

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**HALKLA İLİŞKİLER ALANINDA
TAMAMLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZ
ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ
(2003-2012)**

Osman SARIER

**HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
ANABİLİM DALI**

HAZİRAN 2014

**HALKLA İLİŞKİLER ALANINDA TAMAMLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZ
ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ (2003-2012)**

Osman SARIER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2014

Osman SARIER tarafından hazırlanan “Halkla İlişkiler Alanında Tamamlanmış Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi (2003-2012)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Esra İlkay İŞLER KELOĞLU

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Başkan: Prof.Dr. Serdar ÖZTÜRK

Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

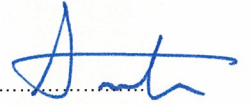
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Üye: Doç.Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Tez Savunma Tarihi: ...5... / ...6... / 2014

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof.Dr. Hikmet KAVRUK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Osman SARIER

05.06/2014

HALKLA İLİŞKİLER ALANINDA TAMAMLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZ
ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ (2003-2012)
(Yüksek Lisans Tezi)

Osman SARIER

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Haziran 2014

ÖZET

Bu çalışmanın genel amacı, Türkiye’de halkla ilişkiler alanında 2003-2012 yılları arasında tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin niceliksel olarak artarken niteliksel olarak nasıl bir değişim gösterdiğini ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda; tezlerin nicel dağılımının yıllarına, yapıldığı üniversitelere, yayın düzeylerine ve danışmanların ünvanlarına göre nasıl bir eğilim gösterdiği ile tezlerin niteliğinin; “konu”larının orijinalliği ve “giriş” bölümlerine ait sunumların metodolojiye uygunluğu bakımından yıllar itibarıyla genel olarak nasıl bir değişim trendi gösterdiği açıklığa kavuşturulmuştur. Araştırma kapsamına, halkla ilişkiler alanında lisansüstü eğitim veren anabilim/bilim dallarında (Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Tanıtım ve Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık) 2003-2012 yılları arasında yapılan ve YÖK Tez Merkezinden ulaşılabilen 678 tez çalışması dahil edilmiştir. Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak tezlerin incelemesi, veri toplama aracı olarak da araştırmacı tarafından geliştirilen “Tez İnceleme Formu” kullanılmıştır. Kodlama süreci sonunda elde edilen veriler analiz edilmek üzere SPSS 19.0 programına aktarılmıştır. Çalışma, betimleyici bir analiz yapma amacını gütmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre halkla ilişkiler alanında 2003-2012 yılları arasında tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları ile ilgili olarak; tez çalışmalarının, yıllar itibarıyla niceliksel olarak artış gösterirken giriş bölümünün sunumu bakımından niteliksel olarak anlamlı bir değişim/gelişim içerisinde olmadığı, konu/kavram seçiminde orijinalliği esas alan bir anlayışın oluşturulamadığı tespit edilmiş ve ayrıca tezlerin akademik katkısının sektör yararına mı yoksa sosyal bilimlere ve/veya halkla ilişkiler alanına mı yarar sağladığı aranmıştır.

Bilim Kodu : 1155.2.050

Anahtar Kelimeler : Halkla ilişkiler, lisansüstü tez çalışmaları, araştırmada kalite/nitelik, raporlaştırma.

Sayfa Adedi : 147

Danışman : Yrd.Doç.Dr. Esra İlkay İŞLER KELOĞLU

AN ANALYSIS OF THE COMPLETED POST GRADUATE THESES IN THE
FIELD OF PUBLIC RELATIONS (2003-2012)

(M.Sc.Thesis)

Osman SARIER

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

June 2014

ABSTRACT

The general aim of this study is to bring the changes in the completed Master of Arts and Doctor of Philosophy theses, during the 2003-2012 period, in relation to their quantitative and qualitative values to the fore. In line with this general aim, a correlation between the quantitative distribution of the theses – the years they were submitted, universities they were submitted at, degree of theses, and the titles of the advisers – and their qualitative characteristics – originality of the “subjects”, appropriateness of the methodological relevancy of the presentations with the “introductions” – were brought to light. Within the context of this study, 678 post-graduate theses submitted, over a nine year period between 2003 and 2012, to the departments/divisions offering post-graduate studies in the field of Public Relations (Public Relations, Public Relations and Publicity, Publicity and Public Relations, Public Relations and Advertizing) found at YÖK Theses Center were analyzed. In this study, theses analysis was used as the method of gathering data, and the “Theses Analysis Form” devised by the researcher as a means of data gathering. The data obtained was transferred to SPSS 19.0 software for analysis. In this study a descriptive analysis scheme was pursued. At the end of this study it was concluded that while the quantity of the post-graduate theses augmented considerably during the period, the quality of the presentations of the introductions did not display a meaningful improvement/development, the understanding originality in the choice of subject/concept could not have been constructed, and moreover; the academic contributions of the theses were also evaluated in relation to their input to sectoral development, and to social sciences, hence to the field of Public Relations.

Science Code : 1155.2.050

Key Words : Public relations, post-graduate thesis studies, quantity/quality in research, reporting.

Page Number : 147

Advisor : Assist.Prof.Dr. Esra İlkay İŞLER KELOĞLU

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren danışmanım Yrd.Doç.Dr. Esra İlkay İŞLER KELOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarım boyunca manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan başta eşim Sedef SARIER ile çocuklarım Buse Ilgın ve Oğuz olmak üzere tüm aileme ve yakın dostlarıma ayrıca teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	xv
1. GİRİŞ.....	01
Sorun.....	01
Araştırmanın Amacı.....	08
Araştırmanın Önemi.....	09
Araştırma Soruları ve Hipotezler.....	10
İlgili İncelemeler.....	12
Türkiye’deki İletişim Araştırmalarının Tarihsel Gelişimi.....	12
İletişim Araştırmaları ile İlgili İncelemeler.....	15
Kuramsal Çerçeve.....	19
Kavramsal Çerçeve.....	23
Nitelikli Araştırma Kavramı.....	23
Bilimsel Araştırmaların Raporlaştırılması.....	27
Raporlaştırmada “Giriş” Bölümünün Sunumu.....	29
Yöntem.....	33
Kapsam ve Sınırlılıklar.....	33
Evren ve Örneklem.....	34
Verilerin Toplanması.....	36
Verilerin Analizi.....	37

Sayfa

2. ANALİZ VE ARAŞTIRMA BULGULARI.....	39
2.1. Tezlerin Belirli Değişkenlere Göre Genel Dağılımı.....	39
2.1.1. Yıllara Göre Dağılımı.....	39
2.1.2. Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı.....	40
2.1.3. Yayın Düzeylerine Göre Dağılımı.....	41
2.1.4. Danışmanların Ünvanlarına Göre Dağılımı.....	42
2.1.5. İncelenen Konu/Kavramlara Göre Dağılımı.....	44
2.1.6. Katkıda Bulunacağı Alanlara Göre Dağılımı.....	48
2.2. “Giriş” Bölümlerine Ait Sunumların Uygunluğu Bakımından Tezlerin Niteliksel Değişimi.....	56
2.2.1. “Sorun” Sunumu.....	57
2.2.2. “Amaç” Sunumu.....	73
2.2.3. “Önem” Sunumu.....	82
2.2.4. “Sınırlılıklar” Sunumu.....	91
2.2.5. “Tanımlar/Kavramsal Çerçeve” Sunumu.....	99
2.2.6. Araştırmanın Metodolojisine İlişkin Sunumlar.....	108
3. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
3.1. Sonuçlar.....	129
3.2. Öneriler.....	139
KAYNAKLAR.....	141
EKLER.....	145
EK-1.Tez İnceleme Formu	146
ÖZGEÇMİŞ.....	147

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 1.1. Tez sayıları	35
Çizelge 2.1. Çalışma kapsamında yer alan tezlerin yıllara göre dağılımı.....	39
Çizelge 2.2. Tezin bitirildiği yıl ile tez sayısı arasındaki korelasyon sonuçları.	40
Çizelge 2.3. Tezlerin yıllar itibarıyla üniversitelere göre dağılımı.....	41
Çizelge 2.4. Tezlerin yıllar itibarıyla yayın düzeylerine göre dağılımı.....	42
Çizelge 2.5. Tezlerin yıllar itibarıyla danışmanların ünvanlarına göre dağılımı.	42
Çizelge 2.6. Tezlerin, düzeyleri itibarıyla danışmanların ünvanlarına göre dağılımı.....	43
Çizelge 2.7. Tezlerin düzeylerinin danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları	43
Çizelge 2.8. İncelenen konu/kavramların yıllara göre dağılımı.....	44
Çizelge 2.9. İncelenen konu/kavramların yapıldığı üniversitelere ait tezlerdeki oranlarına göre dağılımı.....	46
Çizelge 2.10. İncelenen konu/kavramların danışmanlarının yönettikleri tezlerdeki oranlarına göre dağılımı.....	47
Çizelge 2.11. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllara göre dağılımı.....	48
Çizelge 2.12. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve akademik/sosyal alana katkı durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	49
Çizelge 2.13. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	51
Çizelge 2.14. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	52
Çizelge 2.15. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	52
Çizelge 2.16. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları.....	53
Çizelge 2.17. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	54

Sayfa

Çizelge 2.18. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	55
Çizelge 2.19. Sorun sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	58
Çizelge 2.20. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve sorun sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	60
Çizelge 2.21. Sorun sunumu yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	61
Çizelge 2.22. Sorun sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	61
Çizelge 2.23. Sorun sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	62
Çizelge 2.24. Sorun sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları.....	63
Çizelge 2.25. Sorun sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	64
Çizelge 2.26. Sorun sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	65
Çizelge 2.27. Sorun sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı.....	66
Çizelge 2.28. Sorun sunumunun açık ve anlaşılır olma oranının yıllara göre dağılımı.....	67
Çizelge 2.29. Soruna ilişkin gerekçelerin açıklanmış olma oranının yıllara göre dağılımı.....	69
Çizelge 2.30. Sorunun gerekçelendirmesinde ilgili incelemelerden yararlanmış olma oranının yıllara göre dağılımı.....	70
Çizelge 2.31. Sorun sunumunda ilgisiz/bağıntısız anlatımlardan kaçınılmış olma oranının yıllara göre dağılımı.....	72
Çizelge 2.32. Sorun cümlesinin ifade edilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı.....	73
Çizelge 2.33. Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	74

Sayfa

Çizelge 2.34. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve amaç sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	74
Çizelge 2.35. Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	75
Çizelge 2.36. Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	76
Çizelge 2.37. Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	77
Çizelge 2.38. Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları.....	77
Çizelge 2.39. Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	78
Çizelge 2.40. Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	79
Çizelge 2.41. Amaç sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı.....	80
Çizelge 2.42. Amaç sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı.....	81
Çizelge 2.43. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	82
Çizelge 2.44. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve önem sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	83
Çizelge 2.45. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	83
Çizelge 2.46. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	84
Çizelge 2.47. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	85
Çizelge 2.48. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	85
Çizelge 2.49. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	86

Sayfa

Çizelge 2.50. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	87
Çizelge 2.51. Önem sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı.....	88
Çizelge 2.52. Önem sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı.....	89
Çizelge 2.53. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	91
Çizelge 2.54. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	92
Çizelge 2.55. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	92
Çizelge 2.56. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	93
Çizelge 2.57. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	94
Çizelge 2.58. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları.....	94
Çizelge 2.59. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	95
Çizelge 2.60. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	96
Çizelge 2.61. Sınırlılık sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı.....	97
Çizelge 2.62. Sınırlılıklar sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı.....	98
Çizelge 2.63. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	99
Çizelge 2.64. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve tanım/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	100
Çizelge 2.65. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	101

Sayfa

Çizelge 2.66. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	101
Çizelge 2.67. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	102
Çizelge 2.68. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları.....	103
Çizelge 2.69. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	104
Çizelge 2.70. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	105
Çizelge 2.71. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı.....	106
Çizelge 2.72. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı.....	107
Çizelge 2.73. Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	108
Çizelge 2.74. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve yöntem sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	109
Çizelge 2.75. Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	109
Çizelge 2.76. Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	110
Çizelge 2.77. Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	111
Çizelge 2.78. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	112
Çizelge 2.79. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve varsayım sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	113
Çizelge 2.80. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	113
Çizelge 2.81. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	114

Sayfa

Çizelge 2.82. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	115
Çizelge 2.83. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları.....	115
Çizelge 2.84. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	116
Çizelge 2.85. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	117
Çizelge 2.86. Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	119
Çizelge 2.87. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları.....	120
Çizelge 2.88. Alt soru/hipotez geliştirmiş olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı.....	121
Çizelge 2.89. Alt soru/hipotez geliştirmiş olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları.....	121
Çizelge 2.90. Alt soru/hipotez geliştirmiş olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı.....	122
Çizelge 2.91. Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları.....	123
Çizelge 2.92. Alt soru/hipotez geliştirmiş olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı.....	124
Çizelge 2.93. Alt soru/hipotez geliştirmiş olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları.....	125
Çizelge 2.94. Alt soru/hipotezlerin sorunla/amaçla ilgili olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı.....	127

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ANOVA	Analysis Of Variance
APA	American Psychological Association
AR-GE	Araştırma-Geliştirme
KSS	Kurumsal Sosyal Sorumluluk
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

1. GİRİŞ

Sorun

Yirminci yüzyılların başlarından itibaren doğa bilimlerindeki ilerlemenin bir diğer sonucu toplumsal bilimlerde de ilerlemeyi getirmiştir. Dolayısıyla sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı yaşanması, zaman ve mekân tanımlarının değişmesi ve insan ögesinin öne çıkmasıyla iletişim ve yönetim kavramları her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. Bu durum, modern anlamdaki halkla ilişkilerin de yönetim bilimlerinin bir parçası olarak gelişmesiyle sonuçlanmıştır. Değişen yönetim anlayışı ile halkla ilişkiler, yönetimlerin halk/halklarıyla ilişki kurmasında neredeyse zorunlu bir araç haline gelmiştir. Çakmak ve Kilci'nin de (2011) belirttiği gibi; toplumun bilinç düzeyinin yükselmesi, sosyal devlet anlayışı ve kamuoyunun öneminin giderek artması, halkın desteğini sağlayamayan bir yönetim ya da kararın başarılı olamayacağının anlaşılması gibi gerçekler de, halkla ilişkileri modern yönetim anlayışı penceresinde popüler olmaktan ziyade bir zorunluluk haline getirmiştir.

Yıldız'a (2010) göre; önemi her geçen gün artmakta olan halkla ilişkiler alanıyla ilgili olarak hem dünyada hem de Türkiye'de böyle önemli gelişmeler yaşanırken alanla ilgili pek çok tartışma da beraberinde süregelmektedir. Bu tartışmalar çoğunlukla halkla ilişkiler alanının kavramlarına, uygulamalarına ve sorunlarına yöneliktir. Keloğlu İşler'e (2007: 38) göre; bu sorunlar arasında yer alan konulardan biri de var olan eğitimin doğasını betimleyen araştırmalardan, bu eğitiminin nasıl olması ve derslerin nasıl verilmesi hakkındaki önerilere kadar pek çok yönde çeşitlenen halkla ilişkiler eğitime odaklanmıştır.

Halkla ilişkiler alanının; sosyal bilimlerdeki diğer disiplinlere göre siyaset, ekonomi, yönetim, psikoloji ve iletişim gibi birçok disiplini içeren disiplinlerarası yeni bir alan olması, kuramsal temellerinin henüz tamamlanamaması ve yaşanan değişim ve dönüşümlere paralel olarak tekrar tekrar tanımlanma ihtiyacı gibi bazı sorunları barındırması teorik ve pratik alandaki gelişimini de yavaşlatmıştır. Bu sorunlar halkla ilişkiler eğitimi de olumsuz etkilemektedir (Solmaz, 2012). Bu etkilenme doğal olarak lisansüstü eğitime de yansımakta ve akademik çalışmaların

yetersizliği sorununu beraberinde getirmektedir. Halkla ilişkiler alanının önce pratik/uygulama olarak başlaması ve alanın hem tanımlarının hem de alana dair ilk akademik bilgilerin Edward Bernays gibi modern halkla ilişkilerin kurucu babalarından gelmesiyle eğitim de şekillenmeye başlamıştır. Türkiye’de halkla ilişkiler eğitimi 1965 yılında UNESCO’nun ve Gazeteciler Cemiyetinin katkılarıyla Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde Basın Yayın Yüksek Okulu ile başlamıştır. Türkiye’de basın yayın alanında dört yıllık eğitim veren üniversite düzeyindeki ilk kurum olan bu okul, 1992 yılında İletişim Fakültesine dönüştürülmüştür. 1980’lerdeki neoliberal politikaların dönüşümüne kadar halkla ilişkiler kamuda yapılan bir faaliyet olarak görülmüş ve bu durum eğitime de yansımıştır. Ancak 1980’lerden sonra liberal politikalarda ivme kazanan özel sektör faaliyetleri halkla ilişkilerin uygulama bağlamında profesyonelleşmesine olanak tanımıştır. Bununla beraber bu yeni alanın akademik gelişimi halkla ilişkilerin yüksek lisans/doktora çalışmalarında üretilen kaliteli niteliksel bilginin inşa edilmesinden geçeceği varsayımı bu tezin hareket noktası olmuştur.

Türkiye’de lisansüstü eğitim ve akademik çalışmalara ilişkin yetersizlikler sadece halkla ilişkiler alanıyla sınırlı değildir. Bu durum hemen hemen tüm disiplinlerin ortak sorunudur.

Lisansüstü eğitim bilim insanı yetiştirme ve ulusal bilim politikasının yürütülmesindeki en önemli etmenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Lisansüstü eğitimin temel amacı; bilgiyi üreten, kullanan, eleştiren ve üreten bir düşünce tarzıyla problem çözebilecek nitelikte insan gücünü yetiştirmektir. Lisansüstü eğitimde; lisans eğitime göre bireye daha kapsamlı bilimsel araştırmalar yapma, karmaşık sorunları çözebilme, mesleki alanlarda uzmanlaşma, bilgi üretebilme ve sentez yapabilme yöntem ve becerisi kazandırılmaya çalışılmaktadır. Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin dışında, endüstriyel alanlarda ve diğer çalışma alanlarında iş edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin de aranır hale gelmesi, lisansüstü eğitime olan ihtiyacı daha da artırmıştır (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Lisansüstü eğitim, lisans eğitimi ile ilişkili alanlarda eğitim öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerini kapsayan bir süreçtir. Türkiye’de lisansüstü

öğretim, daha önce fakültelerde yapılırken 1982 yılından itibaren Yüksek Öğretim Kurulu'na bağlı olarak yasada yer alan enstitüler aracılığıyla yürütülmektedir. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre lisansüstü eğitim yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsamaktadır. Söz konusu Kanun'un 65. maddesine göre, yükseköğretim kurumlarında yürütülen lisansüstü eğitimi Üniversitelerarası Kurul tarafından hazırlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği düzenlemektedir.

Lisansüstü eğitimin temel amaçları bilim/sanat üretmek ve yaymak, toplumsal sorunları doğru algılamak ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek, üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmaktır. Doktora eğitimi bu anlamda beklentilerin en yüksekte olduğu alandır. 22683 Sayılı Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlama (Md.9.a) olarak; doktora programının amacı ise öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırma (Md.18.a) olarak belirlenmiştir. Yüksek lisans ve doktora yeterlilikleri, Yükseköğretim Kurumu'nun "Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları" isimli raporunda da daha kapsamlı olarak açıklanmıştır. Yükseköğretim Kurumu'nun bu raporuna (2010: 74) göre; yüksek lisans eğitiminde, alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanabilme / bu bilgileri farklı disiplinlerden gelen bilgilerle bütünleştirerek yorumlayabilme ve yeni bilgiler oluşturabilme / alanı ile ilgili karşılaşılan sorunları araştırma yöntemlerini kullanarak çözümleyebilme becerilerinin kazandırılması hedeflenmiştir. Doktora eğitimi için hedeflenen beceriler ise; alanındaki yeni bilgileri sistematik bir yaklaşımla değerlendirebilme ve kullanabilme / alanına yenilik getiren, yeni bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulama geliştirebilme ya da bilinen bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulamayı farklı bir alana uygulayabilme, özgün bir konuyu araştırabilme, kavrayabilme, tasarlayabilme, uyarlayabilme ve uygulayabilme / yeni ve karmaşık düşüncelerin eleştirel analizini, sentezini ve değerlendirmesini yapabilme / alanı ile ilgili çalışmalarda araştırma yöntemlerini kullanabilmede üst düzey beceriler kazanmış olma olarak belirlenmiştir.

Enstitülerde yürütülen lisansüstü eğitimden beklenen temel işlevlerden biri de nitelikli insan gücü yetiştirmektir. Bu kapsamda bilim adamı ve akademisyen yetiştirmek, özel sektöre, sanayi ve üretim merkezlerine bilimsel ölçütlere göre eğitilmiş elemanlar sunmak, bilimsel araştırmalar yaptırmak ve ulusal bilim politikalarının yürütülmesini sağlamak enstitülerin amaçları arasında yer almaktadır (Karakaş, 2012). Enstitülerin bir başka amacı da sadece endüstri lehine değil toplum lehine de bilgi üretilmesine aracılık etmek olmalıdır.

Konuyla ilgili yapılan araştırma ve çalışmalar Türkiye’de yüksek öğretim sistemi içerisinde önemli bir yer tutan lisansüstü eğitim sistemi ve süreçleri konusunda ciddi sorunların olduğunu göstermektedir.

Lisansüstü eğitimde mali sorunlar, kütüphane hizmet sorunları, yabancı dil sorunu, yönetsel sorunlar, tez danışmanıya ilgili sorunlar, araç gereç sorunları vb. sorunlar bulunmaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Eskiden bu yana hizmet veren okullarda bu sorunlar azalmış olsa da yeni açılan taşra okullarında hala bu sorunlara rastlanmaktadır. Yaşanan bu sorunlar lisansüstü programlarda eğitim gören öğrencilerin ürettiği akademik çalışmalarda nitelik sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Erdoğan (2001) bu konuda, akademik çalışmalarda hem azlığı yönünde niceliksel bakımdan, hem de niteliksel bakımdan eksikliklere dikkat çekmekte ve Türkiye’deki akademik yapıya özel teşebbüs okullarının katılmasıyla akademik hayatın emtialaştırıldığını ifade ederek eğitimde amaç ve kaliteyle ilgili soru ve sorunların çok daha ciddi boyutlara ulaştığını ortaya koymaktadır.

Hem lisansüstü eğitimde ve hem de bu kapsamdaki yüksek lisans ve doktora programlarında üretilen akademik çalışmalarda nitelik, nicelikten çok daha önemlidir. Çünkü patent üretme, bilimsel ve teknolojik yenilikler ile bir ülkenin gelişmişliğine katkıda bulunma gibi çalışmalar ancak nitelikli araştırmacılar ile iyi donanımlı Ar-Ge merkezleri ve teknoparklar ile mümkün olabilmektedir (Bozan, 2012).

Lisansüstü eğitim, üniversitelere özellik kazandıran önemli bir işlevdir. Bu işlevin daha nitelikli bir hale getirilmesi, kalite anlayışının üniversitelerdeki öğretim

ve araştırma faaliyetlerinde bir yönetim politikası olarak benimsenmesi ile ancak mümkün olabilir. Avrupa Birliği ülkelerinin birçoğu bu bağlamda önemli mesafeler almış durumdadır. Avrupa üniversitelerinin büyük bir bölümünde resmi kalite güvence mekanizmaları kurulmuş durumdadır (Bakioğlu ve Kurnaz, 2011: 86).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de yükseköğretim alanında da kalite kaygısı hızlı bir yükseliştir. Son on beş yıl içerisinde açılan çok sayıdaki üniversite ve kontenjan artırımı ile öğrenci sayısının hızla artması, buna karşılık öğretim üyesi sayısının aynı oranda artmaması, kütüphane, laboratuvar gibi kaynakların yetersizliği kalite endişelerini gündeme getirmiştir. Bu endişeler çoğu zaman haklı görülse de aslında çok geniş kapsamlı kalite değerlendirmelerine dayanılarak yapılmamaktadır. Zaten ülkemizde yükseköğretim alanında kalite sorununun en büyük nedenlerinden biri bu konuda benimsenmiş bir kalite politikasının ve etkili bir değerlendirme sisteminin bulunmamasıdır (Bakioğlu ve Kurnaz, 2011: 109). 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda yüksek öğretimde verilmekte olan eğitimin ve yapılmakta olan bilimsel araştırmaların kalite yönünden denetlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi yönünden yapılması gereken işlemlere ait açık bir düzenleme mevcut değildir. Diğer bir deyişle, kalite değerlendirmesi fakültelerin ve bölümlerin öznel ölçütlerine göre yapılmakta ve tüm üniversiteler çapında bir standarda dayanmamaktadır.

Bir ülkedeki bilimsel çalışmaların kalitesinin bir göstergesi uluslararası atıf endekslerindeki durumudur. Bu endeksler aracılığıyla uluslararası alanda yayınlanan hakemli bilimsel dergilerin sayısı ve bu dergilerde yayınlanan atıflarla ilgili bilgiler elde etmek mümkündür. Türkiye adresli yayın sayısı ve atıf sayılarının son yıllarda belli gelişmeler sağlamasına rağmen ABD, AB ülkeleri, OECD ülkeleri ile kıyaslandığında henüz istenilen seviyede olmadığı bilinmektedir. Atıf dizinlerinde Türkiye adresli yapılan yayın sayısı ülke bilim insanlarının gerçek potansiyelini yansıtmamaktadır. Yayın sayıları araştırmacı sayılarıyla birlikte ele alındığında, birçok bilim insanının araştırma yapmadığı görülmektedir. Türkiye’deki araştırmacılar atıf dizinleri kapsamındaki dergilerde üç yılda ancak bir yayın gerçekleştirebilmektedir (Al, 2008).

Üniversitelerin başarılarına ilişkin dünya sıralamalarındaki yeri de bilimsel çalışmaların kalitesine ilişkin bir başka gösterge kabul edilebilir. Dünya sıralaması dikkate alındığında üniversitelerimizin araştırma, proje, yayın sayısı ve kalitesi bakımından bir çıkış yakalamaya çalıştığını fakat yeterli olmadığını söylemek yanlış olmaz. Şöyle ki; değişik ülkelerin 2012 yılı için açıkladığı “en iyi dünya üniversiteleri” sıralamasına göre, ilk 500’de ülkemizden 10 üniversite (ODTÜ, İstanbul, Hacettepe, Ankara, Ege, İTÜ, Bilkent, Gazi, Boğaziçi ve Koç) yer almıştır (Akbulut, 2012). Bu sayıda önceki yıllara göre belirgin bir artış vardır ancak yeterli olmadığı da açıktır.

Özetle, mevcut göstergeler de ülkemizdeki üniversitelerin lisansüstü eğitim sisteminde ve akademik çalışmalarında önemli sorunların bulunduğunu göstermektedir. Bu sorunların özünde de çalışmalarda nitelik kavramının göz ardı edilmesinin geldiği anlaşılmaktadır.

Lisansüstü eğitimin gerek öğrencilerin gelişimleri üzerindeki etkilerini, gerekse ulusal ve uluslararası düzeyde sonuçlarını gözlemeyi mümkün kılan en somut göstergeler “tezlerdir”. Üniversiteler tez/sanat eseri çalışmaları yoluyla bilim ve sanat üretimine kaynaklık ederler. Bilimsel araştırmalar ve bunlara bağlı olarak üretilen yayınlar, bilim dünyasının önemli iletişim araçlarıdır. Farklı nedenlerle (nüfus artışı, uzmanlaşmaya yönelik ihtiyacın artması, yeni üniversitelerin kurulması ile öğretim üyesi ihtiyacının artması vb.) lisansüstü öğretime yönelik taleplerin her geçen gün artması, ülkede üretilen bilimsel araştırmalar içerisinde tezlerin önemli bir paya sahip olmasına neden olmaktadır (Tavşancıl ve diğerleri, 2010: 5).

Lisansüstü tez çalışmalarının önemli ya da öncelikli bir problemi bilimsel yöntemin aşamalarına uygun olarak incelemesi ve sunması, bunun sonucunda bilim alanının uygulamada yaşanan problemlerine çözüm önerileri üretmesi, alana özgün katkı ve yenilik getirmesi istenir. Bu kapsamda örneğin doktora çalışması sonunda hazırlanacak tezlere ilişkin; **“bilime yenilik getirme”**, **“yeni bir bilimsel yöntem geliştirme”** veya **“bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama”** olarak tespit edilen üç nitelikten birini yerine getirmesi yönündeki hüküm ilgili mevzuatta açıkça ifade edilmiştir. Oysa Türkiye’de özellikle de sosyal bilimler enstitülerinde

yapılan tezlerin önemli bir kısmı kendi alanlarına herhangi bir yenilik getirmedeği gibi birbirlerini yinelemekten de öteye gidememektedir (Karakaş, 2012). Aynı konuda birbirine benzer çok sayıda tez yapıldığı görülmektedir. Bu da lisansüstü eğitimin kalitesini düşürmektedir.

Bunu destekler biçimde örneğin, Gürdal, Bakioğlu ve Öztuna da (2003) enstitülere bağlı olarak yaptırılan tezlerin bir kısmının yurtdışında yapılmış çalışmaların Türkçe'ye uyarlanarak okullarda uygulanması şeklinde gerçekleştirildiğini, diğer bir kısmının da hemen hemen birbirinin benzeri olması nedeniyle ülkemiz açısından bilime bir katkısının olmadığını dile getirmektedir (Bakioğlu ve Kurnaz, 2011: 117). Karadağ da (2009) gerek sosyal bilimler gerekse diğer bilim alanlarındaki enstitülerde yapılan binlerce tez bulunmasına rağmen, bu tezlerde üretilen bilginin etki değeri olarak kabul edilebilecek bir gösterge olan bilimsel atıf sayılarının yeterli düzeyde olmadığını ifade etmiştir. Karadağ (2010) tarafından yapılan başka bir araştırmada da Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yapılan doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri incelenmiş ve çalışmaların nitelik düzeylerinin yeterli olmadığı saptanmıştır.

Halkla ilişkiler alanında yapılan tezlerle ilgili de benzer tespitlerde bulunulmuştur. Bu konuda Keloğlu İşler (2007: 31), Türkiye'de halkla ilişkilerde son 20 yılda yapılan tezlerin hemen hepsinin alan araştırması tekniğini kullandığını ve akademik girişim yerine belli bir firma sorununu ele aldığını ifade etmiş; hatta bu tezlerde herhangi bir epistemolojik bağa ve kuramsal çerçeveye göre biçimlendirilmiş geçerli varsayımların da bulunmadığını belirterek bu çalışmaları "tezi olmayan tezler" olarak tanımlamış ve tezlerdeki "kalite" eksikliğine dikkat çekmiştir. Erdoğan da (2001) halkla ilişkiler alanında çıkan dergilerdeki makaleleri işaret etmiş ve bu çalışmaların büyük çoğunluğunun amaç, kuramsal çerçeve, veri toplama yöntemi, istatistik kullanımı ve sonuç ve değerlendirme bakımlarından akademik değerlerinin ve geçerliliklerinin oldukça sorunlu olduğunu ifade etmiştir.

Bilimsel araştırma raporu olarak tezler, öğrencilerin bağımsız araştırma yapabilecek alan bilgisine, yeterliğine sahip olduğunun ve çalışma alanına katkı sağlayacak nitelikte bilimsel bilgi üretebildiğinin bir göstergesidir (Tavşancıl ve diğerleri, 2010: 4). Her bilim dalında olduğu gibi, halkla ilişkiler alanında çalışan

veya çalıřacak olan arařtırmacıların, alanda tamamlanmıř tezleri ve yayımlanmıř akademik çalıřmaları izleme yoluyla geliřecekleri dūřūnūlūrse, ūretilen çalıřmaların nitelikli olması gereklilięi bir kez daha ōn plana çıkmaktadır. Bu kapsamda lisansūstū tez çalıřmalarına yŋnelik niteliklerinin katkısının arařtırılması bir zaruret durumundadır. Dolayısıyla tez, bu sorunun ūzerinde durmaktadır.

Yapılan literatūr incelemelerinde, halkla iliřkiler alanında yapılmıř lisansūstū tezlerin dŋnemsel olarak daęılımı ve kalite sorunlarına iliřkin gūncel ve kapsamlı bir analiz çalıřmasının bulunmadıęı gŋrūlmektedir. Konuyla ilgili kısıtlı sayıdaki çalıřmalara iliřkin deęerlendirmeler “İlgili İncelemeler” bŋlūmūnde verilmiřtir.

Halkla ilişkiler alanındaki lisansūstū tezlerin incelenmesine yŋnelik gūncel, kapsamlı ve yorumsamacı yaklaşımı içeren niteliksel bir araştırmanın yapılması ŋnem arz etmektedir. Bu nedenle bu tezin ŋzgūn bir akademik katkı sağlayacağı varsayılmaktadır. Bu bağlamda, halkla ilişkiler alanındaki tez çalışmalarının niceliksel artışının tam anlamıyla niteliksel bir gelişmeyi de beraberinde getirmediği varsayımından hareketle; Tūrkiye’de halkla ilişkiler alanında 2003-2012 yılları arasında tamamlanmış yūksek lisans ve doktora tezlerinin hem niceliksel hem de niteliksel olarak gelişim çizgisi ile yŋnelimlerinin ne olduğu sorusu bu çalışmanın hareket noktasıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu arařtırmanın genel amacı, Tūrkiye’de halkla iliřkiler alanında 2003-2012 yılları arasında tamamlanmıř yūksek lisans ve doktora tezlerinin niceliksel olarak artarken niteliksel olarak nasıl bir deęiřim gŋsterdięini incelemek ve bŋylelikle halkla iliřkiler alanındaki tezlerin niceliksel artıřının ne ŋlūde niteliksel geliřmeyle ŋrtūřtūęūnū ortaya koymaktır. Bu genel amaç doęrultusunda; ilk olarak tezlerin nicel daęılımının yıllarına, yapıldıęı ūniversitelere, yayın dūzeylerine ve danıřmanların ūnvanlarına gŋre nasıl bir eęilim gŋsterdięi arařtırılmıřtır. İkinici olarak tezlerin nitelięinin; “konu”larının orijinallięi ve “giriř” bŋlūmlerine ait sunumların uygunluęu bakımından yıllar itibarıyla genel olarak nasıl bir deęiřim gŋsterdięi irdelenmiřtir.

Araştırmanın Önemi

Gelişmiş toplumların akademik ilerlemesi tarihsel olarak incelendiğinde görülür ki, toplumsal gelişmenin ve ekonomik kalkınmanın en önde gelen şartı yeni, doğru ve güvenilir bilgi üretebilecek araştırmalar yapmaktır. Araştırma, problemlere güvenilir çözümler aramak amacıyla planlı ve sistemli olarak, verilerin toplanması, çözümlenmesi (analizi), yorumlanarak değerlendirilmesi ve rapor edilmesi sürecidir. Araştırmalar açıklayıcı/betimleyici olabileceği gibi projektif/tahmin edici katkılar da sunabilir.

Bir probleme çözüm üretebilmek, ancak doğru kurgulanmış araştırmalarla mümkün olabilir. Bilimsel bilginin üretilmesi, bir diğer deyişle bilimsel araştırma süreci “araştırma yöntemleri” alanının temel uğraşıdır. Tavşancıl ve diğerleri (2010: 5), nicel ve nitel araştırma süreçlerinde bazı farklılıklar olmasına karşın araştırma sürecinin aşamalarını en genel ifadeyle; araştırma konusunun belirlenmesi, problemin tanımlanması, genel amaç ve alt amaçların, önemin, sınırlılıkların ve sayıltı/varsayımların belirlenmesi, modelin seçimi, veri toplama araçlarının belirlenmesi, evren ve örneklemin (çalışma grubunun) belirlenmesi, verilerin toplanması, çözümlenmesi, bulgular ve yorumlar ile sonuç ve öneriler olarak tanımlamaktadır. Bilimsel bilgi üretimi bu sürece ilişkin aşamaların hatasız bir biçimde gerçekleştirilmesi ile mümkündür. Bir diğer deyişle, ele alınan probleme uygun bir araştırma modeli, veri toplama ve çözümleme yöntemleri kullanılmadığı sürece, elde edilen bulguların geçerliğine ve güvenilirliğine şüpheyle bakılır. Ayrıca, bilimsel araştırma sürecini yukarıda söz edilen adımlar ile de sınırlandırmak yeterli değildir; bu sürece mutlaka raporlaştırmanın da eklenmesi gerekir. Bilimsel bilgide birikimliliği ve denetlenebilirliği sağlamak açısından araştırmanın bir ürüne dönüştürülmesinin yolu raporlaştırmadır. Araştırmanın sonuçlarının paylaşılabilişliğini, sürecin tüm aşamalarının ayrıntılı ve sistemli bir dökümünü içeren bilimsel araştırma raporları sağlar. Bu konuda Day (1997: 109) tarafından öne sürülen iddialı bir görüşe göre: bir araştırmacı adayının belli bir olgunluğa ulaştığının, hem bilim yapıp, hem de bilimi yazabildiğinin en temel göstergesi kapsamlı bir araştırma raporu olan “tez”lerdir.

Tezlerde araştırma sürecine ve raporlaştırmaya ilişkin sorunlar kimi zaman araştırmalara konu olmuştur. Bu araştırmalarda lisansüstü tez çalışmalarındaki niteliksel sorunlara ilişkin önemli bulgular ortaya konmuştur. Türkiye'de halkla ilişkilere dair akademik çalışmaları konu edinen, alanın gelişim çizgisinin belirlemeyi, temel koordinatları ve yönelimi saptamayı hedefleyen araştırmalar ise oldukça sınırlıdır. Bu çalışmanın, bahsedilen anlamdaki boşluğu biraz olsun doldurabilmek adına, halkla ilişkiler alanında hazırlanmış olan tezleri çeşitli açılardan inceleyerek bu alanda yapılan tezlerin genel çerçevesini görmek ve tezlerin niteliğine ilişkin bir bakış açısı oluşturmak bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir.

İletişim ve halkla ilişkiler alanında yapılacak çalışmalarda endüstriyel faydanın yanında toplumsal faydayı da gözeten araştırmaların çoğalması ve alana katkı sağlayacak bilimsel bilginin üretilmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede, yapılan araştırmaların hangi alanlara katkı yaptığı, bu katkının düzeyinin ne olduğu, ne kadar değerli bir katkı olduğu, anlamlılık düzeyinin ne olduğu, kim/kimler için önem taşıdığı gibi sorular cevaplandırılmalıdır. Bu çalışma, halkla ilişkiler alanındaki tezlerle ilgili bu sorulara cevap arayacak olması nedeniyle de önem arz edecektir.

Ayrıca bu tez, halkla ilişkiler alanında mevcut soruna ilişkin yorumlayıcı paradigmayı temel alan bir çalışma niteliğindedir. Bu çalışmada örneklem seçimine gidilmeyerek YÖK Tez Merkezinde yayımlanan çalışılabilir evrenin tamamı inceleme kapsamına alınmıştır. Sonuç olarak; bu çalışma ile gelecekte yapılacak araştırmaların daha özgün, daha yenilikçi ve bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerine daha uygun olmaları yönünde en azından bir sorgulama yaratması ümit edilmektedir.

Araştırma Soruları ve Hipotezler

Araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıtlar aranacaktır.

Tez sayılarındaki değişim genel olarak yıllara göre nasıl bir eğilim göstermektedir?

Tez sayılarındaki değişim yapıldığı üniversite, çalışmanın düzeyi ve danışman ünvanı bazında yıllara göre nasıl bir eğilim göstermektedir?

Tezlerde genel olarak hangi konu ve kavramlar işlenmiştir?

Tezlerde işlenen konu ve kavramların genel olarak yıllara göre tekrarlanma durumu nedir?

Tezlerde işlenen konu ve kavramların yapıldığı üniversite, çalışmanın düzeyi ve danışman ünvanı bazında yıllara göre tekrarlanma durumu nedir?

Tezlerin katkıda bulunacağı alanlar genel olarak yıllara göre nasıl bir eğilim göstermektedir?

Tezlerin katkıda bulunacağı alanlar yapıldığı üniversite, çalışmanın düzeyi ve danışman ünvanı bazında yıllara göre nasıl bir eğilim göstermektedir?

“Sorun”, “Amaç”, “Önem”, “Sınırlılıklar”, “Tanımlar/Kavramsal Çerçeve” ve “Metodoloji” sunumuna ilişkin tespit edilen ölçütlerin uygunluğu genel olarak yıllara göre nasıl bir eğilim göstermektedir?

“Sorun”, “Amaç”, “Önem”, “Sınırlılıklar”, “Tanımlar/Kavramsal Çerçeve” ve “Metodoloji” sunumuna ilişkin tespit edilen ölçütlerin uygunluğu yapıldığı üniversite, çalışmanın düzeyi ve danışman ünvanı bazında yıllara göre nasıl bir eğilim göstermektedir?

Araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda şu hipotezler test edilecektir:

Hipotez 1: Yıllar geçtikçe halkla ilişkiler alanında yapılan tez sayıları katlanarak bir artış göstermektedir.

Tezlerin katkıda bulunacakları alanlarla ilgili olarak;

Hipotez 2: Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin akademik/sosyal alana katkı durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.

Hipotez 3: Doktora tezlerinin akademik/sosyal alana katkı oranı yüksek lisans tezlerine göre daha yüksektir.

Hipotez 4: Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlerin akademik/sosyal alana katkı oranı doçent ve/veya yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlere göre daha yüksektir.

Hipotez 5: Tezlerin katkıda bulunacakları alanlar üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.

Giriş bölümüne ait alt bölümler (Sorun sunumu, amaç sunumu, önem sunumu, sınırlılıklar sunumu, tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu, yöntem sunumu, varsayım sunumu, araştırma soruları/hipotez sunumu) için de **Hipotez 2, Hipotez 3, Hipotez 4 ve Hipotez 5** tek tek sınanacaktır.

İlgili İncelemeler

Tezin ele aldığı konuyla ilgili yapılan incelemeler iki alt başlık altında ele alınıp sunulmuştur. İlk olarak Türkiye'deki iletişim araştırmalarının tarihsel gelişimi özet olarak sunulmuş, müteakiben bu araştırmaları konu alan ilgili incelemelerin genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Türkiye'deki İletişim Araştırmalarının Tarihsel Gelişimi

Türkiye'deki iletişim araştırmalarının tarihsel gelişimi dünyadaki iletişim araştırmalarının tarihinden pek farklı değildir (Şimşek, 2011). Türkiye'de iletişim araştırması olarak değerlendirilebilecek araştırmaların yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden başlayarak gerçekleştirildiği bilinmektedir. İletişimi konu alan araştırmaları yapanlar arasında tarihçileri, edebiyatçıları, sosyologları, eğitimcileri,

siyaset bilimcileri, sosyal psikologları saymak mümkündür (Tokgöz, 2006). Bu yönüyle iletişim alanının gelişmesinde disiplinlerarası katkının öneminin ve rolünün ne kadar büyük olduğu ortadadır.

Türk iletişim araştırmaları açısından ilk çalışmalardan birisi Ahmet Emin Yalman'ın 1914 yılında ABD'de Columbia Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'nde yaptığı ve basındaki bilgilere dayalı olarak modern Türkiye'nin gelişimini inceleyen (Özgün adı: The Development of Modern Turkey as Measured by its Press) doktora tezidir. Bir basın tarihi çalışması olan Yalman'ın tezi, Osmanlı Devleti'nde basın/siyasal iktidar ilişkilerini değerlendirmektedir. Yirminci yüzyılın başında yapılmış bir iletişim tarihi çalışması olması bakımından, Yalman'ın anılan çalışmasının hiç kuşkusuz tarihi bir önemi bulunmaktadır (Tokgöz, 2006).

Yalman'ın bu çalışmasından sonra 1950'li yıllara kadar çok önemli sayılabilecek başka bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Neredeyse yarım asır kadar Türkiye'de iletişim araştırması yapılmamıştır (Erdoğan, 2009). Bu dönemde bazı gazeteler üzerinde yapılmış çalışmalar ile birkaç tane basın tarihi çalışması görülmektedir. 1940'lı yıllarda Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde kitle iletişimiyle ilgili önemli sayılabilecek bazı çalışmalar da yapılmıştır (Tokgöz, 2013).

1950'ler çok partili döneme geçildiği, televizyonun bilinmeye başladığı, radyo ve gazetelerin daha yaygın olduğu bir dönemdir. Bu bağlamda öncelikle gazetecilik okullarının kurulması ve bu alanda çalışmalar yapılması pek şaşırtıcı değildir. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde 1950 yılında Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulması, 1965 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak Basın Yayın Yüksek Okulu'nun açılması, Türkiye'de gazetecilik/iletişim eğitime yön vermiştir.

Gazetecilik/iletişim eğitiminin başlaması, hiç kuşkusuz Türkiye'de iletişim araştırmalarına ivme kazandırmıştır (Tokgöz, 2006). Açılışında radyo ve gazetecilik olmak üzere iki bölümden oluşturulan Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun programına bir süre sonra halkla ilişkilerin de eklenmesi halkla ilişkiler alanının gelişimi açısından bir milat olmuştur (Kazancı, 2001). Türkiye'de ilk halkla ilişkiler birimi 1961 yılında kurulan Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde Yayın ve

Temsil Şubesi adı altında yer almıştır. 1964 yılında kurulan Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü'nün Tanıtma ve Halk Eğitim Dairesi, doğum kontrolü ve aile planlaması konusunda önemli çalışmalar yapmıştır. Yine bu yıllarda tüm bakanlıklarda Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirlikleri kurulmaya başlanmış; ancak bu birimlerin yaptıkları çalışmalar, kupür derleme ve dosyalama işinden öteye geçememiştir (Biber, 2012: 27).

1940'larda Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde, 1950'lerde ise İstanbul Üniversitesi'nde dolaylı olarak yapılan iletişim araştırmaları bulunmakla birlikte asıl Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi kapsamında yapılan çalışmalar Türkiye'de iletişim alanının oluşmasına öncülük etmiştir (Tokgöz, 2013).

Nermin Abadan Unat, 1950'li ve 1960'lı yıllarda göç, kadın sorunları ve seçmen davranışları üzerinde çalışmıştır. İletişim bilimlerine en büyük katkılarından birisi görgül (ampirik) yöntemin uygulanmasında öncü olmasıdır. 1959 yılında öğrencilerin serbest zaman kullanımlarına ilişkin araştırması, 1963 yılında da ilk radyo dinleyicisi araştırmasını yapması bu öncü rolüne örnek olarak verilebilir.

Unat'ın 1964 tarihli "Modern Toplumlar Halkla Münasebetler" adlı kitabı halkla ilişkiler alanındaki ilk akademik yayın olarak gösterilmesi bakımından da ayrı bir öneme sahiptir (Aktaş ve Özdemir, 2006: 34).

Unat ayrıca 1966'da siyasal parti programlarının içerik ve metin çözümlemesiyle siyasal iletişim çalışmalarını başlatarak hem alanın gelişimine hem de yöntemsel zenginlik kazanmasına katkı sağlamıştır. 1972 yılında yaptığı incelemelere dayanan "Batı Avrupa ve Türkiye'de Basın-Yayın Öğretimi" isimli çalışmada da iletişim eğitimine ilişkin önerilere yer vermiştir (Öztürk, 2008).

Türkiye'de iletişim çalışmalarının gündeme gelmesi ve bilimsellik kazanması iletişim eğitiminin gelişmesiyle paralellik arz etmektedir. İletişim araştırmalarının gelişmesi, iletişim doktora tezleri ve bu bağlamda yapılan yeni çalışmalarla özdeşleştirilebilir. Tokgöz (2006) özü itibarıyla 1971 yılından itibaren Ankara Üniversitesi'nde, 1985'ten itibaren Anadolu Üniversitesi'nde, 1988 yılından itibaren

YÖK programlarıyla yapılan tezlere ve ek olarak yurt dışında tamamlanan tezlere, iletişimin disiplinlerarası bir bilim dalı olması ve araştırmaların yönünü belirlemesi açısından özel önem vermektedir.

İletişim anabilim dalında verilen lisansüstü eğitim, 1993-1994 yılından itibaren gazetecilik, radyo televizyon ve sinema ile halkla ilişkiler ve tanıtım anabilim dalları altında sürdürülmeye başlanmıştır. 1992 yılında çıkarılan bir yasa ile basın yayın yüksek okulları iletişim fakültelerine dönüştürülmüştür. Bu önemli dönüşümden sonra, devlet üniversiteleri içinde yeni iletişim fakülteleri açılmıştır (Arık, 2012). Yeni kurulan devlet ve vakıf üniversitelerinde iletişim fakültelerinin açılmasıyla birlikte iletişim eğitimi veren fakültelerin sayısı artmaya başlamıştır.

2011 yılı Aralık ayı itibarıyla Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesinde 52 iletişim fakültesi eğitim vermektedir (Solmaz, 2012). 1992 yılında sadece 7 olan iletişim fakültesi sayısının, 2007 yılında 29'a çıkmışken (Keloğlu İşler, 2007: 18), 2011 yılında tekrar katlanarak 52'ye ulaşması, bu alandaki hızlı gelişmenin de en açık göstergesidir. Bu fakültelerden toplam 31'inde halkla ilişkiler bölümü bulunmakla birlikte bunların da 17'sinde yüksek lisans, 9'unda da doktora programı uygulanmaktadır (Solmaz, 2012).

Türkiye'de YÖK'le başlayan lisansüstü eğitimle birlikte, devlet ve sonradan vakıf üniversitelerinin akademik kadrolarında yer alabilmek ve yükselebilmek bakımından lisansüstü çalışmalar kadar bilimsel araştırmalar da yapmak zorunlu hale gelmiştir. Yardımcı doçent, doçent, profesör olabilmek için yapılan iletişim araştırmalarının sayısı artış gösterirken, yapılan araştırmalar iletişim alanının da bir gelişim çizgisini yakalamasını beraberinde getirmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, bildiriler, ders kitapları şeklinde yapılan akademik çalışmalar iletişim alanındaki literatürün zenginleştirilmesini beraberinde getirmiştir (Tokgöz, 2006).

İletişim Araştırmaları ile İlgili İncelemeler

Türkiye'de yapılan iletişim araştırmaları ile ilgili incelemelerde bulunan akademisyenlerin başında Prof.Dr. İrfan ERDOĞAN gelmektedir. Erdoğan (2001)

“Sosyal Bilimlerde Pozitivist-Ampirik Akademik Araştırmaların Tasarım ve Yöntem Sorunları” başlıklı makalesinde halkla ilişkilerle ilgili makalelerin büyük çoğunluğunun amaç, kuramsal çerçeve, veri toplama yöntemi, istatistik kullanımı ve sonuç ve değerlendirme bakımlarından akademik değerlerinin ve geçerliliklerinin oldukça sorunlu olduğunu belirtmiştir (Erdoğan, 2001).

Erdoğan (2008) “Kuram ve Araştırma Üzerine” başlıklı makalesinde de halkla ilişkiler alanındaki araştırmalara ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu alandaki araştırmalarla ilgili olarak Erdoğan, makaleler ve tezlerin hemen hepsinin firma sorunlarından hareket ederek, kuramsız ve akademik gerekçesiz sorularla yönetsel betimleyici araştırmaları ele aldığını ifade etmiştir. Erdoğan’a göre bu çalışmalarda genel olarak şirket çıkarları gözetilmekte, sosyal faydayı ve insanı merkeze alan bir araştırmacı mantığıyla hareket edilmemektedir (Erdoğan, 2008). Erdoğan (2009) “Türkiye’de İletişim Araştırmalarının Geleceği” başlıklı bir başka makalesinde ise Türkiye’deki iletişim araştırmalarının kitle iletişimi alanı içerisine hapsedildiğini belirterek bu alandaki çalışmaların niceliksel olarak sürekli bir artış gösterdiğini ifade etmiştir. Bu artışın nedenlerinin de Türkiye’de var olan egemen kültürel yapı (süregelen iş yapış biçimi ve anlayışı) üzerine çökertilen ve küresel pazara entegre olma zorlamaları ve çabalarıyla oluşan koşullarda yattığını vurgulamıştır. Erdoğan ve Alemdar’a (2010) göre ise, 2000-2010 yılları arasında iletişim alanında basılan 600’e yakın kitabın çok azı akademik/bilimsel bir değer taşımaktadır. Bu kitapların bir kısmı meslek el kitabı biçiminde, bir kısmı da derleme kitap niteliğindedir. İletişim araştırmaları özellikle kitle iletişimi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu araştırmaların hemen hepsinin ciddi metodolojik sorunları vardır. Kitle iletişimi alanında eleştirel kültürel incelemeler olarak kendilerini niteleyen makaleler ve tezler de oldukça boldur. Bunların çoğu bilimsel sistemlilik ve tutarlılıktan yoksun, hiçbir epistemolojik ve metodolojik temele oturtulmamış, gülünç öznel değerlendirmelerden öte gidememektedir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 457, 458).

Türkiye’deki iletişim araştırmalarının değerlendirildiği çalışmalardan biri de Tokgöz (2006)’ün “Türkiye’de İletişim Araştırmalarında İletişim Eğitiminin Rolü ve Önemi” başlıklı makalesidir. Bu çalışmada, Türkiye’de 1988’den itibaren YÖK’le birlikte üniversitelerin sosyal bilimler enstitüleri bünyesinde kurulan disiplinlerarası

iletişim ana bilim dalı ile 1993'ten sonra gazetecilik, radyo televizyon ve sinema, halkla ilişkiler ve tanıtım ana bilim dallarında gerçekleştirilen doktora tezleri üzerinde bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmanın amacı, iletişim araştırmalarına ivme kazandıran bu tezlerin konularını, içeriklerini, metodolojilerini tartışmaya açmak ve yapılan tezlerin akademik kadroların doldurulmasına ve iletişim eğitimine ne ölçüde hizmet ettiğini belirlemek olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda 90 doktora tezi incelenmiş ve sonuç olarak; doktora tezlerinin sayısında yıllara göre önemli bir artış olduğu, seçilen örnekleme göre en çok halkla ilişkiler alanında doktora tezinin tamamlandığı, tezlerde işlenen konuların yıllar itibarıyla farklılaşıp çeşitlendiği, metodolojik bakımdan tezlerde çoğunlukla içerik çözümlemesinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, 1988-2003 yılları arasında yapılan doktora tezlerinde gerek kuramsal gerekse uygulama açısından yeni arayışlar olduğu vurgulanmış ve bu arayışların sonraki yıllarda da giderek eşitleneceği ve zenginleşeceği öngörüsünde bulunulmuştur (Tokgöz, 2006).

İletişim araştırmalarına ilişkin diğer bir çalışma da Aktaş ve zdemir (2006)'in "Disiplinlerarası Bir Alan Olarak Halkla İlişkiler: Türkiye'deki Akademik alışmalar zerine Niteliksel Bir İnceleme" başlıklı makalesidir. Bu çalışmada akademik bir alan olarak halkla ilişkilerin niteliksel yapısının ortaya konması hedeflenmiştir. Bu amaca yönelik olarak Türkiye'de ilk halkla ilişkiler kitabının basıldığı 1964'ten 2006 yılına kadar yayımlanmış olan halkla ilişkiler kitapları, basın yayın yüksekokulları ve iletişim fakülteleri dergilerindeki makaleler ve alanda yazılmış doktora tezleri tanım ve kapsam, kuramsal yönelim, yöntem ve disiplinlerarası nitelik başlıkları altında incelenmiştir. Bu kapsamda toplam 36 kitap, 66 makale ve 63 tez incelemeye tabi tutulmuştur. Bu inceleme sonucunda; alandaki nicel artışın tam anlamıyla niteliksel gelişmeyi beraberinde getirmediği tespit edilmiştir. Ayrıca halkla ilişkiler çalışmalarının yalnızca iletişim alanıyla ve iletişim alanının da yalnızca ana akım kapsamındaki etki paradigmasıyla sınırlandırıldığı ifade edilmiştir (Aktaş ve zdemir, 2006: 33-43).

Keloğlu İşler (2007) "Halkla İlişkiler – Mitler ve Gerçekler" isimli kitabında Türkiye'deki halkla ilişkiler alanında yapılan araştırmalara ilişkin önemli tespitlerde bulunmuştur. Keloğlu İşler, halkla ilişkiler alanında çok sayıda araştırma bulunduğunu, fakat bu araştırma enflasyonu arasında bilimsel karakter taşıyan

incelemelere rastlamanın çok zor olduğunu ifade etmiştir. 2007 yılı itibariyle halkla ilişkilerle ilgili ulaşılabilen 512 yüksek lisans ve doktora tezi arasından tanım, kuram ve halkla ilişkiler eğitimi konularını doğrudan ele alan ve bunlar arasında bağ kuran bir incelemenin olmadığı belirtilmiştir. Bu tezlerin endüstriyel pratiklerin sorunlarıyla ilgili “uygulamalı inceleme” veya anketle veri toplayıp değerlendiren “durum analizi” niteliğindeki dar kapsamlı çalışmalar olduğu ifade edilmiştir. Keloğlu İşler’e göre şirketler veya kurumlarla ilgili bir konuyu ele alan bu incelemeler kuramsal bir alt yapı kurmaksızın akademik gerekçesi olmayan bazı sorular ortaya atmakta ve anketler, basit gözlem veya mülakat yoluyla veri toplayarak yönetsel betimleyici araştırma yapmaktadır. İncelenen tezler epistemolojik ve metodolojik yoksunluk veya ciddi eksiklikler nedeniyle akademik karakter taşımamaktadır (Keloğlu İşler, 2007: 24).

İletişim araştırmalarını konu alan bir başka çalışma Okay (2008)’in “Türkiye’de Lisans ve Lisansüstü Halkla İlişkiler Eğitimi: Tezlerin Halkla İlişkiler Alanına Katkısının Kantitatif Bir Çalışması (1984-2007)” başlıklı makalesidir. Bu çalışmada Türkiye’deki halkla ilişkiler eğitimi ve Türk üniversitelerinde halkla ilişkiler konularında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri (1984-2007) incelenmiştir. Bu incelemede tezlerde çalışılan konular, zamanla artış, tezlerin yazıldığı üniversiteler, dil, cinsiyet, tez danışmanının halkla ilişkiler ile ilgili olup olmadığı hususları ele alınmıştır. Toplam 673 tez nicel bir araştırma modeli ile içerik analizi yapılarak incelenmiş ve tezlerin halkla ilişkilerin gelişimine, özellikle de teori oluşturmaya katkısının ihmal edilebilir olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, yazılan tezlerin pratik ya da işlevsel olduğuna ve halkla ilişkiler teorisiyle ilgili bir tezin bulunmadığına dikkat çekilmiştir (Okay, 2008).

İletişim araştırmaları ile ilgili önemli tespitlere yer verilen bir çalışma da Arık (2012)’in “İletişim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması” başlıklı makalesidir. Bu çalışmada Arık, iletişim alanında yapılan yayınların pek çoğunun yeni bir şey söylemek amacı taşımadığını ifade etmiş ve özellikle iletişim kitaplarının daha çok pragmatist faydaları için yayınlanmış doktora ya da doçentlik tezlerinin basılmış hallerinden fazlası olmadığını belirtmiştir. Bu kitaplarla ilgili ayrıca, yazarın öznelliğinin geride kaldığını, hayata dair yeni bir şey söyleme kaygısı duymayan metinlerden oluştuğunu, iletişim alanında yaşanan güncel sorunlara yanıt bulma

konusunda pek doyurucu olmadığını ve adeta birbirinin kopyası görünümünde olduğunu açıklamıştır.

Halkla ilişkiler alanı ile ilgili yayınlanmış kitaplara yönelik bir değerlendirme de Kazancı (2001) tarafından “Halkla İlişkiler Eğitimi ve İletişim Fakülteleri” başlıklı makalede yapılmıştır. Halkla ilişkilerin iletişim fakültelerinin içerisinde adeta hapsedildiğini belirten Kazancı (2001), bu alandaki kitapları eklektik yaklaşımlardan yoksun, çoğunlukla halkla ilişkileri bir teknik olarak gören uygulamaları birbiri ardına ve birbirinden kopya edencesine aktaran çalışmalar olarak tanımlamıştır. Ayrıca bu kitapların bazılarının içeriklerinin çok yetersiz olduğunu, bir kısmının da yabancı kaynaklardan kopya edilerek abartılı bir şekilde yazılmış olduğunu ifade etmiştir.

İletişim ve halkla ilişkiler araştırmalarını konu alan çalışmaların sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; tespitlerin genelde olumsuz olduğu, yapılan araştırmalarda epistemolojik ve metodolojik yönden ciddi sorunlar bulunduğu, işlenen konuların kitle iletişimi üzerine yoğunlaştığı ve ağırlıklı olarak firma sorunları ile sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır.

İletişim ve halkla ilişkiler araştırmalarının akademik değerlerinin artırılması için bu çalışmaları inceleyen eleştirel nitelikli, güncel ve daha kapsamlı çalışmaların sayısının artması gerekmektedir. Sorunların çözülmesi için önce onlarla yüzleşmek gerekir. Halkla ilişkiler alanındaki tezlerinin gelişim çizgisi ile yönelimlerinin ne olduğunu inceleyen bu çalışma, bahse konu ihtiyacın giderilmesi için önemli bir araştırma olarak literatürdeki yerini alacaktır.

Kuramsal Çerçeve

İletişimin tarihi, insanlığın tarihi kadar köklüdür. İnsan, her dönemde kendini ifade etmenin uygun yöntem ve araçlarını geliştirmiştir. Bu nedenle, iletişim tarihi oldukça zengin ve kapsamlıdır. Buna karşılık iletişim, insanlık tarihinin en eski yıllarından bu yana entellektüeller açısından ilginç bir konu olagelmıştır. Bununla birlikte bilimsel inceleme alanı olarak ele alınması çok eski değildir (Lazar, 2009: 15).

İletişime konu olan olay ve olgulara ilişkin kapsamın çizilmesi ve konuların bilimsel yaklaşımla incelenmesinin tarihi çok gerilere gitmez. Her ne kadar geçmiş yüzyıllarda çeşitli iletişim konularında sınırlı incelemeler yapılmışsa da, iletişim araştırmaları büyük ölçüde yirminci yüzyılda bilimsel bir kimlik kazanmıştır (Şimşek, 2011). Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle iletişim araştırmalarında çok büyük gelişmeler sağlanmış ve çok sayıda özgün kuram üretilmiştir. İletişim araştırmalarının tarihinde en büyük rolü oynayan etkenlerden biri kuşkusuz ki iletişim teknolojileridir. Çağdaş teknolojilerin yarattığı yeni iletişim sistemlerinin de etkisiyle, neredeyse her on yıllık dönemde iletişim araştırmaları yeni bir yön kazanmıştır.

İletişim teknolojilerinin yanında iletişim araştırmalarını biçimlendiren diğer önemli bir etken de ideolojik paradigmalardır. Buna göre iletişim araştırmaları ya yerleşik/egemen paradigma ya da alternatif/eleştirel paradigma altında sınıflandırılmaktadır. Genellikle pozitivist ve tümdengelimci olan egemen kuramlar yerleşik durumun korunmasını hedefleyen araştırmaları desteklemektedir. Muhalif ve alternatif bir bakış açısına sahip olan eleştirel kuramlar ise, egemen yaklaşımların sonuçlarını yapısalcılık, ekonomi-politik ve kültürel çalışmalar gibi yaklaşımlar bağlamında irdelediği için genellikle toplumsal çatışmalar, sınıf farklılıkları, ekonomik dengesizlikler, yeni iletişim teknolojilerinin topluma etkisi ve kültür endüstrisi çerçevesinde açıklamaktadır (Şimşek, 2011: 52).

Halkla ilişkiler alanında yapılan çalışmalar da genel olarak bu iki paradigma doğrultusunda gelişmektedir. Halkla ilişkilerin tarihsel gelişimi içerisinde tanımlarına bakıldığında; aslında tanımların, ait olduğu dönemin baskın uygulamalarından çıkıp gelen ve bu pratikleri açıklayarak meşrulaştıran ana akım kuramın varsayımlarının bir sonucu olduğu anlaşılr. Bu kuramsal yaklaşım çerçevesinde şekillenen akademik çalışmalar da egemen bir pazarın pratiğinin ideolojisini yansıtmaktadır (Keloğlu İşler, 2007: 167).

Diğer yandan alternatif/eleştirel yaklaşımı esas alan çalışmaların sayısında dünyada özellikle son on yıl içerisinde gözle görülür bir artış söz konusudur. Eleştirel kuramlara göre halkla ilişkiler, daha çok kurum ve firmalara hizmet veren bir endüstri olarak gelişmiştir. Erdoğan (2009) bu görüşü destekler biçimde halkla

ilişkiler firmalarını, kendilerine para ödeyen herkesin amacına uygun tanıtım, reklam olarak görünmeyen reklam, propaganda olarak görünmeyen propaganda, gerçek gibi görünen imaj yaratma ve promosyon işini üstlenen ajanlar olarak tanımlamaktadır.

Türkiye'de halkla ilişkiler alanına ilişkin olarak yapılan akademik çalışmalarda birkaç istisna dışında halkla ilişkilerin sadece egemen/ana akım anlayışı çerçevesinde benimsenmiş olduğu görülmektedir. Halkla ilişkiler alanı; medyadaki görünüm, etkili konuşma, iletişimde etkinlik ve medyayı kullanma eğitimleri, dünya hakkında değil, imajlarla amaçları gerçekleştirme hakkındadır. Ürünlerin tasarlanma biçimleri, paketlerin ve renklerin belirlenme biçimleri, firma binalarının, yönetici odalarının tasarım biçimleri hep imajlar ve imajlarla yönetim hakkındadır (Keloğlu İşler, 2007: 170). Halkla ilişkilerin bu şekilde kurgulanmış olması halkla ilişkiler eğitiminin de günümüz endüstriyel yapısının gereksinimlerine büyük ölçüde uygun bir karakter kazanmasına sebep olmuştur.

Son dönemlerde alandaki araştırmalarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de niceliksel olarak belirgin artışlar gözlenmektedir. Bu artışların nedenleri arasında, Türkiye'de var olan egemen kültürel yapı üzerine çökertilen ve küresel pazara entegre olma zorlamaları ve çabalarıyla oluşan koşullar bulunmaktadır (Erdoğan, 2004). Bu kapsamda Erdoğan (2004); niceliksel artışların nedenleri arasında, “yönetimsel bilgi elde etme gereksinimi”, “bilis/bilinç yönetimi gereksinimi”, “maddi kazançların öncelenmesi”, “yasal kuralların zorlaması” ve “akademisyenlerin düşük maaş alması” faktörlerini sıralamaktadır. TÜSİAD Başkanı Ümit Nazlı BOYNER (2012: 65)'in “Üniversite-sanayi işbirliği ülkemizde uzun yıllardır üzerinde durulmasına rağmen arzu edilen ölçüde verime ulaşamamıştır. Bilimsel araştırmanın ticari getiriye dönüşmesi açısından anahtar rolü olan bu kavramın daha yaygın bir şekilde uygulanması için hukuki ve idari altyapıda bir takım yenilikler yapılması gerekmektedir.” yönündeki ifadeleri, Erdoğan'ın da işaret ettiği gibi, üniversite-sanayi işbirliği ve bilimsel araştırma-ticari kazanım ilişkisinin bilimsel araştırmaların geleceği açısından önemini/önceliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de halkla ilişkiler alanındaki çalışmaların devlet kurumlarına, siyasi partilere veya özel şirketlere yani özel çıkarlara hizmet ediyor olması ve sosyal

faydayı ve insanı merkeze alan bir anlayışı kazanamamış olması bu çalışmaların niceliksel artışlarının yanında akademik değerinin diğer bir anlamda niteliklerinin de sorgulanmasını gerektirmektedir.

Halkla ilişkiler alanındaki akademik çalışmaların özel çıkarların talebi gereği kitle iletişimi ile sınırlı kalması ve sosyal bilimlerin çeşitli disiplinleriyle somut bağlar kuramaması, sürekli olarak aynı konuların çalışmalarda tekrar edilmesini ve sosyal bilimlerdeki güncel gelişmelerden etkilenememe sorununu beraberinde getirmiştir. Bu anlamda Türkiye'deki halkla ilişkiler çalışmaları sosyal bilimler literatüründeki günceli yakalayamamakta, en yeni tartışmalara entegre olamamakta ve kısır bir döngünün içinde hapsolmaktadır.

Halkla ilişkiler ile ilgili akademik biçimde olan ve piyasaya yönelik yapıtlara bakıldığında, önemli bir kısmının ya şirket politika ve çıkarını gerçekleştirme amacıyla bir konuyu ele alıp incelediği ya da etkili halkla ilişkilerin nasıl yapılacağı hakkında olduğu görülür. İncelemelerin çoğu verimliliğin ve/veya etkinin önündeki engellerin ne olduğu ve bu engellerin nasıl üstesinden gelineceği üzerinde durmaktadır (Keloğlu İşler, 2007: 30). Örneğin lisansüstü tez çalışmalarındaki; iç iletişimin kurumsal itibar ile etkileşimi, halkla ilişkiler faaliyetlerinin güven oluşturmadaki rolü, sosyal medyanın stratejik kurumsal iletişime etkisi, kurum imajının tüketici davranışına etkisi, ikna stratejileri, görsel metaforların reklamın beğenilirliği üzerinde etkisi vb. işlenen konular bunlardan birkaçıdır.

Kuramsal çerçevenin sunumuna ilişkin buraya kadar yapılan anlatımda özetle; halkla ilişkilerin egemen/ana akım anlayışı çerçevesinde benimsenmiş olduğu ve bu anlayışın etkisiyle halkla ilişkiler eğitiminin de günümüz endüstriyel yapısının gereksinimlerine uygun bir karaktere büründüğü ifade edilerek halkla ilişkiler alanındaki çalışmaların devlet kurumlarına, siyasi partilere veya özel şirketlere yani özel çıkarlara hizmet ettiği ve bu çalışmaların sosyal faydayı ve insanı merkeze alan bir anlayış kazanamadığı üzerinde durulmuştur.

Bu anlatımlardan yola çıkarak halkla ilişkiler alanında yapılan araştırmaların eleştirel bir yaklaşımla ele alındığı bu tezin temel görüşüne göre; halkla ilişkiler araştırmaları sadece konu/kapsam anlamında değil yöntemsel ve metodolojik

anlamda da kısırlaşılmış ve önemli sorunları ihtiva eder duruma gelmiştir. Bu çerçevede tezin kuramsal varsayımı, bu çalışmalardaki niceliksel artışın tam anlamıyla niteliksel bir gelişmeyi de beraberinde getiremediği yönünde belirlenmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde önce nitelikli araştırma kavramı tartışılmış, daha sonra bilimsel araştırmaların raporlaştırılması süreci üzerinde durulmuş ve son olarak raporlaştırılmada giriş bölümünün sunumuna ilişkin temel hususlar irdelenmiştir. Bu kavramların açıklanmasına geçmeden önce şu hususu belirtmekte fayda görülmüştür. Bu çalışmada, incelenen tezlerin tek tek nitelikli olup olmadıkları ya da ne kadar nitelikli olduklarını belirlemek gibi bir amaç söz konusu değildir. Buradaki temel amaç, giriş bölümüne ait sunumların nitelikli bir çalışmada bulunması gereken ölçütleri ne oranda karşıladığını tespit ederek tezlerin diğer tezlere göre karşılaştırmasını yapmak suretiyle genel görünüme ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktır.

Nitelikli Araştırma Kavramı

Bu çalışmanın alt amaçlarından biri, halkla ilişkiler alanındaki lisansüstü tez çalışmalarının niteliksel olarak nasıl bir değişim gösterdiğini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu durum, “nitelikli/kaliteli bir araştırma” kavramının irdelenerek açıklanmasını gerektirmiştir.

Günümüz bilgi toplumunun yükselen değeri olan “yeni bilgi”nin toplumsal, siyasi ve ekonomik geleceğe yön verecek en büyük güç olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Doğru ve güvenilir bilginin üretilebilmesinin temel gereği olarak araştırma etkinliklerinde kalitenin sorgulanması ve sağlanmasına yönelik önlemlerin alınması bu açıdan da hayati önem taşımaktadır.

Bir araştırmaya güvenilmesinin ve değer verilmesinin temel koşullarından biri araştırmanın kaliteli olmasıdır. Araştırmada kalite; özgünlük, önemlilik, yöntem

açısından hatasızlık, bulgular açısından doğruluk ve yansızlık gibi pek çok koşulu gerektiren bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Bakioğlu ve Kurnaz, 2011: 28).

Nitelikli bir araştırmanın tanımı ya da özelliklerinin neler olması gerektiği konusunda bilim adamları kimi zaman benzer, kimi zaman farklı görüşler belirtmişlerdir. Ancak üzerinde en çok fikir birliğine varılan konu, tıpkı eğitim-öğretimde olduğu gibi araştırmada da kalite değerlendirmesi yapmanın oldukça zor, karmaşık, pek çok değişkenin bir arada ele alınmasını gerektiren bir süreç olduğudur.

Araştırmalar hem mevcut bilgi birikimine katkıda bulunur, diğer bir deyişle akademik bilgi üretir, hem de mesleki ve teknolojik uygulamaları geliştirici pratik bilgi üretir. Bir araştırmanın bu açılardan değerli olması çeşitli kriterlere bağlıdır. Örneğin, öncelikle araştırmanın doğru tasarlanmış olması, var olan bilginin üzerine yenisini ekleyebilecek düzeyde orijinal olması, yöntemsel yanılgılardan arındırılmış olması, bulguların doğru yorumlanmış ve geçerli çıkarımlara ulaşabilmiş olması bir araştırmanın hem uygulama hem de kuram açısından faydalı olabilmesinin koşullarıdır. Tüm bu kriterler araştırmada “nitelik/kalite”nin önemine işaret etmektedir (Bakioğlu ve Kurnaz, 2011: 30).

Araştırmada kalitenin değerlendirilmesi ve yaygınlaştırılması, toplum kalkınmasına büyük etkilerde bulunabilir. Araştırmada kalite sağlandığı zaman üniversitelerin, enstitülerin, çeşitli kurumların ürettiği bilginin objektivitesi sağlanmış, yöntemi etkili ve diğer yöntemlerle kontrol edilmiş, bulguları doğru, önerileri sorun gidermeye yönelik şekilde ortaya çıkacaktır.

Araştırma kalitesinin değerlendirilmesine ilişkin olarak literatür incelendiğinde, kalite değerlendirilmesinde birkaç basit ölçütten yararlanılamayacağı, araştırmanın amacına, işlevine, sunulduğu kesime, yöntemine, yapıldığı yer ve zamana göre farklı ölçütleri içeren değerlendirmeler gerektirdiği görüşü yaygın olarak vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, hemen hemen her kalite araştırma tanımında yer alan ortak bazı ölçütler de vardır. Bakioğlu ve Kurnaz (2011: 28)’a göre bu ölçütler, araştırmanın içeriğine ve yöntemine ilişkin olmak üzere iki başlık altında toplanabilir.

Bakioğlu ve Kurnaz (2011: 28), araştırmanın içeriğine ilişkin kalite ölçütlerini; araştırmanın orijinalliği, araştırmanın önemi, önceki araştırmalarla ilişkilendirilme ve araştırma etiğine uygun davranma biçiminde dört başlıkta ele almıştır. Yönteme ilişkin kalite ölçütlerini ise; veri toplama yöntemi, veri çözümleme yöntemi ve yorumlar, güvenilirlik ve geçerlik ile evren ve örneklem seçiminin uygunluğu biçiminde dört başlıkta kategorize etmiştir.

Kaptan (1991: 199) da benzer şekilde, bir araştırmanın kalitesinin değerlendirilmesinde bazı ölçütlerden yararlanılabileceğini, bu ölçütlerin de araştırmanın çeşitli bölüm ve aşamalarına göre gruplandırılabileceğini ifade etmiştir. Değerlendirmeye ilişkin ölçütlerin; “araştırmanın adı”, “problem durumu”, “problem cümlesi”, “yardımcı problemler”, “denenceler”, “sayıtlılar”, “tanımlar”, “sınırlılıklar”, “ilgili literatür”, “örneklem”, “veri toplama teknikleri”, “verilerin seçilişi”, “verilerin analizi”, “bulguların özetlenmesi”, “genelleme” ve “öneriler” başlıkları altında 16 farklı kategoride oluşturulabileceğini belirtmiştir.

Kurnaz (2010, aktaran: Bakioğlu ve Kurnaz, 2011:138) tarafından yapılan bir çalışmada ise öğretim elemanlarından alınan cevapların analizi sonucunda, kaliteli bir araştırmada; “sağlam bir metodoloji üzerine dayandırılmış olması”, “güçlü bir kuramsal alt yapısı olması”, “araştırma sorusunun iyi hazırlanması”, “orijinallik”, “iyi planlama”, “etik davranılması” gibi hususların bulunması gerektiği ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere, araştırmada kalite kavramının pek çok değişkenin bir arada ele alınmasını gerektiren bir süreci kapsadığı ortadadır.

Bu çalışmanın alt amaçlarından biri de konuların orijinalliği bakımından tezlerin niteliksel değişimini ortaya koymaktır. Bu yüzden aşağıda kısaca “araştırmada orijinallik” kavramı üzerinde durmakta fayda görülmüştür.

Araştırma kalitesine ilişkin literatürde en çok vurgulanan kalite ölçütlerinden biri orijinalliktir. Genel anlamıyla daha önce yapılmamış olanı yapma biçiminde tanımlanabilecek olan orijinallik yeni bilgi üretme, daha önceki çalışmaları eleştirel olarak değerlendirme, yeni araştırma tasarım ve yöntemleri kullanma, mevcut veriden yeni sonuçlara ulaşma, yeni kuramsal yorumlar yapma, konuya yeni

tartışmalar getirme, mevcut fikirleri yeni bir araştırma alanına uygulama gibi özellikleri içermektedir. Araştırmalarda orijinalliğin önemi pek çok kalite tanımında vurgulanıyor olmasına karşın, orijinalliğin değerlendirilmesi ve araştırmaların orijinalliğinin belirlenmesi zor bir sorun olma özelliğinin korumaktadır. Cryer (1996) araştırmalarda orijinalliğin dört boyutunu ortaya koymuştur. Bunlar **bilinmeyen olguların keşfi** (daha önce hiç araştırılmamış bir alanın araştırılması), **beklenmedik olguların keşfi** (daha önce araştırılmış bir alanda beklenmedik sonuçlara ulaşılması ve alana yeni yönelimler getirilmesi), **veri kullanımı** (verinin yeni bir biçimde vurgulanması) ve **araç, teknik, işlem ve yöntemlerdir** (alternatif sorunların araştırılmasında yeni araç ve teknikler kullanılması ya da işlem ve yöntemlerin yeni bağlamlarda denenmesi).

Orijinal bir araştırmanın her zaman daha önce yapılmamış bir araştırma olması gerekmediğini savunan bilim adamları da vardır. Mesela Erdoğan (2012: 78)'a göre, bir araştırmanın orijinal olması demek başkalarının incelediği konuları incelememe ve sorduğu araştırma sorularını sormama anlamına gelmez. Çünkü soruna ilişkin belirsizlik hem zaman hem de yer bakımından ortadan kalkmamış olabilir. Yani bilinmesi gereken yeni şeyler olabilir. Ancak belirsizlik devam etmiyor ise aynı konuyu ele almak tekrardan öte gitmez.

Ülkemiz açısından, araştırmada kalite kavramı üzerinde durulması ve yapılan araştırmaların kalite yönünden değerlendirilmesini mümkün kılacak açık bir düzenleme yapılarak standart ve etkili bir sistemin geliştirilmesi gerektiği gerçeğini de burada vurgulamak yerinde olacaktır. Bu kapsamda Üniversitelerarası Kurul tarafından lisansüstü tezlerin değerlendirilmesine yönelik bir “Lisansüstü Tez Değerlendirme Modeli” üzerinde çalışılabilir. Böyle bir sistemin kurulması ve sürdürülmesi, araştırmaların toplumun faydasına sunulması açısından olumlu olabileceği gibi araştırmada kalite açısından da ortak bir ölçütler zinciri sunması ve özendirici olması bakımından yararlı olabilir. Avrupa Birliği ülkelerinin birçoğu bu bağlamda önemli mesafeler almış durumdadır. Avrupa üniversitelerinin büyük bir bölümünde resmi kalite güvence mekanizmaları kurulmuş durumdadır.

Avrupa Birliği ülkelerinde en yerleşik araştırma kalite değerlendirme sistemi olan HEFCE (Higher Education Funding Council for England) İngiltere’de ülke

apında ğretim ve araştırma kalite değerlendirmesi yapmakta ve bu değerlendirme sonuçlarına göre başarılı niversiteler arasında bir sıralama yapılmaktadır. Bunun yanı sıra, İngiltere’de araştırma kalitesi ciddi olarak ele alınmakta ve ülke çapında araştırma değerlendirme uygulaması yürütülmektedir. Benzer şekilde Hollanda, Almanya, İtalya, İskandinav lkeleri, Danimarka ve Doğu Avrupa lkelerinde de yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırmalar çeşitli amaçlarla değerlendirilmektedir. Örneğin; İngiltere’de araştırmaların kalite değerlendirmesi kapsamında 2014 yılına kadar geçerli kılınan 5 basamaklı derecelendirme leği şöyle tanımlanmaktadır (RAE, 2012):

4*: Orijinallik, önem ve güçlülük bakımından dünya çapında önde gelen kalite rneği,

3*: Orijinallik, önem ve güçlülük bakımından uluslararası düzeyde mkemellik sergileyen, ancak en yüksek mkemellik standardını yakalayamamış kalite rneği,

2*: Orijinallik, önem ve güçlülük bakımından uluslararası düzeyde tanınan kalite rneği,

1*: Orijinallik, önem ve güçlülük bakımından ulusal düzeyde tanınan kalite rneği,

0*: Değerlendirme dışı: Ulusal düzeyde tanımlanan standardın altında yer alan kalite rneği ya da bu değerlendirmenin amacına uygun araştırma tanımına uymayan alışmalar.

Bilimsel Araştırmaların Raporlaştırılması

Bilimsel araştırmaların gereklerinden biri de çalışmaların usulüne uygun şekilde raporlaştırılmasıdır. Bilimsel bir çalışma ne kadar iyi planlanmış, objektif ve amaca uygun olarak geliştirilmiş olursa olsun, eğer başkalarının anlayabileceği ve uygulayabileceği tarzda kaleme alınmamış ise eksik kalmış demektir (Arıkan, 2004). Belirli kurallara uygun olarak hazırlanan raporlar, konuyu daha iyi anlamayı, katkıda bulunmayı ve denetimi ya da eleştiride bulunmayı kolaylaştırır. Bu

nedenle, bilimsel araştırmanın ve bilimsel yöntemin gerekleri arasında, çalışmanın usulüne uygun şekilde raporlaştırılması önemli bir yer tutar.

Araştırma raporunun temel amacı, yapılan araştırma ile varılan sonuçları diğer araştırmacılara duyurarak, bilgide birikimi ve denetlenebilirliği sağlamaktır. Bunun için bilimsel araştırmalar kendine özgü belirli kurallara uygun olarak raporlaştırılmalıdır. Bu kurallar genel olarak içerik kuralları ve biçim kuralları olarak iki farklı kategoride sınıflandırılabilir (Dura, 2005: 321). Bir araştırmadaki bilgiler o araştırmanın içeriğini, bu bilgilerin sunulduğu sıra ve düzen ise araştırmanın biçimini oluşturur.

Tüm bilimsel araştırmalarda olduğu gibi, ilgili alandan bir uzmanın danışmanlığında gerçekleştirilen lisansüstü tez çalışmaları da tez yazım kurallarına uygun olarak raporlaştırılmak zorundadır. Tezlerin bilimsel nitelik kazanması, içerdikleri araştırmaların sistematik ve planlı bir şekilde yapılmasını ve evrensel ölçütlere göre araştırma sürecinin rapor edilmesini gerektirmektedir (Uysal, 2013: 20).

Lisansüstü tezlerin raporlaştırılması ile ilgili her üniversitenin, hatta üniversitedeki her enstitünün kendine özgü bir tez yazım kılavuzu ya da yönergesi bulunmaktadır. Bu kılavuzların tez yazımıyla ilgili kurallarında genel geçer hususlar dışında biçimsel ve içeriksel esaslara yönelik önemli bazı farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Bu kadar çok ve farklı içerikli kılavuz olması, ülke genelinde raporlaştırma sürecinde homojenliğin sağlanamamasına neden olmaktadır. Bu farklı yaklaşımlar Day (1997)'in “bir tezi doğru yazma şekli geniş ölçüde kurumdan kuruma ve hatta aynı kurumun aynı bölümünde bile profesörden profesöre değişir” tespitini doğrular niteliktedir. Ülkemiz açısından tezlerin raporlaştırılmasına yönelik standart bir modelin geliştirilmesi gerektiği önemli bir ihtiyaç olarak görünmektedir. Böyle bir adım tezlerin niteliğinin artmasına da katkıda bulunabilir.

Araştırma raporlarında içeriği oluşturan bilgiler, bölümler ve alt bölümler halinde kümelendirilerek takdim edilir. Bilimsel araştırma türlerinden biri olan tez çalışmalarında olması gereken bölümler genel olarak; özet, giriş, yöntem, bulgular, sonuç ve öneriler, ekler ve kaynakça olarak sıralanmaktadır (Karasar, 2010: 40).

Bu çalışmada tezlerin niteliği “giriş” bölümlerine ait sunumların uygunluğu bakımından değerlendirildiğinden; aşağıdaki maddede araştırma raporundaki bölümlerden sadece giriş bölümünün sunumu tartışılmıştır.

Raporlaştırmada “Giriş” Bölümünün Sunumu

“Giriş” bölümü araştırmanın temelidir. Girişte, ele alınan konuda/sorunda var olan bilgi birikiminin irdelenmesiyle gelen bir araştırma tasarımı gerekçesi ve sorunu inşa edilir. Bu inşa ile araştırmanın gerekliliği, önemi ve anlamı kurulur; bu kuruluşla araştırmanın kuramsal çerçevesi ortaya çıkar. Bu çerçeveye sunulan gerekçeler okuyucuyu araştırmada somut olarak ne yapılacağına götürür. Böylece araştırma tasarımının temel yapısı tamamlanır (Erdoğan, 2013). Nitelikli bir araştırmada öncelikle nitelikli bir giriş bölümü sunumunun yapılmış olması gereklidir.

Day (1997: 25)’e göre girişin amacı, okuyucunun konuyla ilgili önceki yayınlara bakmaya ihtiyaç duymaksızın, çalışmanın sonuçlarını anlayıp değerlendirmesine imkân verecek ölçüde temel bilgileri temin etmektir.

Karasar (2010: 54), giriş bölümü içinde sırasıyla problem, amaç, önem, varsayımlar, sınırlıklar ve tanımların yer alması gerektiğini ifade etmiştir. Bu çalışma kapsamındaki tezlerin yazıldığı üniversitelerin ilgili enstitülerinin tez yazım kılavuzları incelendiğinde ise, kılavuzların birçoğunda giriş bölümü altında “yöntem”in de istendiği görülmüştür. Aşağıda bu alt bölümler sırayla ele alınmıştır.

Sorun: “Giriş” ana bölümünün ilk ve en önemli alt bölümü “sorun” sunumudur. Çünkü sorun, araştırmanın çıkış noktasıdır. Diğer alt bölümler sorun sunumuna göre biçimlenir ve anlam kazanır. Sorun sunumunun geçersizliği ve eksikliği araştırmayı da geçersiz ve eksik yapar.

Araştırmacıyı fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlık ve birden çok çözüm yolu olasılığı görülen her durum bir sorun/problemdir (Dura, 2005: 338). Her araştırma, prensip olarak problem çözmeye yönelik bir süreçtir. Açık ve seçik tanımlanmış, tereddütlere yer vermeyecek şekilde ifade edilmiş bir

araştırma problemi, başarılı bir bilimsel çalışmanın en temel şartlarından biridir (Kaptan, 1991: 89).

Bir araştırma tasarımının geçerli sayılabilmesi için ele alınan sorunda var olan bilgi birikimine başvurmak ve bu bilgi birikimini irdeleyerek araştırmayı gerekçelendirmek gereklidir (Erdoğan, 2012). Sorun sunumunda, “ele alınan konu neden bir sorun?” ya da “bu konu neden araştırılmalı?” gibi sorulara cevap teşkil edecek gerekçelere yer verilmelidir. Gerekçeleri açıklanmaksızın ortaya atılan bir sorunun araştırmaya değer olup olmadığına şüpheyle yaklaşılabilir.

Sorunun gerekçelendirilmesinde mutlaka ilgili incelemelerden de yararlanılmalıdır. Benzer konuların ne şekilde ele alındığı, hangi tür verilerin kullanıldığı, hangi kavramlardan yararlanıldığı, fikirlerin nasıl test edildiği ve sonuçların nasıl ölçüldüğü irdelenmelidir (Arıkan, 2004). Bundaki temel gaye; araştırma konusunun o zamana kadar hangi yönlerden incelendiğini, bilimin bu konunun izahı bakımından hangi düzeye eriştiğini, problemin anlaşılması ve çözümü için hangi yeni araştırmalara ihtiyaç olduğunu belirlemektir (Dura, 2005: 340). Bu husus araştırma raporuna yansıtılmazsa, okuyucunun aklında bu araştırmayla ilgili “soruna ilişkin belirsizlik ilgili incelemelerde ortadan kaldırılmış olabilir” ya da “araştırma sorularının yanıtları zaten verilmiş ve böylelikle araştırma yapma gereği de ortadan kalkmış olabilir” gibi sorular/şüpheler oluşabilir. İlgili incelemelere yönelik sunum kapsamlı ve çok geniş bir yer tutuyorsa, bu anlatımların ayrı bir alt başlık altında verilmesi daha uygun olur.

Bir araştırma sorunu açık ve anlaşılır bir biçimde tanımlanmalıdır. Yanlış/karmaşık tanımlanmış bir soruna doğru cevap bulmak mümkün değildir. Sorun ayrıca, belli bir sistematik içinde sunulmalıdır. Tavşancıl ve diğerleri (2010: 32) sorun sunumundaki bu sistematığı, nicel ve nitel ayrıntılarıyla birlikte araştırılacak biçimde, böyle bir araştırmanın yapılmasına neden gereksinim duyulduğunun bütünleştirme, sınırlandırma ve tanımlama gibi aşamalı bir yaklaşımla ifade edilmesi olarak açıklamıştır. Dura (2005) da benzer şekilde bu aşamaları; bütünleştirme, ayırma ve tanımlama olarak ifade etmiştir.

Soruna yönelik bu sistematik içerisinde yapılan sunumun son adımında, probleme ilişkin tanımlamaları sınırlandıracak şekilde açık, kısa ve öz bir “problem cümlesi” kurulur.

Amaç: Bir araştırmanın amaç bölümünde araştırma hedeflerinin açık, net ve sorgulayıcı bir şekilde sunulması gereklidir. Araştırmanın amacı, “neyin neden yapıldığının” gerekçeli olarak açıklanmasıdır (Erdoğan, 2012). Karasar (2010: 67)’a göre de amaçlar, “ne, nasıl ve niçin” gibi sorularla ilgili olup, aydınlatılmak istenen değişkenleri ve ilişkilerini sorgulama ifadesidir.

Amaç esasen iyi tanımlanmış bir problem ifadesinde saklıdır. Fakat en açık şekilde hatta maddeler halinde yanlış anlamaları önleyecek şekilde yazılmalıdır. Araştırmada önce genel amaç sonra ayrıntılı alt amaçlar belirtilir.

Genel amaç ifadeleri, giriş cümlesi gibi olup ayrıntılı amaçların topluca anlatımı gibidir (Uysal, 2013: 23). Alt amaçlar ise çoğunlukla alt soru ya da hipotez biçiminde ifade edilirler. Bu ifade bir faktörün, olgunun, değişkenin veya grubun doğasını anlamak olabileceği gibi bunlar arası ilişkiler ve ortak değişimler de olabilir (Erdoğan, 2012).

Bir araştırmanın amacı ve dolayısıyla alt soru/hipotezleri, problemin çözümünü etkileyen ve bu nedenle aydınlatılması gereken değişkenlerin ifade edildiği bir bölüm olduğu için sorunla tutarlı olmak durumundadır. Alt soru ve hipotezler sorunun çözümüne yönelik olmalı ve gerekçelere dayandırılarak çıkartılmalıdır. Çünkü araştırma bir bütündür. Alt soru ve hipotezler ana soruna uygun bir birlik ve beraberlik göstererek onun etrafında toplanmalıdır (Kaptan, 1991: 99).

Önem: Araştırmanın önem alt bölümünde, araştırmanın amacı kapsamında elde edilen verilerin hangi kuramsal ya da uygulamadaki sorunun çözümünde ve nasıl kullanılabileceğinin açıklanmasına yer verilir (Tavşancıl ve diğerleri, 2010: 41). Aynı zamanda konu hakkında diğer araştırmacıların araştırma yapmaları için ilgilerini artırıcı vurgular yapılabilir. Burada okuyucuyu araştırmanın ne kadar değerli olduğuna inandırma amacı vardır.

Sınırlılıklar: Araştırmacının, yapmak isteyip de çeşitli nedenlerle yapamadığı veya vazgeçmek zorunda kaldığı hususlar araştırmanın sınırlılıklarını oluşturur. Sınırlılıklar araştırmacının kendisinden kaynaklanabileceği gibi sorun alanı, örneklem, yöntem, zaman, bütçe vb. faktörlerden de kaynaklanabilir. Araştırma bulguları, ortaya konan sınırlılıklar içinde geçerlidir. Bu nedenle var olan sınırlılıkların belirlenmesi gerekir.

Varsayımlar: Varsayım, deneyle kanıtlanmamış olmakla beraber, kanıtlanmış gibi doğru olduğu kabul edilen bir hüküm, bir ön kabullenmedir. Bu özelliğiyle, akıl yürütmeye temel olarak alınırlar (Dura, 2005: 341). Bu bağlamda varsayımlar, mevcut araştırma sürecini etkileyeceği düşünülen fakat doğruluğu kabul edilmekle birlikte ölçülmesi zor olan genel geçer kavramların olduğu şekliyle kabul edilmesidir. Çoğu varsayımlar problem, sınırlılıklar, yöntem ve araştırmaya temel alınan bazı kuramlarla ilgilidir. Araştırmadaki tüm varsayımlar raporda açık ve seçik verilmelidir (Uysal, 2013: 23).

Tanımlar/Kavramsal Çerçeve: Bir araştırma tasarımında sorun sunumunun ilk cümleleriyle birlikte kuramsal/kavramsal çerçeve oluşmaya başlar. Sistematiik bir biçimde sunulan kavramsal tanımlamalar ve açıklamalar seti ile araştırma sorularına veya hipotezlere ulaşılır. Bu yaklaşımla, ele alınan konu ve incelenecek sorun anlamlı bir çerçeve içine yerleştirilir.

Ayrıca her araştırmanın kendisine özgü bir terminoloji olduğundan özel/farklı anlamda kullanılan kavram/terimlerin de tanımlarının verilmiş olması gerekmektedir. Bu tanımlamalar, aynı alandaki araştırmacı ve uygulayıcılarda, yanlış anlamalara ve değişik yorumlara neden olabilecek kavram/terimleri açıklamaya yönelik olmalıdır.

Yöntem: En genel anlamda yöntem, araştırma sorununu çözmek için izlenecek düzenli yol demektir; neyin nasıl yapılacağıyla ilgilidir. Bir araştırma plan ve süreci içerisinde, araştırmacının sorularına doğru yanıtlar bulabilmek ve hipotezleri test etmek için gerekli en uygun verilerin neler olacağı, değişkenler, veri kaynakları, evren ve örneklem, veri toplama yolları ve bunların analiz teknikleri yöntem başlığı altında yer almaktadır (Kaptan, 1999: 109).

Yöntem bölümünün amacı araştırmanın nasıl yapıldığını açıklamaktır. Bu açıklamalar aynı zamanda, araştırmanın başka bir araştırmacı tarafından aynı çalışmayı tekrarı için gerekli bilgileri verir. Eğer yöntem bölümü yetersiz kalır ve araştırmanın tekrarlanabilir olduğu konusunda ciddi kuşkular doğarsa, sonuçlar ne kadar bilimsel olursa olsun, araştırma hakkında olumsuz bir tutum gelişir (Dura, 2005: 342). Yöntemler ve bunun civarında dönen paradigmlar tek yanlı bir mantıkla işlememeli ve düşünülen varsayımın tersinin çıkabileceği ya da çürütülebileceği olasılığı da göz önünde bulundurularak düzenlenmelidir. Kısacası, kullanılan yöntem yansız ve başkalarınca da yinelenebilir olmalıdır (Türkiye Bilimler Akademisi, 2002: 18).

Yöntem bölümünün doğru, açık ve kapsamlı bir şekilde açıklanması bulgu, yorum ve sonuçların da kolaylıkla değerlendirilmesini olanaklı kılar.

Yöntem

Bu araştırma, lisansüstü tezlerin derinlemesine betimlenebilmesi ve var olan durumun yorumlanabilmesi için doküman incelemesinin yapıldığı hem nicel hem de nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır.

Bu bölümde araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları, evren ve örnekleme ile verilerin toplanması ve analizi sunulmuştur.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma kapsamına, halkla ilişkiler alanında lisansüstü eğitim veren anabilim/bilim dallarında (Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Tanıtım ve Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık) 2003-2012 yılları arasında yapılan ve YÖK Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezinden ulaşılabilen tezler dahil edilmiştir. Yabancı dillerde yapılmış tezler çalışma kapsamına alınmamıştır. Ayrıca işlediği konu itibarıyla halkla ilişkiler ile ilgili olmasına rağmen diğer anabilim/bilim dallarında yapılan tezler de çalışma kapsamının dışında tutulmuştur.

Çalışmada araştırmacının tek kişi olması ve bundan kaynaklı zaman ve yapılabirlik odaklı güçlükler, tezlerin niteliksel değişimi ile ilgili analizlerin

“konularının orijinalliği” ve “giriş” bölümlerinin sunumunun uygunluğu ile sınırlı tutulmasını zorunlu kılmıştır.

Ülkemizde akademik çalışmaların etki değerlerini ortaya çıkarabilecek ulusal bir atıf sistemi oluşturulmadığı için tezlerin atıf endekslerine ilişkin bir inceleme yapılamamıştır.

Çalışma kapsamında tezlerin uluslararası atıf endekslerindeki durumunun da incelenmesi hedeflenmiştir. Fakat Science Citation Index (SCI), Social Science Citation Index (SSCI) ve Arts and Humanities Citation Index (A&HCI) isimli atıf veri tabanlarına ait atıf dizinlerine giren Türkiye orijinli iletişim içerikli herhangi bir dergi bulunmadığı görülmüş ve böylelikle bu amaçlı bir incelemenin anlamlı olamayacağı anlaşılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Türkiye’de halkla ilişkiler alanında ilgili anabilim/bilim dallarında (Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Tanıtım ve Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık) yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleridir. Araştırmada güncellik, erişebilirlik ve sınırlılıklar göz önüne alınarak belirlenen çalışılabilir evren, 2003–2012 yılları arasında tamamlanan ve YÖK Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezinde yayımlanan 897 adet tezdendir (Ulusal Tez Merkezi, YÖK).

Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışılabilir evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak tezlerin bir kısmı araştırmacılara kapalı bulunduğundan örnekleme açık erişime izinli olan 678 (% 76) adet tez dahil edilebilmiştir.

Türkiye’de halkla ilişkiler alanındaki ilk tez çalışması 1982 yılına aittir. 1993 yılına kadar sınırlı sayıda tezin yapıldığı görülmektedir. 1990’dan itibaren iletişim eğitimi veren fakültelerin sayısının artmaya başlaması ve 1993 yılından itibaren de iletişim fakültelerinin bölümlerine “halkla ilişkiler, kişilerarası iletişim, araştırma yöntemleri, reklamcılık ve tanıtım” gibi anabilim/bilim dallarının yerleştirilmeye

başlanması (Tokgöz, 2003) tez sayılarının 1993 yılıyla birlikte artış göstermesine neden olmuştur. 1993 yılı öncesi yıllık ortalama (5-10) olan tez sayısı, 2003'lere gelindiğinde ortalama (30-40)'lara ulaşmıştır.

2003 yılı öncesine ait YÖK Tez Merkezine kayıtlı olan yaklaşık 420 adet lisansüstü tez bulunmaktadır. Bu tezlerden yaklaşık sadece 45'i (% 11) açık erişime izinli durumdadır. Hatta bu tezlerin yaklaşık 225'inin (% 54) özetlerine dahi ulaşılamamaktadır. 2003 yılından itibaren ise tez sayılarında belirli artışlar gözlenmektedir. Bu sayılara halkla ilişkiler anabilim/bilim dalı dışındaki diğer anabilim/bilim dallarında yapılan halkla ilişkiler konulu tez çalışmaları dahil değildir.

2003 yılı öncesine ait tezlerden erişime kapalı olanların oranı bile aslında bu çalışmaya konu olan tezlerdeki "kalite" sorununun halkla ilişkiler alanındaki durumunu göstermesi açısından önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir. Çünkü ABD Ulusal Akademisi bu konuda, bir araştırmada bilimsel kalitenin sağlanması için bulunması gerekli özelliklerden birinin de araştırmaların alanda diğer araştırmacılar arasında ilgi bulmasının, tartışılmasının ve eleştirilere açık olmasının geldiğini açıklamıştır (Bakioğlu ve Kurnaz, 2011: 24).

Araştırmaya dahil edilen tez sayıları Çizelge 1.1.'de verilmiştir.

Çizelge 1.1. Tez sayıları

Yıl	Evren	Çalışmaya Dahil Edilen		
		Yüksek L.	Doktora	Toplam
2003	50	12	6	18
2004	58	30	14	44
2005	53	11	10	21
2006	81	57	15	72
2007	85	49	27	76
2008	110	78	28	106
2009	103	70	24	94
2010	151	110	39	149
2011	113	47	13	60
2012	93	28	10	38
Toplam	897	492	186	678 (%76)

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesinin birinci aşamasını oluşturan dokümanlara ulaşmada, YÖK Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının web sitesindeki tez tarama sayfasından istifade edilmiş ve ilgili anabilim/bilim dalı adı altında sorgulama yapılarak örneklem grubunda yer alan 678 adet teze ulaşılmıştır.

Araştırma amaçları doğrultusunda, yüksek lisans ve doktora tezlerinin “nicel dağılımı” ile “konularının orijinalliği” ve “giriş bölümlerine ait sunumların uygunluğu” bakımından niteliksel değişimlerinin incelenmesinde, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen **“Tez İnceleme Formu”** kullanılmıştır. Örneklemeye dahil edilen tezlerin ilgili bölümleri incelenerek formun bölümleri doldurulmuştur. Her tez için ayrı bir form tutulmuştur. Tez inceleme formunun içerdiği kategoriler ve ölçekler araştırmanın sorularına yanıt bulacak ve tezlerin incelenen ilgili bölümlerinin bilimsel araştırma yöntem ve tekniklere uygunluğunun değerlendirmesine temel teşkil edecek biçimde belirlenmiştir. Tez inceleme formu EK-1’dir.

Formun “Tanıtıcı Bilgiler” başlıklı 1’inci bölümü, tezlerin nicel dağılımının nasıl bir eğilim gösterdiğine ilişkin verileri (tamamlandığı yıl, yapıldığı üniversite, düzeyi ve danışman ünvanı) toplamaya yönelik hazırlanmıştır.

Formun “Konu Sınıflandırması” başlıklı 2’nci bölümü tezlerde işlenen konu/kavramları tasnif etmeye yönelik hazırlanmıştır. Tezlerde işlenen konu ve kavramlar tezlerin adı/başlıkları, amaçları ve alt bölümlerinin içeriği incelenerek çıkarılmıştır. Çalışmalarda hangi konu/kavramlarda yoğunlaşıldığı tespit edilerek konuların birbirlerinin tekrarı olup olmadığı analiz edilmiş ve tezlerin niteliğinin konuların orijinalliği bakımından dönem itibarıyla nasıl bir değişim gösterdiği yorumlanmıştır.

Formun “Giriş Bölümünün Sunumu” başlıklı 3’üncü bölümü ise, giriş bölümünün alt bölümlerinin (sorun, amaç, önem, sınırlılık, tanımlar/kavramsal çerçeve ve metodoloji) uygunluğunu değerlendirebilecek 24 farklı ölçütü ihtiva etmektedir. Tezlerin giriş bölümü bu ölçütlere göre değerlendirilmiş ve tespit edilen

sonuçlar ile tezlerin niteliğinin giriş bölümünün sunumu bakımından dönem itibariyle nasıl bir değişim gösterdiği yorumlanmıştır.

Araştırmanın geçerliliği iki açıdan değerlendirilmiştir. Örneklemen evreni temsil edebilmesi bakımından yapılan ilk değerlendirmeye göre bu çalışmada örneklem seçilmeksizin erişilebilir evrenin tamamı çalışmaya dahil edildiğinden çalışmanın geçerliliği bulunmaktadır.

Geçerliliğe ilişkin ikinci değerlendirme ise ölçme aracının ölçülmek istenen olguyu ölçmeye yeterli olup olmaması bakımından yapılmıştır. Tez inceleme formunun içerdiği kategoriler ve ölçekler araştırmanın sorularına/hipotezlerine yanıt bulacak ve tezlerin incelenecek ilgili bölümlerinin bilimsel araştırma yöntem ve tekniklere uygunluğunun değerlendirmesine temel teşkil edecek biçimde ilgili kaynaklardan yararlanılıp uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Formun geliştirilmesi maksadıyla araştırmacı ile tez danışmanı birlikte çalışarak öncelikle 20 tez incelenmiş ve bu çalışmada tespit edilen hususlara göre gerekli düzeltmeler yapılarak tez inceleme formu son halini almıştır.

Tez inceleme formundaki ölçeğin güvenirliğine Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile bakılmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 24 faktöre göre hesaplanmış ve değer 0,913 olarak bulunmuştur. Bu değer yüksek güvenirliğin bir göstergesidir. Güvenirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliği için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2009: 171).

Verilerin Analizi

Kodlama süreci sonunda doldurulan tez inceleme formları analiz edilmek üzere SPSS 19.0 paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde betimleyici analiz türü kullanılmıştır. Betimsel çözümleme, incelenen dokümanın içeriğini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilen bir çözümleme tekniğidir. Bu tür çözümlemede amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan

bu betimlemeler açıklanır, yorumlanır ve bir takım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Tezlerin analizinde, tez inceleme formunda yer alan kategori ve alt kategorilerin frekans, yüzde ve ortalama değerleri sunularak ölçütlerin ne yoğunlukta karşılandığına ilişkin yorumlar yapılarak araştırma sorularına yanıtlar getirilmiştir. Hipotezlerin testinde ise korelasyon katsayısı ve tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları esas alınmıştır. Yorumlamalarda kategori ve alt kategorilere ilişkin çarpıcı olduğu düşünülen tespitler özet halinde ya da tezlerin ilgili bölümlerinden doğrudan alıntılar yapmak suretiyle ortaya konmuştur.

2. ANALİZ VE ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırma soruları ve hipotezlerine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

2.1. Tezlerin Belirli Değişkenlere Göre Genel Dağılımı

Tezlerin yıllarına, yapıldığı üniversitelere, yayın düzeylerine, danışmanların ünvanlarına, incelenen konu/kavramlara ve katkıda bulunacağı alanlara göre dağılımları ile ilgili şu bulgular elde edilmiştir:

2.1.1. Yıllara göre dağılımı

Evren ve çalışma kapsamında yer alan tezlerin yapıldığı yıllara göre dağılımı Çizelge 2.1’de verilmiştir. Tablodaki verilerden anlaşılabacağı üzere tez sayıları hemen hemen her yıl bir önceki yıla göre artış göstermektedir. 2010 yılı, 151 çalışma ile en fazla tez yapılan yıl olmuştur. 2011 ve 2012 yıllarına ait örnekleme dahil edilen tez sayılarının az olması, o yıllardaki çalışmaların bir kısmının belirli bir süre erişime ertelenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmaya dahil edilen tezlerin sayıları evrende yer alan tezlerin niceliksel artışına paralel bir durum/artış göstermektedir.

Çizelge 2.1. Evren ve çalışma kapsamında yer alan tezlerin yıllara göre dağılımı

		Tez sayıları (evren)		Tez sayıları (örneklem)	
		Frequency	Percent	Frequency	Percent
Valid	2003	50	5,6	18	2,7
	2004	58	6,5	44	6,5
	2005	53	5,9	21	3,1
	2006	81	9,0	72	10,6
	2007	85	9,5	76	11,2
	2008	110	12,3	106	15,6
	2009	103	11,5	94	13,9
	2010	151	16,8	149	22,0
	2011	113	12,6	60	8,8
	2012	93	10,3	38	5,6
	Total	897	100,0	678	100,0

Tezlerin bitirildiği yıl ile tez sayısı arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.2’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, iki değişken arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir, $r= 0,751$, $p=0,000<0,01$. Yıl ve tez sayısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir doğrusal korelasyon olduğundan **Hipotez 1 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış göstermektedir.**

Çizelge 2.2. Tezin bitirildiği yıl ile tez sayısı arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations			
		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	678	678

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

2.1.2. Yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

İncelenen tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımı Çizelge 2.3’de verilmiştir. Çizelge’deki verilerden tezlerin 16 farklı üniversitede yapıldığı görülmektedir. Tezlerin 137’sinin (%20.2) Selçuk Üniversitesi’nde, 122’sinin (%18.0) Marmara Üniversitesi’nde ve 94’ünün de (%13.9) Ankara Üniversitesi’nde olmak üzere hemen hemen yarısından fazlasının sadece bu üç üniversitede yapıldığı anlaşılmaktadır. Tezlerin diğer yarısı da kalan 13 üniversitede tamamlanmıştır. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Kadir Has Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi’nde sadece birer tez yapılmıştır.

Tüm üniversiteler için tez sayılarında yıldan yıla genel olarak bir artış vardır. Ancak Ankara Üniversitesi ve Ege Üniversitesi’nin önceki yıllara göre 2011 ve 2012 yıllarına ait tez sayılarındaki azalma dikkat çekicidir.

Çizelge 2.3. Tezlerin yıllar itibarıyla üniversitelere göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Tezin bitirildiği üniversite	Gazi	1 5,6%	6 13,6%	0 ,0%	5 6,9%	11 14,5%	8 7,5%	2 2,1%	20 13,4%	7 11,7%	3 7,9%	63 9,3%
	Selçuk	4 22,2%	10 22,7%	6 28,6%	13 18,1%	15 19,7%	27 25,5%	16 17,0%	29 19,5%	14 23,3%	3 7,9%	137 20,2%
	İstanbul	2 11,1%	9 20,5%	4 19,0%	4 5,6%	7 9,2%	6 5,7%	15 16,0%	11 7,4%	4 6,7%	5 13,2%	67 9,9%
	Ankara	4 22,2%	0 ,0%	2 9,5%	22 30,6%	14 18,4%	19 17,9%	14 14,9%	15 10,1%	0 ,0%	4 10,5%	94 13,9%
	Maltepe	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	3 2,0%	2 3,3%	3 7,9%	8 1,2%
	Ege	1 5,6%	11 25,0%	3 14,3%	11 15,3%	8 10,5%	10 9,4%	11 11,7%	21 14,1%	2 3,3%	5 13,2%	83 12,2%
	Marmara	1 5,6%	2 4,5%	1 4,8%	12 16,7%	17 22,4%	19 17,9%	23 24,5%	27 18,1%	12 20,0%	8 21,1%	122 18,0%
	Kocaeli	0 ,0%	2 4,5%	0 ,0%	1 1,4%	1 1,3%	10 9,4%	2 2,1%	3 2,0%	1 1,7%	0 ,0%	20 2,9%
	Erciyes	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,9%	1 1,1%	5 3,4%	4 6,7%	0 ,0%	11 1,6%
	Anadolu	3 16,7%	2 4,5%	2 9,5%	1 1,4%	3 3,9%	4 3,8%	4 4,3%	5 3,4%	6 10,0%	3 7,9%	33 4,9%
	Akdeniz	2 11,1%	2 4,5%	3 14,3%	3 4,2%	0 ,0%	2 1,9%	4 4,3%	8 5,4%	3 5,0%	2 5,3%	29 4,3%
	Başkent	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,7%	5 8,3%	1 2,6%	7 1,0%
	İstanbul Tic.	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 2,6%	1 ,1%
	Hacettepe	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,7%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,1%
	Kadir Has	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 1,1%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,1%
	Bahçeşehir	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 1,1%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,1%
Total		18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678

2.1.3. Yayın düzeylerine göre dağılımı

Çizelge 2.4'te tezlerin yayın düzeylerine göre dağılımı verilmiştir. Çizelgeye göre örnekleme dahil edilen 678 tezin 492'sinin (%72,6) yüksek lisans düzeyinde, 186'sının da (%27,4) doktora düzeyinde yapılmış olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.4. Tezlerin yıllar itibarıyla yayın düzeylerine göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Tezin Düzeyi	Y.Lisans	12	30	11	57	49	78	70	110	47	28	492
		66,7%	68,2%	52,4%	79,2%	64,5%	73,6%	74,5%	73,8%	78,3%	73,7%	72,6%
	Doktora	6	14	10	15	27	28	24	39	13	10	186
		33,3%	31,8%	47,6%	20,8%	35,5%	26,4%	25,5%	26,2%	21,7%	26,3%	27,4%
Total		18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

2.1.4. Danışmanların ünvanlarına göre dağılımı

Tezlerin danışmanların ünvanlarına göre dağılımını gösteren Çizelge 2.5 incelendiğinde; çalışmaların 304'ünün (%44,8) profesör, 177'sinin (%26,1) doçent, 197'sinin de (%29,1) yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Tezlerin yarıya yakınının profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmesi, üniversitelerin danışman atamasında tecrübeyi esas alan bir anlayışı benimsediğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 2.5. Tezlerin yıllar itibarıyla danışmanların ünvanlarına göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Danışman Ünvanı	Prof.	10	19	9	46	39	48	32	63	22	16	304
		55,6%	43,2%	42,9%	63,9%	51,3%	45,3%	34,0%	42,3%	36,7%	42,1%	44,8%
	Doç.	4	11	4	11	14	19	36	44	20	14	177
		22,2%	25,0%	19,0%	15,3%	18,4%	17,9%	38,3%	29,5%	33,3%	36,8%	26,1%
	Yrd.doç.	4	14	8	15	23	39	26	42	18	8	197
		22,2%	31,8%	38,1%	20,8%	30,3%	36,8%	27,7%	28,2%	30,0%	21,1%	29,1%
Total		18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678

Tezlerin, düzeyleri itibarıyla danışmanların ünvanlarına göre dağılımı Çizelge 2.6'da verilmiştir. Çizelgeden de anlaşılacağı üzere; yüksek lisans düzeyindeki tezlerin 164'ünde (%33,3) profesör, 139'unda (%28,3) doçent, 189'unda da (%38,4) yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlar görev almıştır. Doktora düzeyindeki tezlerin ise, 140'ında (%75,3) profesör, 38'inde (%20,4) doçent, 8'inde de (%4,3) yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlar görevlendirilmiştir. Yüksek

lisans tezleri çoğunlukla yardımcı doçent, doktora tezleri ise çoğunlukla profesör ünvanlı danışmanlar tarafından yürütülmüştür.

Çizelge 2.6. Tezlerin, düzeyleri itibarıyla danışmanların ünvanlarına göre dağılımı

		Danışman ünvanı			Total
		Prof.	Doç.	Yrd.doç.	
Tezin düzeyi	Y.Lisans	164 33,3%	139 28,3%	189 38,4%	492 100%
	Doktora	140 75,3%	38 20,4%	8 4,3%	186 100%
Total		304 44,8%	177 26,1%	197 29,1%	678 100%

Tezlerin düzeylerinin danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.7’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde danışman ünvanları için anlamlılık değeri $F(1, 676)=129,957$, $p=0,000<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin danışman ünvanı için $p<0,05$ olduğundan beklenildiği gibi doktora tezlerine ($\bar{X}=2,71$, $S=0,54$) yüksek lisans tezlerine ($\bar{X}=1,95$, $S=0,84$) göre daha yüksek ünvana sahip danışman ataması yapılmaktadır.

Çizelge 2.7. Tezlerin düzeylerinin danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Danışman ünvanı

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	1,95	,846	,038	1,87	2,02	1	3
Doktora	186	2,71	,542	,040	2,63	2,79	1	3
Total	678	2,16	,846	,032	2,09	2,22	1	3

ANOVA

Danışman ünvanı

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	78,061	1	78,061	129,957	,000
Within Groups	406,052	676	,601		
Total	484,114	677			

2.1.5. İncelenen konu/kavramlara göre dağılımı

Analiz sonucunda tezlerde toplam 274 farklı konu/kavramın araştırıldığı saptanmıştır. Bazı çalışmalarda tek bir konu/kavram üzerinde durulmuşken bazı çalışmalarda ise iki veya üç konu/kavram üzerinde odaklanıldığı görülmüştür. Toplam 274 farklı konu/kavramdan en fazla işlenenlerin (10 ve daha fazla çalışmada) yıllara göre dağılımı Çizelge 2.8’de verilmiştir.

Çizelge 2.8. İncelenen konu/kavramların yıllara göre dağılımı

		Tezin Bitirildiği Yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Tezde incelenen konu/kavram	h.i. uygulamalarının değerlendirilmesi	1	10	1	6	19	12	5	20	10	3	87
	reklamların içeriksel analizi	1	4	2	7	7	12	12	9	4	1	59
	siyasal iletişim	1	3	1	3	5	6	7	7	4	1	38
	kurumsal imaj	0	4	0	5	6	4	8	4	2	3	36
	pazarlama iletişimi	1	2	2	2	3	5	7	9	0	2	33
	kss kampanyaları	0	1	0	2	1	5	7	7	4	2	29
	markalaşma	0	0	1	6	4	3	5	6	1	1	27
	internet	1	5	0	3	1	5	5	4	3	0	27
	tüketici davranışları	1	1	0	3	2	2	2	6	5	4	26
	tanıtım	1	6	1	4	1	3	1	4	2	0	23
	haberlin yapılandırılması	1	0	2	1	4	4	1	6	1	0	20
	kurumsal itibar	2	0	1	0	1	3	3	7	1	2	20
	h.i. in rolü/önemi	0	1	0	2	4	3	1	5	2	1	19
	sosyal medya	0	0	0	1	0	2	0	5	6	5	19
	iletişim stratejileri	0	1	0	3	3	1	1	3	4	0	16
	kurumsal iletişim	1	1	0	1	3	1	0	8	0	1	16
	kişilerarası iletişim	0	2	1	1	2	1	2	2	3	1	15
	kurumsal kimlik	0	2	0	3	2	4	2	1	0	1	15
	tv reklamları	0	0	0	3	2	3	3	2	2	0	15
	pazarlama stratejileri	0	0	0	4	0	2	3	4	1	0	14
	medyanın rolü	0	0	1	2	2	2	0	3	0	2	12
	sponsorluk	0	0	0	2	2	1	5	0	1	1	12
	reklamın rolü	0	0	0	2	0	3	1	3	2	1	12
	kitle i. araçlarının etkileri	0	0	0	1	0	2	4	4	1	0	12
	h.i. in işlevleri	0	0	0	2	3	2	0	2	2	0	11
	reklam stratejileri	0	2	0	1	1	0	2	1	2	1	10
	kurum içi iletişim	2	0	0	0	2	2	2	0	0	2	10
	kriz yönetimi	0	1	1	1	2	1	2	1	1	0	10
	kurumsal kültür	1	0	2	1	0	4	1	0	0	1	10
	iletişim teknolojileri	0	3	0	0	2	3	0	2	0	0	10

Çizelge 2.8 incelendiğinde 87 çalışma ile en fazla “h.i. uygulamalarının değerlendirilmesi” konusunun işlendiği, bunu 59 çalışma ile “reklamın içeriksel analizi” konusunun takip ettiği görülmüştür. “Siyasal iletişim”, “kurumsal imaj”, “pazarlama iletişimi”, “KSS kampanyaları”, “markalaşma”, “internet”, “tüketici davranışları”, “tanıtım”, “haberlin yapılandırılması” sıklıkla işlenen diğer konu/kavramlardandır.

Bazı konu/kavramlar her yıl ortalama aynı sıklıkta ele alınmışken bazı konu/kavramların ise son yıllarda daha fazla araştırma konusu yapıldığı anlaşılmıştır. “Tüketici davranışları”, “KSS kampanyaları”, “sosyal medya”, “siyasal iletişim” son yıllarda daha fazla üzerinde durulan konulardan bazılarıdır.

Araştırmacıların ele aldığı konuların araştırılmaya değer ve orijinal olması beklenir (Cole ve Bigelow, 1997). Orijinallik genellikle hiç kimsenin ele almadığı alanı, konuyu veya sorunu seçme ve sormadığı soruları sorma anlamında kullanılır. Bu bağlamda tezlerde ele alınan konu/kavramlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; çalışmaların birbirinin tekrarı niteliğinde olduğu, aynı konu ve kavramların aynı amaç ve yöntemlerle tekrar tekrar araştırıldığı, konu/kavram seçiminde orijinalliği esas alan bir anlayışın oluşturulmadığı görülmektedir. Örneğin 87 çalışma ile en fazla araştırma konusu yapılan “h.i. uygulamalarının değerlendirilmesi” konusunu işleyen çalışmaların tamamı bir firma, kurum veya kuruluşun h.i. uygulamalarının mevcut durumunu betimlemek üzerine kurgulanmış çalışmalardır. “Haberlin yapılandırılması” ile ilgili tezler de aynı şekilde birbirinin tekrarı niteliğindeki çalışmalara örnek olarak verilebilir. Bu çalışmaların tümü, haberlerin medya kuruluşlarının farklı siyasi eğilim ve ideolojik duruşlarına göre taraflı olarak biçimlendirildiğini ortaya koymak üzerine tasarlanmıştır.

İncelenen konu ve kavramların yapıldığı üniversitelere göre tezlerdeki oransal dağılımı Çizelge 2.9’daki verilere göre incelendiğinde bazı konu ve kavramların bazı üniversitelerde ağırlıklı olarak ele alındığı görülmektedir. Örneğin; “h.i. uygulamalarının değerlendirilmesi” konusu Gazi, Kocaeli ve Erciyes Üniversiteleri’nde, “reklamın içeriksel analizi” konusu Anadolu ve Kocaeli Üniversiteleri’nde, “siyasal iletişim” konusu Gazi Üniversitesi’nde, “kurumsal imaj” konusu Erciyes Üniversitesi’nde, “pazarlama iletişimi” ve “tüketici davranışları”

konuları Ege Üniversitesi'nde, "markalaşma" konusu İstanbul Üniversitesi'nde, "haberlin yapılandırılması" konusu Ankara, Gazi ve Erciyes Üniversiteleri'nde, "kurumsal itibar" konusu Marmara Üniversitesi'nde daha fazla oranda (diğer üniversitelere göre) araştırma konusu yapılmıştır. Bu durum, Erdoğan'ın (2013: 2) "üniversitelerde birilerinin isteğine ve süregetirilen tez yazma ve araştırma yapma kültürel pratiklerine göre araştırma yapma egemen tarz olarak sürmektedir." tespitini doğrular niteliktedir. Belli konuların belli üniversitelerde yoğunlaşması, her üniversitenin kendine özgü bir araştırma kültürü içerisinde hapsediğini göstermektedir. Bu durum tezlerin orijinaliği hususunda önemli bir engel görünümündedir.

Çizelge 2.9. İncelenen konu/kavramların yapıldığı üniversitelere ait tezlerdeki oranlarına göre dağılımı

		h.i.uygulamalarının değerlendirilmesi	reklamların içeriksel analizi	siyasal iletişim	kurumsal imaj	pazarlama iletişimi	kss kampanyaları	markalaşma	internet	tüketici davranışları	tanıtım	haberlin yapılandırılması	kurumsal itibar
Tezin bitirildiği üniversite	Selçuk	12,4%	10,2%	4,4%	5,1%	3,6%	5,8%	2,2%	3,6%	0,7%	1,5%	3,6%	0,7%
	Marmara	12,3%	5,7%	7,4%	5,7%	4,1%	4,1%	6,6%	2,5%	5,7%	4,1%	0,8%	8,2%
	Ankara	8,5%	8,5%	6,4%	5,3%	1,1%	3,2%	2,7%	6,4%	3,2%	2,7%	7,5%	
	Ege	9,6%	9,6%	1,2%	4,8%	20,5%	3,6%	4,8%	2,4%	6,0%	6,0%		2,4%
	İstanbul	13,4%	6,0%	4,5%	6,0%	4,5%	6,0%	9,0%	6,0%	4,5%	4,5%	1,5%	4,5%
	Gazi	20,6%	4,8%	14,3%	4,8%	1,6%	1,6%	3,2%	1,6%	1,6%	3,2%	6,4%	
	Anadolu	6,1%	12,1%				3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%		6,1%
	Akdeniz	13,8%	10,3%	6,9%	3,5%		6,9%		3,5%	3,5%	3,5%		3,5%
	Kocaeli	20,0%	20,0%	10,0%		5,0%		5,0%	10,0%	5,0%	5,0%		
	Erciyes	27,2%	9,0%		27,2%		9,0%				9,0%	18,2%	

Tez danışmanının etkisi de tezlerde özgünlüğün sağlanabilmesinde önemli diğer bir faktördür. Danışman, tez sürecinde araştırmayı ve araştırmacıyı en yakından izleyen kişidir ve hem alana hem yönetime ilişkin olarak öğrenciden daha fazla bilgi ve beceriye sahiptir. Danışmanın konu seçimi, problemin oluşturulması, araştırma yönteminin seçimi ve sonuçlarının yorumlanmasındaki bakış açısı gibi

konulardaki yönlendirmeleri, yapılan tezin özgünlüğünü etkileyecektir. Bu durum bu çalışmada incelenen tezlerde de kendini göstermektedir. Çizelge 2.10, en fazla danışmanlık yapan 11 öğretim görevlisince yürütülen tezlerde en fazla işlenen konu/kavramların ne oranda ele alındığını göstermektedir. Çizelgede danışmanlar gerçek isimleri ile değil harf kodları¹ ile temsil edilmiştir.

Çizelge 2.10.İncelenen konu/kavramların danışmanlarının yönettikleri tezlerdeki oranlarına göre dağılımı

		h.i. uygulamalarının değerlendirilmesi	reklamların içeriksel analizi	siyasal iletişim	kurumsal imaj	pazarlama iletişimi	kss kampanyaları	markalaşma	internet	tüketici davranışları	tanıtım	haberlin yayımlanması	kurumsal itibar
Danışmanın adı	"... Dr. A"	18,5%	3,7%	7,4%	3,7%	3,7%			3,7%	3,7%		3,7%	
	"... Dr. B"	20,8%			12,5%		8,3%	8,3%		8,3%	12,5%		8,3%
	"... Dr. C"	12,5%		12,5%	6,3%		12,5%					6,3%	6,3%
	"... Dr. D"	13,3%			6,7%		13,3%						
	"... Dr. E"	20,0%		13,3%	13,3%		6,7%	6,7%	13,3%	13,3%	6,7%		6,7%
	"... Dr. F"	21,5%		7,1%	14,3%		7,1%						21,5%
	"... Dr. G"	14,2%		7,1%	7,1%				7,1%		7,1%		
	"... Dr. H"	15,4%	7,7%	15,4%			7,7%		7,7%			7,7%	
	"... Dr. I"	36,4%		9,1%	9,1%								
	"... Dr. J"	18,2%	9,1%					9,1%					
	"... Dr. K"		18,2%	9,1%	9,1%			9,1%		18,2%			

Çizelge 2.10 incelendiğinde, bazı konu ve kavramların bazı danışmanların yürüttüğü çalışmalarda daha fazla ele alındığı görülmektedir. Örneğin; "h.i. uygulamalarının değerlendirilmesi" konusunun "... Dr. I"nın, "reklamların içeriksel analizi" konusunun "... Dr. K"nin, "siyasal iletişim" konusunun "... Dr. C, E ve H"nin, "kurumsal imaj" konusunun "... Dr. B, E ve F"nin, "KSS kampanyaları" konusunun "... Dr. C, D"nin, "internet" ve "tüketici davranışları" konularının "... Dr. E"nin ve "kurumsal itibar" konusunun "... Dr. F"nin yürüttüğü çalışmalarda daha fazla oranda (diğer danışmanların yürüttüğü çalışmalara göre) araştırma konusu

¹ Harf kodlarının gerçek isimlerle alâkası yoktur.

yapıldığı anlaşılmaktadır. “H.i. uygulamalarının değerlendirilmesi” konusu diğer danışmanların yürüttüğü çalışmaların ortalama %20’sinde ele alınmışken “... Dr. K”nin yürüttüğü çalışmalarda bu konunun hiç incelenmemiş olması (%0,0) konu/kavram seçiminde danışmanların ne kadar etkili olduğunun bir başka göstergesidir. Bu örnekler, konu seçimi bazında bazı tezlerin danışmanının ilgi ve uzmanlık alanında sıkışıp kaldığının ve araştırmacıların özgün ve yaratıcı fikirlerinin bir ürünü olarak şekillenemediğinin bir göstergesi niteliğindedir.

2.1.6. Tezlerin katkıda bulunacağı alanlara göre dağılımı

İncelenen yüksek lisans ve doktora tezleri katkıda bulunacağı alanlara göre, sektörel alan ve akademik/sosyal alan olarak iki farklı başlık altında tasnif edilmiştir. Tezlerin, katkıda bulunacağı alanlara göre dağılımı Çizelge 2.11’de verilmiştir.

Çizelge 2.11. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllara göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Araştırmacının katkıda bulunacağı alan	Akademik /sosyal alan	2 11,1%	3 6,8%	3 14,3%	5 6,9%	3 3,9%	11 10,4%	9 9,6%	15 10,1%	2 3,3%	5 13,2%	58 8,6%
	Sektörel alan	16 88,9%	41 93,2%	18 85,7%	67 93,1%	73 96,1%	95 89,6%	85 90,4%	134 89,9%	58 96,7%	33 86,8%	620 91,4%
Total		18 100%	44 100%	21 100%	72 100%	76 100%	106 100%	94 100%	149 100%	60 100%	38 100%	678 100%

Çizelge 2.11 incelendiğinde, tezlerin 620’sinin (%91.4) sektörel alana, 58’inin (%8,6) akademik/sosyal alana katkı sağlayacağı görülmektedir. Tezlerin katkıda bulunacağı alanlara ilişkin oranlar yıllara göre önemli bir değişiklik göstermemektedir. Akademik/sosyal alana katkı oranları yatay bir seyir izlemektedir.

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve akademik/sosyal alana katkı durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.12’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile akademik/sosyal alana katkı durumu arasında çok

zayıf düzeyde, pozitif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r= 0,014$, $p=0,716>0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin akademik/sosyal alana katkı durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r=0,751$, $p=0,000<0,01$) tezlerin akademik/sosyal alana katkı durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Çizelge 2.12. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve akademik/sosyal alana katkı durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations

		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Akademik/sosyal alana katkı
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	,014
	Sig. (2-tailed)		,000	,716
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	,020
	Sig. (2-tailed)	,000		,611
	N	678	678	678
Akademik/sosyal alana katkı	Pearson Correlation	,014	,020	1
	Sig. (2-tailed)	,716	,611	
	N	678	678	678

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Belirli bir firmanın, bankanın, kamu kurumunun hangi halkla ilişkiler uygulamalarını yaptığı ya da şirketin marka kimliği, marka olabilmek için kullandığı halkla ilişkiler yöntemlerini bir yüksek lisans/doktora tezinde araştırmak akademik katkı değil sektörel katkı sağlar. Bu tezde yapılan temel akademik/sektörel ayırım, bu basit kurala göre yapılmıştır.

Daha önce de değinildiği gibi en fazla araştırma konusu yapılan “h.i. uygulamalarının değerlendirilmesi” konusunu işleyen çalışmalar bir firma, kurum veya kuruluşun h.i. faaliyetlerinin mevcut durumunu betimlemek üzerine kurgulanmış çalışmalardır. Bu çalışmaların hemen hemen tamamında araştırmanın merkezine alınan firmanın ne kadar etkili/başarılı h.i. faaliyetleri

yürüttüğünü ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çalışmaların bir tanesinde bile ilgili firmanın h.i. çalışmalarının başarısız olduğu yönünde bir sonuç elde edilememiş olması manidardır.

Çalışmalarda en fazla işlenen ikinci konu da “reklamların içeriksel analizi”dir. Bu çalışmalarda, gerek basılı mecralar, gerekse televizyon ya da diğer görsel mecralarda yer alan reklam metinlerinin/görsellerinin özellikleri detaylarıyla incelenmiştir. Bu çalışmaların büyük bir çoğunluğunda ortak amaç, reklamların hedef kitle/tüketiciler üzerindeki etkilerini incelemektir. İnsanı ve dolayısıyla toplumu merkeze alarak reklamların ideolojik işlevlerini, psikolojik ve sosyo-kültürel zararlarını ele alan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu bağlamda, reklamların içeriksel analizini işleyen tezler de firma çıkarlarını önceler nitelikte çalışmalardır.

“Siyasal iletişim”, “kurumsal imaj”, “pazarlama iletişimi”, “KSS kampanyaları”, “markalaşma”, “internet”, “tüketici davranışları”, “tanıtım”, “haberlin yapılandırılması” ve “kurumsal itibar” konu/kavramlarını ele alan çalışmalarda da ortak amaç firma, kurum ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda şekillenmiştir. Bu çalışmaların tamamına yakınında genel olarak; hedef kitlenin (tüketici, seçmen, çalışan, müşteri, izleyici vb.) motivasyonları, tutum ve davranışları, tercihleri, memnuniyetleri, tatminleri, sadakatleri, etkilenmeleri, algılamaları, alışkanlıkları üzerine odaklanılmıştır.

Sektörel alana katkı yapacağı değerlendirilen çalışmaların bir kısmı ise adeta firmaların reklamını yapmak amacıyla yapılmış izlenimini vermektedir. Örneğin, bir firmanın kurumsal iletişim faaliyetleri konusunu işleyen bir yüksek lisans çalışması bu anlamda çok dikkat çekicidir. Bu çalışmanın üç sayfalık giriş bölümünün hemen hemen her cümlesinde firma hakkında çok çarpıcı iltifatlarda bulunulmuştur. “Dostluğu temel alır, aile sıcaklığını hissettirir, Türkiye’nin lider üreticisidir, ülkenin en bilinen markasıdır, firmanın tarihi batıya meydan okuma projesidir, özel ve büyük bir organizasyondur, paylaşımcı ve dayanışmacı bir yönetim anlayışını benimsemiştir..” vb. iltifatlar sıralanmıştır. Bu tür çalışmalar oldukça fazladır.

Tezlerin katkıda bulunacağı alanların düzeylerine göre dağılımı Çizelge 2.13’te verilmiştir. Sektörel alana katkı oranı yüksek lisans tezlerinde %93,1,

doktora tezlerinde %87,1'dir. Akademik/sosyal alana katkı ise yüksek lisans tezlerinde %6,9 (34 çalışma) iken, bu oran doktora tezlerinde daha yüksek bir gerçekleşme ile %12,9'a (24 çalışma) çıkmıştır. Akademik/sosyal alana katkının doktora tezlerinde daha yüksek olması beklentiler itibarıyla olumlu bulunabilir ancak 2011 ve 2012 yıllarında yapılan 23 doktora çalışmasının tamamının sektörel alana yönelik olması gelecek açısından düşündürücüdür. Doktora çalışmaları için akademik/sosyal alana katkı yapma oranlarının son 3 yılda keskin bir düşüş göstermesi dikkat çekicidir.

Çizelge 2.13. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı

Tezin düzeyi	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Doktora Akademik/ sosyal alan	0 ,0%	2 14,3%	2 20,0%	1 6,7%	2 7,4%	6 21,4%	6 25,0%	5 12,8%	0 ,0%	0 ,0%	24 12,9%
	6 100%	12 85,7%	8 80,0%	14 93,3%	25 92,6%	22 78,6%	18 75,0%	34 87,2%	13 100%	10 100%	162 87,1%
	6 100%	14 100%	10 100%	15 100%	27 100%	28 100%	24 100%	39 100%	13 100%	10 100%	186 100%
Y.Lisans Akademik/ sosyal alan	2 16,7%	1 3,3%	1 9,1%	4 7,0%	1 2,0%	5 6,4%	3 4,3%	10 9,1%	2 4,3%	5 17,9%	34 6,9%
	10 83,3%	29 96,7%	10 90,9%	53 93,0%	48 98,0%	73 93,6%	67 95,7%	100 90,9%	45 95,7%	23 82,1%	458 93,1%
	12 100%	30 100%	11 100%	57 100%	49 100%	78 100%	70 100%	110 100%	47 100%	28 100%	492 100%

Tezlerin katkıda bulunacağı alanların düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.14'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde katkıda bulunulacak alanlar için anlamlılık değeri $F(1, 676)=6,23$, $p=0,013<0,05$ bulunmuştur. Yani; katkıda bulunulacak alanlar düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermektedir. Tezlerin katkıda bulunacağı alanlar için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 3 kabul edilir. Yani, doktora tezlerinin ($\bar{X}=0,13$, $S=0,33$) akademik/sosyal alana katkı oranı yüksek lisans tezlerine ($\bar{X}=0,07$, $S=0,25$) göre daha yüksektir.**

Çizelge 2.14. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Araştırmanın katkıda bulunacağı alan

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,07	,254	,011	,05	,09	0	1
Doktora	186	,13	,336	,025	,08	,18	0	1
Total	678	,09	,280	,011	,06	,11	0	1

ANOVA

Araştırmanın katkıda bulunacağı alan

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,485	1	,485	6,235	,013
Within Groups	52,554	676	,078		
Total	53,038	677			

Tezlerin katkıda bulunacağı alanların danışman ünvanlarına göre dağılımı Çizelge 2.15'te verilmiştir. Akademik/sosyal alana katkı oranları danışmanı profesör olan tezlerde %12,2 (37 çalışma) iken, bu oran danışmanı doçent olan tezlerde %9,0 (16 çalışma), danışmanı yardımcı doçent olan tezlerde %2,5 (5 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.15. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Yrd.doç.	Akademik/sosyal alan	0 ,0%	0 ,0%	1 12,5%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 3,8%	1 2,4%	0 ,0%	2 25,0%	5 2,5%
	Sektörel alan	4 100%	14 100%	7 87,5%	15 100%	23 100%	39 100%	25 96,2%	41 97,6%	18 100%	6 75,0%	192 97,5%
	Total	4	14	8	15	23	39	26	42	18	8	197
Doç.	Akademik/sosyal alan	2 50,0%	0 ,0%	2 50,0%	0 ,0%	1 7,1%	2 10,5%	1 2,8%	6 13,6%	1 5,0%	1 7,1%	16 9,0%
	Sektörel alan	2 50,0%	11 100%	2 50,0%	11 100%	13 92,9%	17 89,5%	35 97,2%	38 86,4%	19 95,0%	13 92,9%	161 91,0%
	Total	4	11	4	11	14	19	36	44	20	14	177
Prof.	Akademik/sosyal alan	0 ,0%	3 15,8%	0 ,0%	5 10,9%	2 5,1%	9 18,8%	7 21,9%	8 12,7%	1 4,5%	2 12,5%	37 12,2%
	Sektörel alan	10 100%	16 84,2%	9 100%	41 89,1%	37 94,9%	39 81,2%	25 78,1%	55 87,3%	21 95,5%	14 87,5%	267 87,8%
	Total	10	19	9	46	39	48	32	63	22	16	304

Tezlerin katkıda bulunacağı alanların danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.16'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde katkıda bulunulacak alanlar için anlamlılık değeri $F(2, 675)=7,24$, $p=0,01<0,05$ bulunmuştur. Katkıda bulunulacak alanlar danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermektedir. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre **Hipotez 4 kabul edilir. Yani, profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlerin ($\bar{X}=0,12$, $S=0,32$) akademik/sosyal alana katkı oranı doçent ve/veya yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlere ($\bar{X}=0,03$, $S=0,15$) göre daha yüksektir.**

Çizelge 2.16. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Araştırmanın katkıda bulunacağı alan

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,12	,327	,019	,08	,16	0	1
Doç.	177	,09	,288	,022	,05	,13	0	1
Yrd.doç.	197	,03	,158	,011	,00	,05	0	1
Total	678	,09	,280	,011	,06	,11	0	1

ANOVA

Araştırmanın katkıda bulunacağı alan

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,115	2	,557	7,247	,001
Within Groups	51,923	675	,077		
Total	53,038	677			

Multiple Comparisons

Araştırmanın katkıda bulunacağı alan
Scheffe

(I) Danışman ünvanı	(J) Danışman ünvanı	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Prof.	Doç.	,031	,026	,491	-,03	,10
	Yrd.doç.	,096*	,025	,001	,03	,16
Doç.	Prof.	-,031	,026	,491	-,10	,03
	Yrd.doç.	,065	,029	,078	,00	,14
Yrd.doç.	Prof.	-,096*	,025	,001	-,16	-,03
	Doç.	-,065	,029	,078	-,14	,01

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Çizelge 2.17’de tezlerin katkıda bulunacağı alanların yapıldığı üniversitelere göre dağılımı verilmiştir. Akademik/sosyal alana katkı oranları bakımından ilk üç üniversite sırasıyla; %22,3’lük oranla Ankara Üniversitesi, %15’lik oranla Kocaeli Üniversitesi ve %11,1’lik oranla Gazi Üniversitesi’dir. Marmara, Ege, Anadolu ve Erciyes Üniversiteleri’nde ise bu oranlar çok düşüktür. Sektörel katkıyı içeren tezler yoğun olarak üretilmektedir.

Çizelge 2.17. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

Tezin bitirildiği üniversite		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Sektörel alan	100%	100%		100%	100%	100%	50,0%	75,0%	100%	66,7%	88,9%
	Akademik/sosyal alan							50,0%	25,0%		33,3%	11,1%
Selçuk	Sektörel alan	100%	100%	83,3%	92,3%	86,7%	92,6%	87,5%	89,7%	100%	100%	92,0%
	Akademik/sosyal alan			16,7%	7,7%	13,3%	7,4%	12,5%	10,3%			8,0%
İstanbul	Sektörel alan	100%	88,9%	75,0%	100%	100%	100%	86,7%	90,9%	75,0%	80,0%	89,6%
	Akademik/sosyal alan		11,1%	25,0%				13,3%	9,1%	25,0%	20,0%	10,4%
Ankara	Sektörel alan	50,0%		50,0%	86,4%	92,9%	73,7%	71,4%	73,3%		75,0%	77,7%
	Akademik/sosyal alan	50,0%		50,0%	13,6%	7,1%	26,3%	28,6%	26,7%		25,0%	22,3%
Ege	Sektörel alan	100%	100%	100%	100%	100%	90,0%	100%	100%	50,0%	100%	97,6%
	Akademik/sosyal alan						10,0%			50,0%		2,4%
Marmara	Sektörel alan	100%	50,0%	100%	91,7%	100%	94,7%	100%	100%	100%	100%	97,5%
	Akademik/sosyal alan		50,0%		8,3%		5,3%					2,5%
Kocaeli	Sektörel alan		100%		100%	100%	90,0%	100%	33,3%	100%		85,0%
	Akademik/sosyal alan						10,0%		66,7%			15,0%
Erciyes	Sektörel alan						100%	100%	100%	100%		100%
Anadolu	Sektörel alan	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Akdeniz	Sektörel alan	100%	50,0%	100%	100%		50,0%	100%	100%	100%	50,0%	89,7%
	Akademik/sosyal alan		50,0%				50,0%				50,0%	10,3%

Tezlerin katkıda bulunacağı alanların üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.18’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde katkıda bulunulacak alanlar için anlamlılık değeri $F(15, 662)=2,76$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin katkıda bulunacağı alanlar için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani, tezlerin katkıda bulunacakları alanlar üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.18. Tezlerin katkıda bulunacağı alanların üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Araştırmanın katkıda bulunacağı alan

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,11	,317	,040	,03	,19	0	1
Selçuk	137	,08	,273	,023	,03	,13	0	1
İstanbul	67	,10	,308	,038	,03	,18	0	1
Ankara	94	,22	,419	,043	,14	,31	0	1
Ege	83	,02	,154	,017	,00	,06	0	1
Marmara	122	,02	,156	,014	,00	,05	0	1
Kocaeli	20	,15	,366	,082	-,02	,32	0	1
Erciyes	11	,00	,000	,000	,00	,00	0	0
Anadolu	33	,00	,000	,000	,00	,00	0	0
Akdeniz	29	,10	,310	,058	-,01	,22	0	1

ANOVA

Araştırmanın katkıda bulunacağı alan

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,129	15	,209	2,767	,000
Within Groups	49,909	662	,075		
Total	53,038	677			

2.2. “Giriş” Bölümlerine Ait Sunumların Uygunluğu Bakımından Tezlerin Niteliksel Değişimi

İncelenen lisansüstü tezlerin “giriş” bölümlerine ait sunumlarının uygunluğu “Sorun”, “Amaç”, “Önem”, “Sınırlılıklar”, “Tanımlar/Kavramsal Çerçeve” ve “Metodoloji” alt bölümlerine ilişkin anlatımlar analiz edilerek değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular yorumlarla birlikte aşağıda sunulmuştur.

Bu değerlendirmelere geçmeden önce giriş bölümünün sunumunda genel olarak tespit edilen birkaç sorunu bu aşamada belirtmekte fayda vardır.

Teşekkür sunumu: Bu sorunlardan ilki, bazı tezlerde giriş bölümü altında teşekkür ifadelerine yer verilmiş olmasıdır. Toplam 15 (%2,2) tezde giriş bölümü altında teşekkür sunumları yapılmıştır. Bu yazıların giriş bölümünde değil önsöz bölümünde yer alması gerekmektedir.

Bulgu/yorum sunumu: Diğer bir sorun da giriş bölümünde bulgu ve yorumlara ilişkin bilgilere yer verilmiş olmasıdır. Toplam 18 (%2,7) çalışmada bu tür bir sorunla karşılaşmıştır. Giriş bölümü neyin nasıl yapılacağı ile ilgilidir. Araştırmanın bulgu ve sonuçları ile yorum ve değerlendirmeler ayrı bir bölüm altında sunulmalıdır.

Tezin adı/başlığının içeriği yansıtması: Önemli bir sorun da bazı tezlerde tezin adı/başlığının giriş bölümündeki sunumlarla (sorun, amaç, yöntem vb.) örtüşmemesidir. Oysaki bir makalenin/tezin başlığı kesinlikle araştırmanın ne olduğunu açıkça göstermeli ve içeriğini yansıtmalıdır (American Psychological Association, 2012: 25). Tezlere ad/başlık verilirken araştırmacıların bir kısmında bilgi eksikliği olduğu ortadadır. Tezin adı/başlığının uygun olmadığı bazı çalışmalar aşağıda örnek olarak verilmiştir.

Başlığı “Televizyonda siyasal propaganda ve” olan bir yüksek lisans çalışmasının yöneme ilişkin sunumunda, örnekleme alınan üç gazetenin siyasal iletişim materyallerinin analize tabi tutulacağı ifade edilmiş, televizyon ile ilgili

herhangi bir uygulamadan söz edilmemiştir. Bu tezin adının “Yazılı basında siyasal propaganda ve” olması gerektiği açıktır.

Başlığı “X etkisinde halkla ilişkiler ve tanıtım uygulamalarının rolü” olan bir yüksek lisans çalışmasının amacı “..... siyasal söylemlerin etkisinin karşılaştırmalı olarak belirlenmesi” olarak ifade edilmiş; halkla ilişkiler ve tanıtımın rolü ile ilgili bir alt amaç belirlenmemiştir. Başlık, giriş bölümü bütün olarak değerlendirildiğinde tezle örtüşmemektedir.

Başlığı “..... halka ilişkiler modeli olarak duyuru: ... brifingleri örneği” olan bir yüksek lisans çalışması okuyucuya konunun bir örnek olay/kurum üzerinden işleneceği izlenimini vermektedir. Ancak bu çalışmanın giriş bölümünün hiçbir yerinde başlıkta geçen örnek olayla ilgili en ufak bir bilgi mevcut değildir. Giriş bölümünden çalışmanın bir örnek olay üzerinden değil de tamamen teorik bir yaklaşımla ele alınacağı sonucu çıkmaktadır. Bu durum da ya başlığın ya da giriş bölümünün uygun olmadığını göstermektedir.

Başlığı “AB sürecinde kamuoyunu bilgilendirme faaliyetlerinin halkla ilişkiler açısından değerlendirilmesi” olan bir doktora çalışmasının giriş bölümü bir bütün olarak değerlendirildiğinde, çalışmada bilgilendirme faaliyetlerinin değil sadece siyasal söylemlerin inceleneceği anlaşılmaktadır. Başlık daha geniş, daha kapsamlı bir çalışmayı tanımlarken, metin kısmı daha dar kapsamlı bir çalışmayı anlatmaktadır.

Başlığı “..... şirketlerin PR çalışmaları ve medyanın manipülasyonu” olan bir yüksek lisans çalışmasının giriş bölümünde lobicilik faaliyetlerinin etkilerinin inceleneceği anlatılmaktadır. Bu çalışmada da başlık ve metin kısmı uyumlu değildir.

2.2.1. “Sorun” sunumu

Tezlerde “sorun” sunumunun yapılmış olması durumunun yıllara göre dağılımı Çizelge 2.19’da verilmiştir. Tezlerin 289’unda (%42,6) sorun sunumu yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 389 (%57,4) çalışmada sorun sunumu

yapılmamıştır. Bu ilk veriler/oranlar, halkla ilişkiler alanında yapılan tez çalışmalarının niteliğiyle ilgili düşündürücü sonuçlardır.

Karasar (2010: 54) sorunu, bireyi fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden ve birden çok çözüm yolu olasılığı görülen her durum olarak tanımlamıştır. Aydın da (2009: 127) benzer şekilde sorunun merak uyandıran ve çözümü bariz olmayan bir bilmece içermesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu tanımlamalara göre bir sorunda öncelikle, araştırmacıyı rahatsız edecek bir yönün, bir belirsizliğin olması gereklidir.

İncelenen tezlerde sorun sunumuna ilişkin karşılaşılan en önemli eksiklik de işte bu noktada kendini göstermektedir. Bu tezlerin birçoğunda, giriş bölümünde verilen açıklama/bilgiler alan yazından derlenmiş kavramsal açıklamalardan ibarettir. Bu açıklamalardan araştırmaya değer bir sorun tanımı çıkartılamamıştır. Çünkü ilgilenilen konuda bilinmek istenen fakat bilinmeyen yönlerin neler olduğu havada kalmıştır. Tüm anlatımlar konuyla ilgili bilindik hususları içermektedir. Bu tezler, sorunu olmayan “**sorunsuz tez**”lerdir.

Çizelge 2.19.Sorun sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Sorun hayır sunulmuş mudur?	8	24	11	36	45	63	56	90	32	24	389
	44,4%	54,5%	52,4%	50,0%	59,2%	59,4%	59,6%	60,4%	53,3%	63,2%	57,4%
evet	10	20	10	36	31	43	38	59	28	14	289
	55,6%	45,5%	47,6%	50,0%	40,8%	40,6%	40,4%	39,6%	46,7%	36,8%	42,6%
Total	18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sorun sunumunun olmadığı değerlendirilen çalışmalarda tespit edilen eksikliklerden biri de sunumda sistematik bir yaklaşımın gözetilmemiş olmasıdır. Bu çalışmalarda genel problem alanı sistemli bir şekilde kavranıp elemanlarına ayrıldıktan sonra bunların genel çizgileriyle, birbirleriyle ilişkileri açısından bir bütünlük içerisinde anlatılamadığı görülmektedir.

Bazı çalışmalarda ise bütünlüklü bir anlatımın başarıyla yapıldığı; ancak diğer önemli bir adım olan, bu bütünden problemin ayrılması veya sınırlandırılması aşamasının eksik kaldığı ve problemin açıklanamadığı tespit edilmiştir. Ele alınan konuyla ilgili farklı alt konu/kavramlar irdelenmiş, fakat mevcut tezde bu alt konu/kavramlardan hangisi üzerine yoğunlaşılacağı, nerede bir sorun olduğu ya da hangi pencereden bakıldığında bir belirsizlik ve incelemeye değer bir husus bulunduğu eksik kalmıştır. Bütüncül bir anlatımla sorun merkezi bir noktaya odaklandırılamamıştır.

Örneğin bir yüksek lisans çalışmasında, öncelikle A Partisinin kuruluşu ve Türkiye siyasetinde oynadığı rol anlatılmış, daha sonra parlamento ve muhalefet kavramları üzerinde durularak tezin sorunu, “A Partisi milletvekillerinin parlamenter muhalefeti” biçiminde toparlanmaya çalışılmıştır. Bu konunun neresinde bir belirsizlik var, neresinde merak edilen bir durum var, bunlar açıklanamamıştır. Bu haliyle tezin ilgili olduğu konu öğrenilmekte fakat bu konunun hangi boyutunun sorun edildiği/seçildiği anlaşılmamaktadır.

Bazı tezlerde ise giriş bölümü bir veya birkaç cümleyle çok kısa tutulmuş, sadece ne yapıldığı anlatılmış; fakat araştırılacak soruna, araştırma sorularına veya hipotezlere giden nitel bir tartışma ve gerekçe sunumuna ihtiyaç duyulmamıştır. Tüm bu bulgular, lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri konusunda bilgi eksikliği olduğunu düşündürmektedir.

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve sorun sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.20’de verilmiştir. Tezlerin bitirildiği yıllar ile sorun sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, negatif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r = -0,055$, $p = 0,156 > 0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin sorun sunumu yapılmış olma durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r = 0,751$, $p = 0,000 < 0,01$) tezlerin sorun sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Çizelge 2.20. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve sorun sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations				
		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Sorun sunulmuş mudur?
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	-,055
	Sig. (2-tailed)		,000	,156
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	-,051
	Sig. (2-tailed)	,000		,187
	N	678	678	678
Sorun sunulmuş mudur?	Pearson Correlation	-,055	-,051	1
	Sig. (2-tailed)	,156	,187	
	N	678	678	678

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yapılan incelemede bazı çalışmaların bilimsel camia açısından araştırmaya değer olarak kabul edilip edilmeyeceği de tartışmalı durumdadır. Örneğin, sorun sunumunda problem cümlesi “X firması bir marka mıdır, marka olarak başarılı mıdır?” şeklinde ifade edilen bir tez çalışması bilimsel camia açısından ne kadar önem arz edebilir? Bu çalışmanın, araştırmacı ve ilgili firma yetkilileri dışında önemli/değerli bulunmasını beklemek çok iyimser olur. Bu çalışma sektörün geneline yönelik değil, bu sektördeki tek bir firmanın tanıtımını ve bir anlamda reklamını yapmak için yapılmıştır adeta. Araştırmaya konu edilen firmanın yöneticileri açısından böyle bir araştırma ile ne kadar başarılı bir marka olduklarının kamuoyuna duyurulması bulunmaz bir fırsat olmuştur.

Aynı şekilde; “A belediyesinin halkla ilişkiler faaliyetleri”, “B hastanesinin kurumsal iletişim becerileri” veya “C firmasının kurumsal sosyal sorumluluk kampanyalarındaki etkinliği” gibi konulara odaklanan çalışmalar için nasıl bir “sorun” formüle edilebilir ki... A, B ve C isimli bu kurum ve kuruluşların özel durumları nasıl bilimsel camianın ilgi gösterebileceği genel bir “sorun” olarak izah edilebilir? Bu tür çalışmaların ne akademik alana ne de ilgili olunan sektörel alanın geneline yönelik katkı sağlaması mümkün değerlendirilmemektedir.

Tezlerde **sorun sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre dağılımı** Çizelge 2.21’de verilmiştir. Sorun sunumu yapılmış olma oranı yüksek

lisans tezlerinde %38,6 (190 çalışma) iken bu oran doktora tezlerinde %53,2 (99 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.21.Sorun sunumu yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı

Tezin düzeyi			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Y.Lisans Sorun sunulmuş mudur?	hayır		8	18	8	27	32	50	45	70	26	18	302
			66,7%	60,0%	72,7%	47,4%	65,3%	64,1%	64,3%	63,6%	55,3%	64,3%	61,4%
	evet		4	12	3	30	17	28	25	40	21	10	190
			33,3%	40,0%	27,3%	52,6%	34,7%	35,9%	35,7%	36,4%	44,7%	35,7%	38,6%
	Total		12	30	11	57	49	78	70	110	47	28	492
			100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Doktora Sorun sunulmuş mudur?	hayır		0	6	3	9	13	13	11	20	6	6	87
			,0%	42,9%	30,0%	60,0%	48,1%	46,4%	45,8%	51,3%	46,2%	60,0%	46,8%
	evet		6	8	7	6	14	15	13	19	7	4	99
			100 %	57,1%	70,0%	40,0%	51,9%	53,6%	54,2%	48,7%	53,8%	40,0%	53,2%
	Total		6	14	10	15	27	28	24	39	13	10	186
			100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tezlerin sorun sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.22’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde sorun sunumu için anlamlılık değeri $F(1, 676)=11,95$, $p=0,01<0,05$ bulunmuştur. Sorun sunumu yapılmış olma durumu düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermektedir. Tezlerin sorun sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 3 kabul edilir. Yani; doktora tezlerinin ($\bar{X}=0,53$, $S=0,50$) sorun sunumu yapılmış olma oranı yüksek lisans tezlerine ($\bar{X}=0,39$, $S=0,48$) göre daha yüksektir.**

Çizelge 2.22.Sorun sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Sorun sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,39	,487	,022	,34	,43	0	1
Doktora	186	,53	,500	,037	,46	,60	0	1
Total	678	,43	,495	,019	,39	,46	0	1

Çizelge 2.23 incelendiğinde profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlerde sorun sunumu yapılmış olma oranı görece yüksek çıkmış olsa da yıllar itibarıyla bir düşüş içerisinde olduğu da dikkatten kaçmamaktadır.

Tezlerin sorun sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.24'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde sorun sunumu için anlamlılık değeri $F(2, 675)=1,92$, $p=0,14>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin sorun sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 4 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani; sorun sunumu yapılmış olma durumu danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.24. Sorun sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Sorun sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,47	,500	,029	,41	,52	0	1
Doç.	177	,40	,492	,037	,33	,47	0	1
Yrd.doç.	197	,39	,488	,035	,32	,45	0	1
Total	678	,43	,495	,019	,39	,46	0	1

ANOVA

Sorun sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,942	2	,471	1,928	,146
Within Groups	164,871	675	,244		
Total	165,813	677			

Tezlerde sorun sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı Çizelge 2.25'te verilmiştir. Sorun sunumunun en yüksek oranda yapılmış olduğu üniversite %69,1 ile Ankara Üniversitesi'dir. Daha sonra %66,7 ile Anadolu Üniversitesi, %55 ile Kocaeli Üniversitesi, %47,6 ile Gazi Üniversitesi ve sonra diğer üniversiteler gelmektedir.

Çizelge 2.25. Sorun sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

% within Tezin bitirildiği yıl

Tezin bitirildiği üniversite			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Sorun sunumu	hayır		33,3%		60,0%	81,8%	75,0%		40,0%	42,9%	66,7%	52,4%
		evet	100%	66,7%		40,0%	18,2%	25,0%	100%	60,0%	57,1%	33,3%	47,6%
Selçuk	Sorun sunumu	hayır	50,0%	40,0%	33,3%	53,8%	33,3%	55,6%	62,5%	62,1%	64,3%	66,7%	54,0%
		evet	50,0%	60,0%	66,7%	46,2%	66,7%	44,4%	37,5%	37,9%	35,7%	33,3%	46,0%
İstanbul	Sorun sunumu	hayır	100%	66,7%	75,0%	75,0%	71,4%	66,7%	26,7%	45,5%	50,0%	80,0%	56,7%
		evet		33,3%	25,0%	25,0%	28,6%	33,3%	73,3%	54,5%	50,0%	20,0%	43,3%
Ankara	Sorun sunumu	hayır	25,0%		50,0%	13,6%	35,7%	31,6%	50,0%	40,0%			30,9%
		evet	75,0%		50,0%	86,4%	64,3%	68,4%	50,0%	60,0%		100%	69,1%
Ege	Sorun sunumu	hayır	100%	72,7%	66,7%	63,6%	62,5%	90,0%	72,7%	71,4%		100%	72,3%
		evet		27,3%	33,3%	36,4%	37,5%	10,0%	27,3%	28,6%	100%		27,7%
Marmara	Sorun sunumu	hayır		50,0%		75,0%	76,5%	84,2%	87,0%	88,9%	91,7%	87,5%	82,8%
		evet	100%	50,0%	100,0%	25,0%	23,5%	15,8%	13,0%	11,1%	8,3%	12,5%	17,2%
Kocaeli	Sorun sunumu	hayır		50,0%		100%	100%	50,0%	50,0%				45,0%
		evet		50,0%				50,0%	50,0%	100%	100%		55,0%
Erciyes	Sorun sunumu	hayır								100%	50,0%		63,6%
		evet						100%	100%		50,0%		36,4%
Anadolu	Sorun sunumu	hayır			50,0%	100%	66,7%	50,0%	25,0%	60,0%	16,7%		33,3%
		evet	100%	100%	50,0%		33,3%	50,0%	75,0%	40,0%	83,3%	100%	66,7%
Akdeniz	Sorun sunumu	hayır	100%	100%	66,7%	66,7%			100%	62,5%	33,3%		62,1%
		evet			33,3%	33,3%		100%		37,5%	66,7%	100%	37,9%

Ege Üniversitesi'nde %27,7 ve Marmara Üniversitesi'nde %17,2 olarak gerçekleşen sorun sunumu yapılmış olma oranları diğer üniversitelere göre oldukça düşük seviyededir.

Tezlerin sorun sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.26'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde sorun sunumu için anlamlılık değeri $F(15, 662)=6,11$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin sorun sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani; sorun sunumu yapılmış olma durumu üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.26.Sorun sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Sorun sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,48	,503	,063	,35	,60	0	1
Selçuk	137	,46	,500	,043	,38	,54	0	1
İstanbul	67	,43	,499	,061	,31	,55	0	1
Ankara	94	,69	,464	,048	,60	,79	0	1
Ege	83	,28	,450	,049	,18	,38	0	1
Marmara	122	,17	,379	,034	,10	,24	0	1
Kocaeli	20	,55	,510	,114	,31	,79	0	1
Erciyes	11	,36	,505	,152	,02	,70	0	1
Anadolu	33	,67	,479	,083	,50	,84	0	1
Akdeniz	29	,38	,494	,092	,19	,57	0	1

ANOVA

Sorun sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	20,186	15	1,346	6,117	,000
Within Groups	145,627	662	,220		
Total	165,813	677			

Tezler, **sorun sunumunun ayrı bir alt başlık altında verilip verilmemesi durumuna göre** incelendiğinde Çizelge 2.27'deki sonuçlar elde edilmiştir. Sorun sunumu yapılan tezlerin genel olarak %32,9'unda bu bölümün ayrı bir başlık altında verildiği görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %38,4 iken, doktora tezlerinde %22,2 olarak daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Araştırmaların raporlaştırılmasında ana bölümlere ait alt bölümlerin ayrı birer alt başlık altında verilip verilmemesi konusunda farklı yaklaşımlar mevcuttur. Erdoğan (2013) alt başlık uygulamasının zorunlu olmadığını ifade etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Arş. ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının (MEB, 2009)

“Araştırma Raporu Yazım Kılavuzu”na göre araştırma raporlarının bölümlerine ilişkin alt bölümlerin ayrı başlıklar altında sunulması nicel araştırmalar için zorunlu kılınmıştır. Enstitülerin birçoğunun tez yazım kılavuzlarında da benzer şekilde raporlaştırmada alt başlıkların zorunlu tutulduğu görülmektedir.

Çizelge 2.27. Sorun sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı

Sorun sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	Sorun	hayır	5	15	6	21	21	33	22	42	20	9	194
	ayrı bir		50,0%	75,0%	60,0%	58,3%	67,7%	76,7%	57,9%	71,2%	71,4%	64,3%	67,1%
	alt	evet	5	5	4	15	10	10	16	17	8	5	95
	başlık		50,0%	25,0%	40,0%	41,7%	32,3%	23,3%	42,1%	28,8%	28,6%	35,7%	32,9%
	altında												
	verilmiş												
	midir?												
Total			10	20	10	36	31	43	38	59	28	14	289
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

“Sorun”a ilişkin başlıklar incelendiğinde 9’un üzerinde birbirinden farklı başlık türünün tezlerde yer aldığı belirlenmiştir. En sık kullanılanlar “Problem”, “Sorun”, “Araştırmanın Problemi”, “Tezin Konusu”, “Çalışmanın Konusu”, “Araştırma Sorunu”, “Araştırmanın Konusu”, “Çalışmanın Problemi” ve “Sorunsal” olarak ifade edilen başlıklardır. Sorun sunumuna ilişkin bu kadar farklı başlığın kullanılmasının ön önemli nedeni tez yazımı ile ilgili ortak bir standardın geliştirilememiş olmasıdır. Üniversitelerdeki her enstitünün tez yazım kılavuzu diğerlerinden farklıdır. Bu farklı yaklaşımlar Day’in (1997: 109) “bir tezi doğru yazma şekli geniş ölçüde kurumdan kuruma ve hatta aynı kurumun aynı bölümünde bile profesörden profesöre değişir” tespitini doğrular niteliktedir. Ancak enstitülerin kılavuzlarının zaman içinde değiştiği veya birbirlerinden farklı esasları içerdiği göz önünde bulundurulsa bile, bu kadar farklı başlığı açıklamak olanaklı görülmemektedir. Bu durum lisansüstü öğrencilerin tez raporlarını, öğrenim gördüğü enstitünün tez yazım kılavuzuna uygun olarak raporlaştırmadıklarını ve bu konuda enstitülerin etkin bir denetiminin olmadığını düşündürmektedir.

Sorun sunumunun açık ve anlaşılır olup olmaması durumuna göre tezlerin dağılımı Çizelge 2.28'dedir. Sorun sunumu yapılan tezlerin genel olarak %85,1'inde açık ve anlaşılır bir anlatımın yapılmış olduğu görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %81,1 iken, doktora tezlerinde %92,9 olarak daha yüksek oranda gerçekleşmiştir. Bu oranlara göre toplam 43 çalışmada sorun sunumu yapıldığı halde açık ve anlaşılır bir anlatım sağlanamadığı görülmüştür.

Çizelge 2.28.Sorun sunumunun açık ve anlaşılır olma oranının yıllara göre dağılımı

Sorun sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	Sorun hayır		0	4	2	9	3	7	7	7	4	0	43
	açık ve anlaşılır mıdır?		,0%	20,0%	20,0%	25,0%	9,7%	16,3%	18,4%	11,9%	14,3%	,0%	14,9%
	evet		10	16	8	27	28	36	31	52	24	14	246
			100%	80,0%	80,0%	75,0%	90,3%	83,7%	81,6%	88,1%	85,7%	100%	85,1%
Total			10	20	10	36	31	43	38	59	28	14	289
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bir araştırma sorunu açık ve anlaşılır bir biçimde tanımlanmalıdır. Yanlış/karmaşık tanımlanmış bir soruna doğru cevap bulmak mümkün değildir. Karasar (2010: 66) bu konuyla ilgili olarak sunumda açık ve seçik olmayan her adımı, açık denizde pusulasız ve haritasız hangi yöne gideceğini bilmeden yol almak zorunda kalan bir geminin hareketlerine benzetmiştir.

Bu konuda eksikliği bulunan tezlerin temel ve ortak sorunu, anlatımda iyi, doğru ve akıcı bir Türkçe kullanılmamış olmasıdır. Bu çalışmalarda açık, akıcı ve sade bir anlatım yapılamamıştır. Metinlerin bazıları uzun, süslü ve dolambaçlı anlatımlarla yazıya dökülmüş; cümleler, paragraflar ve alt bölümler birbirine doğal ve mantıklı bir şekilde bağlanamamıştır.

Bazı anlatımlar da ifade bozuklukları nedeniyle açık ve anlaşılır değildir. Anlatım bozukluklarından kaynaklanan düşük cümleler vardır. Yazım kurallarının göz ardı edildiği çalışmalar da az değildir. Çalışmaların bir kısmında aynı paragraf içerisinde, aynı olay/fiil ile ilgili yazılan sıralı cümlelerde farklı zaman kipleri kullanılmıştır. Aynı olayı anlatan bir önceki cümlede “görünen (-di li) geçmiş

zaman” kipi kullanılmışken bir sonraki cümlede “duyulan (-miş li) geçmiş zaman” kipi kullanılmıştır. Bu tür hatanın aynı cümle içerisinde yapıldığı çalışmalara dahi karşılaşılmıştır. Bu tür anlatım bozukluğu ve yazım hatalarının bulunduğu çalışmaların anlaşılabilirliği de doğal olarak sorunlu bulunmuştur. Aşağıda tezlerdeki bu tür hatalı cümlelere ilişkin bazı örnekler verilmiştir:

“Konu sınırlaması olarak çeşitli bakış açılarına sahip ve okur sayısı en fazla olan A, B ve C gazetelerini obje olarak belirledim ve Kasım ayı içerisindeki yazı türleri (haber ve köşe yazısı) incelenmiştir.”

“İstanbul, Asya ve Avrupa’nın bağlantı noktasında, Ortaçağ ile Yeniçağ arasındaki geçiş noktasında, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu’nun başkenti olarak; Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti olmamakla birlikte, siyasi, sosyal, kültürel hayatın merkezi olmuştur.”

“Bu açıdan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin halkla ilişkiler çalışmalarının ülkenin genelinde yerel yönetim çalışmaları hatta ülkenin idaresi kadar kapsamlı ve titiz bir süreçte ilerlemesi oldukça dikkat çekicidir.”

“Bu bağlamda firmalar medyanın da bireyler üzerindeki etkisi de kullanılarak daha çok hedef kitleye ulaşmak istenmektedir.”

“Firmaların, markasını sürekli zirvede tutabilmeleri, hedef kitlesi ile markası arasında bir bağ oluşturabilmesinden ve bu doğrultuda tüm stratejilerini belirlemek ve uygulayabilmeleri sonucu olmaktadır.”

Tezlerde **soruna ilişkin gerekçelerin açıklanma durumu** Çizelge 2.29’da verilmiştir. Sorun sunumunda, “ele alınan konu neden bir sorun?” ya da “bu konu neden araştırılmalı?” gibi sorulara cevap teşkil edecek gerekçelere yer vermek akademik araştırmanın temel gereklerinden biridir. Gerekçeleri açıklanmaksızın ortaya atılan bir sorunun araştırmaya değer olup olmadığına şüpheyle yaklaşılabilir.

Sorun sunumu yapılan tezlerin genel olarak %58,5’inde gerekçelerin açıklanmış olduğu görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %52,1 iken,

doktora tezlerinde %70,7 olarak daha yüksek oranda gerçekleşmiştir. Bu oranlara göre toplam 120 çalışmada sorun sunumu yapıldığı halde gerekçelerin açıklanmamış ya da açıklanamamış olduğu görülmüştür.

Çizelge 2.29.Soruna ilişkin gerekçelerin açıklanmış olma oranının yıllara göre dağılımı

Sorun sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	Soruna ilişkin gerekçeler açıklanmış mıdır?	hayır	3	7	5	19	14	13	20	20	16	3	120
			30,0%	35,0%	50,0%	52,8%	45,2%	30,2%	52,6%	33,9%	57,1%	21,4%	41,5%
		evet	7	13	5	17	17	30	18	39	12	11	169
			70,0%	65,0%	50,0%	47,2%	54,8%	69,8%	47,4%	66,1%	42,9%	78,6%	58,5%
Total			10	20	10	36	31	43	38	59	28	14	289
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bu konuda eksikliği bulunan çalışmaların bir kısmında, ele alınan konunun neden bir sorun olduğuna ve araştırılması gerektiğine ilişkin öne sürülen gerekçeler geçerli kabul edilebilecek nitelikte değildir. Bilimsel verilerden ziyade kişisel gözlemlere ve değerlendirmelere dayanan yüzeysel tespitlerin gerekçe olarak sunulması uygun bulunmamıştır. Aşağıda tezlerdeki bu tür hatalı gerekçe ifadelerine ilişkin bazı örnekler verilmiştir:

“Halkla ilişkilerde etkili oldukları düşünülen orta düzey yönetici grubunun hem kendilerinin hem de daha üst pozisyonda olan yöneticilerin bunun tam olarak farkında olmadıklarının gözlemi konunun araştırılmasında önemli bir etken olmuştur.”

“İstanbul’da yaşayıp İstanbul yönetiminin başarılı ve başarısız olduğu alanları gören biri olarak İstanbul’un hep daha fazla üzerinde durulması gereken bir konu olduğunu düşünmekteyim.”

Sorunun gerekçelendirilmesinde **ilgili incelemelerden yararlanma durumu** Çizelge 2.30’da verilmiştir. Ortaya konulan fikirlerin bir araştırma konusu haline dönüşmesi ya da “araştırılabilir” bir sorun durumuna gelmesi için önceden yapılmış ilgili araştırmaların incelenmesi gerekir. Benzer konuların ne şekilde ele alındığı,

hangi tür verilerin kullanıldığı, hangi kavramlardan yararlanıldığı, fikirlerin nasıl test edildiği ve sonuçların nasıl ölçüldüğü irdelenmelidir (Arıkan, 2004: 57). Bu inceleme sonucunda ele alınan konuya ilişkin “belirsizlik” devam ediyorsa ancak araştırmaya devam edilmelidir. Bu sebepten bir araştırma tasarımının geçerli sayılabilmesi için ele alınan sorunda var olan bilgi birikimine başvurmak ve bu bilgi birikimini irdelerek araştırmayı gerekçelendirmek gereklidir (Erdoğan, 2012: 76).

Çizelge 2.30.Sorunun gerekçelendirmesinde ilgili incelemelerden yararlanmış olma oranının yıllara göre dağılımı

Sorun sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	İlgili incelemelerden yararlanılmış mıdır?	hayır	6	16	8	27	24	35	33	54	25	9	237
			60,0%	80,0%	80,0%	75,0%	77,4%	81,4%	86,8%	91,5%	89,3%	64,3%	82,0%
		evet	4	4	2	9	7	8	5	5	3	5	52
			40,0%	20,0%	20,0%	25,0%	22,6%	18,6%	13,2%	8,5%	10,7%	35,7%	18,0%
Total			10	20	10	36	31	43	38	59	28	14	289
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Sorunun gerekçeli sunumunda ilgili incelemelerden yararlanılmaz veya yararlanılsa bile bu husus araştırma raporuna yansıtılmazsa, okuyucunun aklında bu araştırmayla ilgili “soruna ilişkin belirsizlik ilgili incelemelerde ortadan kaldırılmış olabilir” ya da “araştırma sorularının yanıtları zaten verilmiş ve böylelikle araştırma yapma gereği de ortadan kalkmış olabilir” gibi sorular/şüpheler oluşabilir. Bu bağlamda Çizelge 2.30 incelendiğinde sorun sunumu yapılan çalışmaların sadece %18’inde ilgili incelemelerden yararlanılmış olduğu görülmektedir. Tezlerin düzeylerine göre bu oranlar karşılaştırıldığında ise, yüksek lisans tezlerinde %15,3 olan oran, doktora tezlerinde %23,2 olarak gerçekleşmiştir.

İlgili incelemelere yer verilen tezlerin bir kısmında bazı yanlış anlatımlar dikkat çekmektedir. Bu tezlerde karşılaşılan en belirgin sorun, ilgili incelemelere ilişkin sunumun sadece konuyla ilgili toplanan bilgilerin/alıntıların ardı ardına sıralanması biçiminde yapılmış olmasıdır. Bu bilgilerin/alıntıların irdelenmesi, tartışılması ve bir bütün olarak yorumlanması eksik bırakılmış; şimdiki araştırmanın değerini (sorun, amaç, önem, bulgular vb. bağlamında) ortaya koyan

bir ilişki kurulamamıştır. Bu tür eksik sunumlar, araştırmacının ne kadar az/çok okuma yaptığına ilişkin bir gösterge olmaktan öteye gidemez durumdadır.

Çalışmaların bir kısmında, ilgili incelemeler kapsamında çok kısa olarak bu konudaki çalışmaların hangi alt konu/yönlere eğildikleri vurgulanmış, fakat bu çalışmalardan en önemlilerinin kısa özeti verilip bir sentez yapılarak mevcut çalışmaya gerekçe teşkil edecek bir örtüştürme eksik bırakılmıştır.

Bazı çalışmalarda da ilgili incelemelerle ilgili olarak çalışmaların yetersiz olduğu yönünde bir açıklama yapılarak konu geçirilmiştir. “Bu çalışma literatürdeki eksiklikten dolayı” şeklinde ifadelere yer verilen çok sayıda çalışma vardır. Konuyla ilgili incelemeler tartışılmadan sadece “eksiklik var” diyerek bu bölümü geçiştirmek bilimsel anlamda yeterli kabul edilemez.

Sorun sunumunda ilgisiz/bağıntısız anlatımlardan kaçınılma durumu

Çizelge 2.31’de verilmiştir. Sorun alt bölümünde araştırmaya gereksinim duyulan güçlüğün ne olduğu ve neden çözülmesi gerektiği belli bir sistematik içinde sunulmalıdır. Tavşancıl ve diğerleri (2010: 32) sorun sunumundaki bu sistematigi, nicel ve nitel ayrıntılarıyla birlikte araştırılacak biçimde, böyle bir araştırmanın yapılmasına neden gereksinim duyulduğunun bütünleştirme, sınırlandırma ve tanımlama gibi aşamalı bir yaklaşımla ifade edilmesi olarak açıklamıştır. İşletilmek istenen bu sistematigi sekteye uğratabilecek en belirgin yanlışlık da sunumun bütünlüğünü bozacak ilgisiz/bağıntısız bir açıklama veya bilgi girdisinin anlatıma dahil edilmesidir.

Sorun sunumu yapılan tezlerin genel olarak %92,7’sinde ilgisiz/bağıntısız anlatımlardan kaçınılmış olduğu görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %91,6 iken, doktora tezlerinde %94,9 olarak daha yüksek oranda gerçekleşmiştir. Bu sonuçlara göre sorun sunumu yapılan tezlerden toplam sadece 21 çalışmada ilgisiz ve bağıntısız anlatımlara yer verildiği görülmüştür.

Çizelge 2.31. Sorun sunumunda ilgisiz/bağıntısız anlatımlardan kaçınılmış olma oranının yıllara göre dağılımı

			Tezin bitirildiği yıl									Total	
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011		2012
Sorun sunulmuş mudur?													
evet	İlgisiz/bağıntısız anlatımlardan kaçınılmış mıdır?	hayır	0 0,0%	4 20,0%	1 10,0%	3 8,3%	3 9,7%	2 4,7%	2 5,3%	3 5,1%	3 10,7%	0 0,0%	21 7,3%
		evet	10 100%	16 80,0%	9 90,0%	33 91,7%	28 90,3%	41 95,3%	36 94,7%	56 94,9%	25 89,3%	14 100%	268 92,7%
Total			10 100%	20 100%	10 100%	36 100%	31 100%	43 100%	38 100%	59 100%	28 100%	14 100%	289 100%

İlgisiz ve bağıntısız anlatımların olduğu çalışmaların bir kısmının giriş bölümü okuyucuda, çalışmanın sayfa sayısını artırmak için konuyla ilgili/ilgisiz ne varsa girilmiş olduğu yönünde bir izlenim bırakmaktadır. Örneğin bir çalışmada “kuramsal çerçeve” başlığı altındaki bölümde yaklaşık bir sayfa boyunca “kuram” kavramının açıklamasına yer verilmiştir. Bu tür anlatımlarla yöntem bölümlerinin sunumlarında da karşılaşmıştır. Bu çalışmalarda veri toplama ve analiz teknikleri ile ilgili çok ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. İçerik analizi, söylem analizi, göstergebilimsel analiz vb. teknikler ile ilgili olarak kısa bir bilgi aktarımı ve neden tercih edildiğinin açıklanmasıyla yetinilmemiş; tekniklerle ilgili ne kadar bilgi varsa tüm ayrıntılarıyla sayfalarca anlatılmıştır. Bu tür ilgisiz/gereksiz anlatımlar okuyucuyu konunun özünden uzaklaştırmaktadır.

Sorun sunumunda “sorun cümlesi”nin ifade edilme durumu Çizelge 2.32’de verilmiştir. Açık, kısa ve öz bir sorun cümlesi araştırmanın en önemli adımlarından biridir. Çok uzun açıklamalarla inşa edilse bile her sorun, bir veya gerekiyorsa birden çok cümleyle açıklığa kavuşturulmalıdır. Problem konusunu sınırlandıracak şekilde net olarak belirlenen problem cümlesi araştırma sürecinde (araştırma modelini oluşturmada ve araştırma bulgularının rapor edilmesinde) yol gösterici olur. Çizelge 2.32’ye göre sorun sunumu yapılmış olan tezlerin %75,1’inde sorun cümlesinin ifade edilmiş olduğu görülmektedir. Bu oran yüksek lisans tezlerinde %73,2, doktora tezlerinde %78,8’dir. Bu oranlara göre sorun sunumu yapılmış olan tezlerden sorun cümlesi ifade edilmeyen/edilemeyen çalışma sayısı 72’dir.

Çizelge 2.32. Sorun cümlesinin ifade edilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı

Sorun sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	Problem cümlesi ifade edilmiş midir?	hayır	2	5	4	12	8	11	8	14	5	3	72
			20,0%	25,0%	40,0%	33,3%	25,8%	25,6%	21,1%	23,7%	17,9%	21,4%	24,9%
		evet	8	15	6	24	23	32	30	45	23	11	217
			80,0%	75,0%	60,0%	66,7%	74,2%	74,4%	78,9%	76,3%	82,1%	78,6%	75,1%
Total			10	20	10	36	31	43	38	59	28	14	289
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

İncelenen tezlerin bir kısmında **sorun cümlelerinin ifade bozuklukları ve eksik anlatımlar nedeniyle açık ve anlaşılır olmadığı** görülmüştür. Aşağıda, tezlerdeki bu tür sorun cümlelerine ilişkin bazı örnekler verilmiştir:

“Bu çalışmanın genel sorunu, gazetelerde yayınlanan otomotiv reklamlarının nitel ve nicel özellikleri açısından içerik analizini gerçekleştirmektir.”

“Kısaca değinmeye çalıştığımız konu, kültürel faaliyetlerin turizme ve dolayısıyla da ülke tanıtımına katkısı göz ardı edilemez.”

Birkaç çalışmada da **sorun cümlesi “amaç” biçiminde sunulmuştur**. Şu örnek ifade bu konuda en dikkat çekici olanıdır:

“Bu çalışmanın problemi, gerek insan kaynakları gerekse halkla ilişkiler birimlerinin hangi görev alanlarında birbirleriyle çatışırken, hangilerinde ortak hareket ettikleri, hangi görev alanlarında ise birbirlerine müdahalede bulunmadıklarını ortaya koymaktır.”

2.2.2. “Amaç” sunumu

Tezlerde “amaç” sunumunun yapılmış olması durumuna ilişkin dağılım Çizelge 2.33’te verilmiştir. Tezlerin 503’ünde (%75,2) amaç sunumu yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 175 (%25,8) çalışmada amaç sunumu yapılmamıştır.

Çizelge 2.33.Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Amaç sunulmuş mudur?	hayır	5 27,8%	12 27,3%	4 19,0%	14 19,4%	17 22,4%	30 28,3%	29 30,9%	38 25,5%	14 23,3%	12 31,6%	175 25,8%
	evet	13 72,2%	32 72,7%	17 81,0%	58 80,6%	59 77,6%	76 71,7%	65 69,1%	111 74,5%	46 76,7%	26 68,4%	503 74,2%
Total		18 100%	44 100%	21 100%	72 100%	76 100%	106 100%	94 100%	149 100%	60 100%	38 100%	678 100%

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve amaç sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.34'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile amaç sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, negatif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r = -0,029$, $p=0,444>0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin amaç sunumu yapılmış olma durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r=0,751$, $p=0,000<0,01$) tezlerin amaç sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Çizelge 2.34.Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve amaç sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations				
		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Amaç sunulmuş mudur?
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	-,029
	Sig. (2-tailed)		,000	,444
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	-,015
	Sig. (2-tailed)	,000		,702
	N	678	678	678
Amaç sunulmuş mudur?	Pearson Correlation	-,029	-,015	1
	Sig. (2-tailed)	,444	,702	
	N	678	678	678

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tezlerin amaç sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.36'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde amaç sunumu için anlamlılık değeri $F(1, 676)=0,96$, $p=0,32>0,05$ bulunmuştur. Amaç sunumu yapılmış olma durumu düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermemektedir. Tezlerin amaç sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 3 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani, doktora tezlerinin ($\bar{X}=0,77$, $S=0,42$) amaç sunumu yapılmış olma durumu ile yüksek lisans tezlerinin ($\bar{X}=0,73$, $S=0,44$) amaç sunumu yapılmış olma durumu arasında anlamlı bir fark/değişim yoktur.**

Çizelge 2.36.Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Amaç sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,73	,444	,020	,69	,77	0	1
Doktora	186	,77	,423	,031	,71	,83	0	1
Total	678	,74	,438	,017	,71	,77	0	1

ANOVA

Amaç sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,186	1	,186	,969	,325
Within Groups	129,645	676	,192		
Total	129,830	677			

Tezlerde **amaç sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre dağılımı** Çizelge 2.37'de verilmiştir. Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde amaç sunumu yapılmış olma oranı %74,0 (225 çalışma) iken, bu oran doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %70,1 (124 çalışma), yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %78,2 (154 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.37.Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Prof.	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	4	4	2	10	8	12	6	20	7	6	79
			40,0%	21,1%	22,2%	21,7%	20,5%	25,0%	18,8%	31,7%	31,8%	37,5%	26,0%
		evet	6	15	7	36	31	36	26	43	15	10	225
			60,0%	78,9%	77,8%	78,3%	79,5%	75,0%	81,2%	68,3%	68,2%	62,5%	74,0%
Doç.	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	0	4	0	2	4	9	17	11	3	3	53
			,0%	36,4%	,0%	18,2%	28,6%	47,4%	47,2%	25,0%	15,0%	21,4%	29,9%
		evet	4	7	4	9	10	10	19	33	17	11	124
			100%	63,6%	100%	81,8%	71,4%	52,6%	52,8%	75,0%	85,0%	78,6%	70,1%
Yrd.doç.	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	1	4	2	2	5	9	6	7	4	3	43
			25,0%	28,6%	25,0%	13,3%	21,7%	23,1%	23,1%	16,7%	22,2%	37,5%	21,8%
		evet	3	10	6	13	18	30	20	35	14	5	154
			75,0%	71,4%	75,0%	86,7%	78,3%	76,9%	76,9%	83,3%	77,8%	62,5%	78,2%

Tezlerin amaç sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.38’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde amaç sunumu için anlamlılık değeri $F(2, 675)=1,60$, $p=0,20>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin amaç sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 4 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani, amaç sunumu yapılmış olma durumu danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.38.Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Amaç sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Mean			
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,74	,439	,025	,69	,79	0	1
Doç.	177	,70	,459	,035	,63	,77	0	1
Yrd.doç.	197	,78	,414	,030	,72	,84	0	1
Total	678	,74	,438	,017	,71	,77	0	1

ANOVA

Amaç sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,616	2	,308	1,609	,201
Within Groups	129,215	675	,191		
Total	129,830	677			

Çizelge 2.39'da **amaç sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı** verilmiştir. Çizelge'ye göre amaç sunumunun en yüksek oranda yapılmış olduğu üniversite %92,1 ile Gazi Üniversitesi'dir. Gazi Üniversitesi'ni %91,5 ile Ankara Üniversitesi, %90,9 ile Erciyes Üniversitesi, %81,8 ile Selçuk Üniversitesi ve sonra diğer üniversiteler takip etmektedir.

Çizelge 2.39.Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

Tezin bitirildiği üniversite			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Amaç sunulmuş mudur?	hayır				20,0%	9,1%			10,0%		33,3%	7,9%
		evet	100%	100%		80,0%	90,9%	100%	100%	90,0%	100%	66,7%	92,1%
Selçuk	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	25,0%	10,0%		23,1%		22,2%	18,8%	24,1%	21,4%	33,3%	18,2%
		evet	75,0%	90,0%	100%	76,9%	100%	77,8%	81,2%	75,9%	78,6%	66,7%	81,8%
İstanbul	Amaç sunulmuş mudur?	hayır		55,6%			57,1%	66,7%	26,7%	27,3%		20,0%	31,3%
		evet	100%	44,4%	100%	100%	42,9%	33,3%	73,3%	72,7%	100%	80,0%	68,7%
Ankara	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	25,0%			4,5%		10,5%	14,3%	13,3%			8,5%
		evet	75,0%		100%	95,5%	100%	89,5%	85,7%	86,7%		100%	91,5%
Ege	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	100%	45,5%	66,7%	36,4%	50,0%	70,0%	72,7%	33,3%		80,0%	50,6%
		evet		54,5%	33,3%	63,6%	50,0%	30,0%	27,3%	66,7%	100%	20,0%	49,4%
Marmara	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	100%			25,0%	41,2%	42,1%	47,8%	48,1%	50,0%	25,0%	41,8%
		evet		100%	100%	75,0%	58,8%	57,9%	52,2%	51,9%	50,0%	75,0%	58,2%
Kocaeli	Amaç sunulmuş mudur?	hayır				100%		30,0%					20,0%
		evet		100%			100%	70,0%	100%	100%	100%		80,0%
Erciyes	Amaç sunulmuş mudur?	hayır									25,0%		9,1%
		evet						100%	100%	100%	75,0%		90,9%
Anadolu	Amaç sunulmuş mudur?	hayır			50,0%		33,3%			40,0%	16,7%	33,3%	18,2%
		evet	100%	100%	50,0%	100%	66,7%	100%	100%	60,0%	83,3%	66,7%	81,8%
Akdeniz	Amaç sunulmuş mudur?	hayır	50,0%	50,0%	33,3%	33,3%			25,0%	12,5%	33,3%		24,1%
		evet	50,0%	50,0%	66,7%	66,7%		100%	75,0%	87,5%	66,7%	100%	75,9%

Sorun sunumunda olduğu gibi amaç sunumunda da en geride olan üniversiteler Marmara ve Ege Üniversiteleri olmuştur.

Tezlerin amaç sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.40'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde amaç sunumu için anlamlılık değeri $F(15, 662)=5,92$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin amaç sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani; amaç sunumu yapılmış olma durumu üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.40.Amaç sunumunun yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Amaç sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,92	,272	,034	,85	,99	0	1
Selçuk	137	,82	,388	,033	,75	,88	0	1
İstanbul	67	,69	,467	,057	,57	,80	0	1
Ankara	94	,91	,281	,029	,86	,97	0	1
Ege	83	,49	,503	,055	,38	,60	0	1
Marmara	122	,58	,495	,045	,49	,67	0	1
Kocaeli	20	,80	,410	,092	,61	,99	0	1
Erciyes	11	,91	,302	,091	,71	1,11	0	1
Anadolu	33	,82	,392	,068	,68	,96	0	1
Akdeniz	29	,76	,435	,081	,59	,92	0	1

ANOVA

Amaç sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	15,368	15	1,025	5,925	,000
Within Groups	114,463	662	,173		
Total	129,830	677			

Tezler, **amaç sunumunun ayrı bir alt başlık altında verilip verilmemesi durumuna göre** incelendiğinde Çizelge 2.41'deki sonuçlar ortaya çıkmıştır. Amaç sunumu yapılan tezlerin genel olarak %28,8'inde bu bölümün ayrı bir başlık altında verildiği görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %30,3 iken, doktora tezlerinde %25,2 olarak daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Araştırmanın amacına ilişkin başlığın belirtildiği 148 çalışmada çoğunlukla “Amaç”, “Araştırmanın Amacı”, “Çalışmanın Amacı”, “Tezin Amacı” ve “Amaç ve Önem” başlıkları kullanılmıştır.

Çizelge 2.41. Amaç sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı

Amaç sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl									Total	
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011		2012
evet	Amaç	hayır	8	27	11	38	40	57	44	83	31	19	358
	ayrı bir		61,5%	84,4%	64,7%	65,5%	67,8%	75,0%	67,7%	74,8%	67,4%	73,1%	71,2%
	alt	evet	5	5	6	20	19	19	21	28	15	7	145
	başlık		38,5%	15,6%	35,3%	34,5%	32,2%	25,0%	32,3%	25,2%	32,6%	26,9%	28,8%
	altında												
	verilmiş												
	midir?												
	Total		13	32	17	58	59	76	65	111	46	26	503
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezler **amaç sunumundaki içeriğin uygunluğu bakımından** değerlendirildiğinde Çizelge 2.42'deki sonuçlar elde edilmiştir.

Bir araştırmanın amaç bölümünde araştırma hedeflerinin açık, net ve sorgulayıcı bir şekilde sunulması gereklidir. Araştırmanın amacı, “neyin neden yapıldığının” gerekçeli olarak açıklanmasıdır (Erdoğan, 2012: 83). Karasar'a (2010: 67) göre ise amaçlar, “ne, nasıl ve niçin” gibi sorularla ilgili olup, aydınlatılmak istenen değişkenleri ve ilişkilerini sorgulama ifadesidir.

Çizelge 2.42.Amaç sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı

Amaç sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	Amaç içeriği uygun mudur?	hayır	0 ,0%	3 9,4%	2 11,8%	8 13,8%	4 6,8%	2 2,6%	8 12,3%	3 2,7%	5 10,9%	3 11,5%	38 7,6%
		evet	13 100%	29 90,6%	15 88,2%	50 86,2%	55 93,2%	74 97,4%	57 87,7%	108 97,3%	41 89,1%	23 88,5%	465 92,4%
Total			13 100%	32 100%	17 100%	58 100%	59 100%	76 100%	65 100%	111 100%	46 100%	26 100%	503 100%

Çizelge 2.42’de görüldüğü gibi araştırmanın amacının sunulduğu çalışmaların %92,4’ünde içeriğin uygun olduğu görülmüştür. Yüksek lisans çalışmalarında bu oran %91,1, doktora çalışmalarında ise %95,8 olmuştur. Doktora çalışmalarının yüksek lisans çalışmalarına göre daha nitelikli olduğu burada da kendisini göstermiştir.

Amaç sunumundaki içeriğe ilişkin en sık karşılaşılan hata, **amacın sorunla karıştırılması** ve adeta bir sorun cümlesi olarak ifade edilmesidir. Bu tür çalışmalarda amaç olarak sadece ne yapılacağına ilişkin tanımlamaların yapılmış olduğu, bunların “neden yapılmak istendiğinin” açıklanmamış olduğu görülmüştür. Örneğin bazı tezlerde amaç olarak hatalı biçimde şu ifadeler yer verilmiştir:

“Çalışmamız, sivil toplum kuruluşlarının kurumla birlikte yürüttüğü eğitim konulu sosyal sorumluluk projelerinin incelenmesini amaçlamaktadır.”

“Bu araştırma, ... halkla ilişkilerci kimdir? sorusuna yanıt vermeyi amaçlamaktadır.”

Bazı amaç sunumları da **ifade bozuklukları ve eksik ya da karmaşık anlatımlar** nedeniyle açık ve anlaşılır değildir. Aşağıda bu tür amaç ifadelerine bazı örnekler verilmiştir.

“Çalışmanın amacı ampirik bir durum saptaması ve olası gelişmeler konusunda önerilerde bulunmaktır.”

“Çalışmada amaç; popüler kültürün bir ürünü olan Popstar yarışmalarının teknoloji iletim sistemlerini takip eden izleyiciler tarafından algılanış ve yorumlanış biçimleri, hayat tarzlarının şekillenmesine olan etkileri anket ile görsel ve yazılı medya verileri tarafından da destekleyerek bunları açıklamaktır.”

“Bu çalışmada temel amaç, TKY uygulamalarının örgütsel düzeyde halkla ilişkilerle olan ilişkisinin ne yönde olduğunun tespit edilmesiyle ilgilidir.”

2.2.3. “Önem” sunumu

Tezler **önem sunumunun yapılmış olması durumuna göre** incelendiğinde Çizelge 2.43’teki dağılım ortaya çıkmıştır. Tezlerin 277’sinde (%40,9) önem sunumu yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 401 (%59,1) çalışmada önem sunumu yapılmamıştır.

Çizelge 2.43.Önem sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Önem sunulmuş mudur?	10	31	13	42	42	61	60	89	32	21	401
	55,6%	70,5%	61,9%	58,3%	55,3%	57,5%	63,8%	59,7%	53,3%	55,3%	59,1%
evet	8	13	8	30	34	45	34	60	28	17	277
	44,4%	29,5%	38,1%	41,7%	44,7%	42,5%	36,2%	40,3%	46,7%	44,7%	40,9%
Total	18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve önem sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.44’te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile önem sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, pozitif fakat istatiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r = 0,032$, $p = 0,400 > 0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin önem sunumu yapılmış olma durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r = 0,751$, $p = 0,000 < 0,01$) tezlerin önem sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Çizelge 2.44. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve önem sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations				
		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Önem sunulmuş mudur?
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	,032
	Sig. (2-tailed)		,000	,400
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	,014
	Sig. (2-tailed)	,000		,710
	N	678	678	678
Önem sunulmuş mudur?	Pearson Correlation	,032	,014	1
	Sig. (2-tailed)	,400	,710	
	N	678	678	678

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tezlerde **önem sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre dağılımı** Çizelge 2.45'te verilmiştir. Önem sunumu yapılmış olma oranı yüksek lisans tezlerinde %37,2 (183 çalışma) iken bu oran doktora tezlerinde %50,5 (94 çalışma) olarak gerçekleşmiştir. Önem sunumunda, doktora tezlerinin başarısı yüksek lisans tezlerinin başarısına göre oldukça yüksektir.

Çizelge 2.45. Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı

Tezin düzeyi			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Y.Lisans	Önem sunulmuş mudur?	hayır	9	23	7	33	28	47	46	73	27	16	309
			75,0%	76,7%	63,6%	57,9%	57,1%	60,3%	65,7%	66,4%	57,4%	57,1%	62,8%
	evet	3	7	4	24	21	31	24	37	20	12	183	
			25,0%	23,3%	36,4%	42,1%	42,9%	39,7%	34,3%	33,6%	42,6%	42,9%	37,2%
	Total		12	30	11	57	49	78	70	110	47	28	492
Doktora	Önem sunulmuş mudur?	hayır	1	8	6	9	14	14	14	16	5	5	92
			16,7%	57,1%	60,0%	60,0%	51,9%	50,0%	58,3%	41,0%	38,5%	50,0%	49,5%
	evet	5	6	4	6	13	14	10	23	8	5	94	
			83,3%	42,9%	40,0%	40,0%	48,1%	50,0%	41,7%	59,0%	61,5%	50,0%	50,5%
	Total		6	14	10	15	27	28	24	39	13	10	186

Tezlerin önem sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.46'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde önem sunumu için anlamlılık değeri $F(1, 676)=10,06$, $p=0,02<0,05$ bulunmuştur. Önem sunumu yapılmış olma durumu düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermektedir. Tezlerin önem sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 3 kabul edilir. Yani, doktora tezlerinin ($\bar{X}=0,51$, $S=0,50$) önem sunumu yapmış olma oranı yüksek lisans tezlerine ($\bar{X}=0,37$, $S=0,48$) göre daha yüksektir.**

Çizelge 2.46.Önem sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Önem sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,37	,484	,022	,33	,41	0	1
Doktora	186	,51	,501	,037	,43	,58	0	1
Total	678	,41	,492	,019	,37	,45	0	1

ANOVA

Önem sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2,403	1	2,403	10,062	,002
Within Groups	161,428	676	,239		
Total	163,830	677			

Tezlerde **önem sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre dağılımı** Çizelge 2.47'de verilmiştir. Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde önem sunumu yapılmış olma oranı %41,8 (127 çalışma) iken, bu oran doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %34,5 (61 çalışma), yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %45,2 (89 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.47.Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Prof.	Önem sunulmuş mudur?	hayır	6 60,0%	13 68,4%	5 55,6%	26 56,5%	18 46,2%	27 56,2%	20 62,5%	38 60,3%	13 59,1%	11 68,8%	177 58,2%
		evet	4 40,0%	6 31,6%	4 44,4%	20 43,5%	21 53,8%	21 43,8%	12 37,5%	25 39,7%	9 40,9%	5 31,2%	127 41,8%
Doç.	Önem sunulmuş mudur?	hayır	2 50,0%	10 90,9%	3 75,0%	9 81,8%	11 78,6%	15 78,9%	27 75,0%	28 63,6%	6 30,0%	5 35,7%	116 65,5%
		evet	2 50,0%	1 9,1%	1 25,0%	2 18,2%	3 21,4%	4 21,1%	9 25,0%	16 36,4%	14 70,0%	9 64,3%	61 34,5%
Yrd.doç.	Önem sunulmuş mudur?	hayır	2 50,0%	8 57,1%	5 62,5%	7 46,7%	13 56,5%	19 48,7%	13 50,0%	23 54,8%	13 72,2%	5 62,5%	108 54,8%
		evet	2 50,0%	6 42,9%	3 37,5%	8 53,3%	10 43,5%	20 51,3%	13 50,0%	19 45,2%	5 27,8%	3 37,5%	89 45,2%

Tezlerin önem sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.48’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde önem sunumu için anlamlılık değeri $F(2, 675)=2,31$, $p=0,09>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin önem sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 4 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani, önem sunumu yapılmış olma durumu danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.48.Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Descriptives

Önem sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,42	,494	,028	,36	,47	0	1
Doç.	177	,34	,477	,036	,27	,42	0	1
Yrd.doç.	197	,45	,499	,036	,38	,52	0	1
Total	678	,41	,492	,019	,37	,45	0	1

ANOVA

Önem sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,117	2	,559	2,317	,099
Within Groups	162,713	675	,241		
Total	163,830	677			

Çizelge 2.49'da önem sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı verilmiştir. Çizelge'ye göre önem sunumunda en başarılı üniversite %73,4 ile Ankara Üniversitesi olmuştur. Daha sonra sırasıyla, %63,6 ile Erciyes Üniversitesi, %60,6 ile Anadolu Üniversitesi ve %50,8 ile Gazi Üniversitesi gelmektedir. Marmara ve Ege Üniversiteleri önem sunumunda da en gerideki üniversiteler olmuşlardır.

Çizelge 2.49.Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

% within Tezin bitirildiği yıl

Tezin bitirildiği üniversite			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Önem sunulmuş mudur?	hayır		33,3%		40,0%	90,9%	37,5%	50,0%	45,0%	28,6%	66,7%	49,2%
		evet	100%	66,7%		60,0%	9,1%	62,5%	50,0%	55,0%	71,4%	33,3%	50,8%
Selçuk	Önem sunulmuş mudur?	hayır	75,0%	50,0%	16,7%	46,2%	26,7%	55,6%	68,8%	48,3%	64,3%	66,7%	51,1%
		evet	25,0%	50,0%	83,3%	53,8%	73,3%	44,4%	31,2%	51,7%	35,7%	33,3%	48,9%
İstanbul	Önem sunulmuş mudur?	hayır	100%	100%	100%	100%	71,4%	83,3%	33,3%	54,5%	25,0%	80,0%	67,2%
		evet					28,6%	16,7%	66,7%	45,5%	75,0%	20,0%	32,8%
Ankara	Önem sunulmuş mudur?	hayır	25,0%		50,0%	22,7%	7,1%	31,6%	35,7%	40,0%			26,6%
		evet	75,0%		50,0%	77,3%	92,9%	68,4%	64,3%	60,0%		100%	73,4%
Ege	Önem sunulmuş mudur?	hayır	100%	81,8%	100%	81,8%	62,5%	80,0%	90,9%	71,4%	50,0%	60,0%	77,1%
		evet		18,2%		18,2%	37,5%	20,0%	9,1%	28,6%	50,0%	40,0%	22,9%
Marmara	Önem sunulmuş mudur?	hayır	100%	50,0%	100%	100%	88,2%	78,9%	87,0%	88,9%	100%	62,5%	86,9%
		evet		50,0%			11,8%	21,1%	13,0%	11,1%		37,5%	13,1%
Kocaeli	Önem sunulmuş mudur?	hayır		100%		100%		70,0%	50,0%	66,7%			65,0%
		evet					100%	30,0%	50,0%	33,3%	100%		35,0%
Erciyes	Önem sunulmuş mudur?	hayır							100%	40,0%	25,0%		36,4%
		evet						100%		60,0%	75,0%		63,6%
Anadolu	Önem sunulmuş mudur?	hayır		50,0%	50,0%	100%	66,7%	25,0%	50,0%	60,0%	16,7%	33,3%	39,4%
		evet	100%	50,0%	50,0%		33,3%	75,0%	50,0%	40,0%	83,3%	66,7%	60,6%
Akdeniz	Önem sunulmuş mudur?	hayır	100%	100%	66,7%	66,7%		50,0%	75,0%	62,5%	100%		69,0%
		evet			33,3%	33,3%		50,0%	25,0%	37,5%		100%	31,0%

Tezlerin önem sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.50’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde önem sunumu için anlamlılık değeri $F(15, 662)=9,12$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin önem sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani, önem sunumu yapılmış olma durumu üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.50.Önem sunumunun yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Önem sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,51	,504	,063	,38	,63	0	1
Selçuk	137	,49	,502	,043	,40	,57	0	1
İstanbul	67	,33	,473	,058	,21	,44	0	1
Ankara	94	,73	,444	,046	,64	,83	0	1
Ege	83	,23	,423	,046	,14	,32	0	1
Marmara	122	,13	,339	,031	,07	,19	0	1
Kocaeli	20	,35	,489	,109	,12	,58	0	1
Erciyes	11	,64	,505	,152	,30	,98	0	1
Anadolu	33	,61	,496	,086	,43	,78	0	1
Akdeniz	29	,31	,471	,087	,13	,49	0	1

ANOVA

Önem sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	28,062	15	1,871	9,122	,000
Within Groups	135,769	662	,205		
Total	163,830	677			

Tezlerin, **önem sunumunun ayrı bir alt başlık altında verilip verilmemesi durumuna göre dağılımı** Çizelge 2.51’de gösterilmiştir. Önem sunumu yapılan tezlerin genel olarak %44,4’ünde bu bölümün ayrı bir başlık altında verildiği görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %50,8 iken, doktora tezlerinde %31,9 olarak daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Araştırmanın önemine ilişkin başlığın belirtildiği 123 çalışmada çoğunlukla “Önem”, “Araştırmanın Önemi”, “Çalışmanın Önemi”, “Tezin Önemi”, “Çalışmanın Amacı ve Önemi” ve “Amaç ve Önem” başlıkları kullanılmıştır.

Çizelge 2.51.Önem sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı

Önem sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	Önem	hayır	3	9	3	14	18	33	15	35	14	10	154
	ayrı bir alt başlık altında verilmiş midir?	evet	37,5%	69,2%	37,5%	46,7%	52,9%	73,3%	44,1%	58,3%	50,0%	58,8%	55,6%
		evet	5	4	5	16	16	12	19	25	14	7	123
			62,5%	30,8%	62,5%	53,3%	47,1%	26,7%	55,9%	41,7%	50,0%	41,2%	44,4%
Total			8	13	8	30	34	45	34	60	28	17	277
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezler **önem sunumundaki içeriğin uygunluğu bakımından** değerlendirildiğinde Çizelge 2.52’deki sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmanın önem alt bölümünde, araştırmanın amacı kapsamında elde edilen verilerin hangi kuramsal ya da uygulamadaki sorunun çözümünde ve nasıl kullanılabileceğinin açıklanmasına yer verilir (Tavşancıl ve diğerleri, 2010: 42). Aynı zamanda konu hakkında diğer araştırmacıların araştırma yapmaları için ilgilerini artırıcı vurgular yapılabilir.

Çizelge 2.52’de görüldüğü gibi araştırmanın öneminin sunulduğu çalışmaların %75,5’inde içeriğin uygun olduğu görülmüştür. Yüksek lisans çalışmalarında bu oran %69,9, doktora çalışmalarında ise %86,2 olmuştur. Bu alanda da doktora çalışmaları yüksek lisans çalışmalarına göre daha nitelikli durumdadır.

Çizelge 2.52.Önem sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı

Önem sunulmuş mudur?	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet Önem hayır içeriği uygun mudur?	0	3	4	8	11	10	11	13	5	3	68
	,0%	23,1%	50,0%	26,7%	32,4%	22,2%	32,4%	21,7%	17,9%	17,6%	24,5%
evet	8	10	4	22	23	35	23	47	23	14	209
	100%	76,9%	50,0%	73,3%	67,6%	77,8%	67,6%	78,3%	82,1%	82,4%	75,5%
Total	8	13	8	30	34	45	34	60	28	17	277

Önem sunumuyla ilgili içeriği uygun bulunmayan 68 çalışmada (%24,5) en sık karşılaşılan hata, **çalışmanın değil de ele alınan konunun ya da konuyla ilgili sorunun öneminin ifade edilmiş olmasıdır**. Toplam 37 çalışmada bu türden bir hata tespit edilmiştir. Aşağıda bu hataların olduğu önem ifadelerine bazı örnekler verilmiştir.

“Siyasi partilerin seçim kampanyalarında yeni araç arayışı konunun ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır.”

“Bu çalışma, h.i. birimlerinin işlevlerini yerine getirirken kullandıkları yöntem ve araçlar hususunda bilgi vermek açısından önem taşımaktadır.”

“Çalışma, kamusal katılımı çevrimiçi forumların kamusal zeminini oluşturup oluşturmadığını sorunlaştırması bakımından önemlidir.”

“Bundan hareketle ülkelerde ne gibi kültürel dönüşümler yaşandığı sorunu tartışılacağı için çalışma önemlidir.”

Önem sunumunun içeriği ile ilgili tespit edilen bir hata da **önemin amaç ifadesi biçiminde sunulmasıdır**. Bu şekilde 20 çalışma vardır. Bu hataya örnek teşkil eden şu ifadeler çıkarılmıştır:

“Kurumsal itibar ve kurumsal itibar yönetimi kavramlarının tanımlanmasını ve aynı zamanda kurumsal itibarı oluşturan bileşenlerin açıklanmasını hedeflemesi açısından önemlidir.”

“Araştırma, internetin halkla birebir ilişki kuran belediye gibi kamu kurumlarında kurumsal imaj, amaç, hedef ve yöntemlerini hedef kitlelerine aktarmada klasik yöntemler kadar hatta onlardan daha fazla etkili olduğunu ortaya koymayı amaçlamak açısından önem taşımaktadır.”

“Bu çalışma, ana akımda ve eleştirel yaklaşımlarda, özellikle izleyiciyi merkeze alan iletişim kuramlarında izleyicinin konumlandırılmasında tarihsel bağlar kurarak açıklayarak izleyici ile ilgili bir derleme oluşturmayı amaçlaması açısından önemlidir.”

Bazı çalışmalarda da, ele alınan konu/sorunun neden önemli olduğu ile ilgili yapılan açıklamalar **doğru ve inandırıcı bulunmamıştır**. Bu çalışmalarda önem kapsamında, konu ile ilgili olarak başka bir araştırmanın yapılmamış olduğu ileri sürülerek ilgili çalışmanın alanda bir ilk olduğu iddia edilmektedir. Ancak bu “ilk olma” iddiasını kabul etmek mümkün değildir. Polis-halk ilişkisi bağlamında rütbeli personelin rolünü, kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının halka ilişkiler disiplinine yansımalarını, gazetelerin haberleri kurgulama stratejilerini veya halkla ilişkilerin AVM’ler için önemini ortaya koymayı amaçlayan çalışmaları iddia edildiği gibi alandaki “ilk” çalışmalar olduklarını kabul etmek mümkün olabilir mi? Çünkü bu ve benzeri çalışmaları konu alan önceki yıllarda yapılmış sadece tez çalışmaları bile azımsanamayacak miktardadır.

Örneğin, 2008 yılında yapılan bir çalışmada, literatürde sosyal sorumluluk projelerinin ele alındığı örnek olay incelemelerine rastlanmadığı ifade edilerek çalışmanın bir ilk olması nedeniyle önem arz ettiği belirtilmiştir. Oysaki 2003-2007 yılları arasında bu konuyla ilgili olarak örnek olay incelemesi yapılmış tam 9 farklı tez çalışması mevcuttur. Diğer yerli ve yabancı kaynaklarda da bu konuyla ilgili yapılmış sayısız çalışma olduğu bilinmektedir. Bu konuyla ilgili 2010 ve 2011 yıllarında yapılan iki çalışmada da maalesef aynı şekilde kurumsal sosyal sorumluluk üzerine yapılan araştırmaların yeterli olmadığı vurgulanarak çalışmaların önemine dikkat çekilmek istenmiştir. Bu ve benzeri çalışmalarda ya literatürün layığıyla taranmadığı ya da teze bir önem atfetmek için gerçeğin bilerek gözardı edildiği sonucu çıkmaktadır.

2.2.4. “Sınırlılıklar” sunumu

Tezler **sınırlılıklar sunumunun yapılmış olması durumuna göre** incelendiğinde Çizelge 2.53'teki dağılım ortaya çıkmıştır. Araştırmacının yapmak isteyip de çeşitli nedenlerle vazgeçmek zorunda kaldığı hususlar araştırmanın sınırlılıklarını belirtir. Sınırlılıklar araştırmacının kendisinden kaynaklanabileceği gibi sorun alanı, örneklem, yöntem, zaman, bütçe vb. zorunluluklardan da kaynaklanabilir. Araştırma bulguları, ortaya konan sınırlılıklar içinde geçerlidir. Bu nedenle var olan sınırlılıkların belirlenmesi önem arz etmektedir. Çizelge 2.53 incelendiğinde tezlerin 168'inde (%24,8) sınırlılıklar sunumu yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 510 (%75,2) çalışmada bu sunum yapılmamıştır. Sınırlılıklara ilişkin bilgi aktarılmayan tezlerde, araştırmacıların hiçbir zorlukla karşılaşmadıkları ve böylelikle yapmak istedikleri her şeyi yapmayı başardıkları gibi tartışmalı bir sonuç çıkmaktadır.

Çizelge 2.53.Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Sınırlılıklar hayır sunulmuş mudur?	12	33	11	57	58	77	75	118	42	27	510
	66,7%	75,0%	52,4%	79,2%	76,3%	72,6%	79,8%	79,2%	70,0%	71,1%	75,2%
evet	6	11	10	15	18	29	19	31	18	11	168
	33,3%	25,0%	47,6%	20,8%	23,7%	27,4%	20,2%	20,8%	30,0%	28,9%	24,8%
Total	18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.54'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, negatif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r = -0,025$, $p = 0,522 > 0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r = 0,751$, $p = 0,000 < 0,01$) tezlerin sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Çizelge 2.54. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations				
		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Sınırlılıklar sunulmuş mudur?
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	-,025
	Sig. (2-tailed)		,000	,522
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	-,057
	Sig. (2-tailed)	,000		,140
	N	678	678	678
Sınırlılıklar sunulmuş mudur?	Pearson Correlation	-,025	-,057	1
	Sig. (2-tailed)	,522	,140	
	N	678	678	678

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tezlerde **sınırlılık sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre dağılımı** Çizelge 2.55'te verilmiştir. Sınırlılık sunumu yapılmış olma oranı yüksek lisans tezlerinde %23,0 (113 çalışma) iken bu oran doktora tezlerinde %29,6 (55 çalışma) olarak gerçekleşmiştir. Daha önceki sunumlarda olduğu gibi sınırlılık sunumunda da, doktora tezlerinin başarısı yüksek lisans tezlerinin başarısına göre daha yüksektir.

Çizelge 2.55. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı

Tezin düzeyi	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Y.Lisans Sınırlılıklar hayır sunulmuş mudur?	9	25	7	43	37	62	54	87	34	21	379
	75,0%	83,3%	63,6%	75,4%	75,5%	79,5%	77,1%	79,1%	72,3%	75,0%	77,0%
	3	5	4	14	12	16	16	23	13	7	113
	25,0%	16,7%	36,4%	24,6%	24,5%	20,5%	22,9%	20,9%	27,7%	25,0%	23,0%
Total	12	30	11	57	49	78	70	110	47	28	492
Doktora Sınırlılıklar hayır sunulmuş mudur?	3	8	4	14	21	15	21	31	8	6	131
	50,0%	57,1%	40,0%	93,3%	77,8%	53,6%	87,5%	79,5%	61,5%	60,0%	70,4%
	3	6	6	1	6	13	3	8	5	4	55
	50,0%	42,9%	60,0%	6,7%	22,2%	46,4%	12,5%	20,5%	38,5%	40,0%	29,6%
Total	6	14	10	15	27	28	24	39	13	10	186

Tezlerin sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.56'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde sınırlılıklar sunumu için anlamlılık değeri $F(1, 676)=3,16$, $p=0,07>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin sınırlılıklar sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 3 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani; sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumu düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.56.Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Sınırlılıklar sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,23	,421	,019	,19	,27	0	1
Doktora	186	,30	,458	,034	,23	,36	0	1
Total	678	,25	,432	,017	,22	,28	0	1

ANOVA

Sınırlılıklar sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,588	1	,588	3,162	,076
Within Groups	125,783	676	,186		
Total	126,372	677			

Tezlerde **sınırlılık sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre dağılımı** Çizelge 2.57'de verilmiştir. Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde sınırlılıklar sunumu yapılmış olma oranı %23,4 (71 çalışma) iken, bu oran doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %22,6 (40 çalışma), yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %28,9 (57 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.57. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Prof. Sınırlılıklar hayır sunulmuş mudur?	8	15	4	36	29	32	27	51	17	14	233
	80,0%	78,9%	44,4%	78,3%	74,4%	66,7%	84,4%	81,0%	77,3%	87,5%	76,6%
	2	4	5	10	10	16	5	12	5	2	71
Doç. Sınırlılıklar hayır sunulmuş mudur?	3	9	3	10	10	16	31	35	13	7	137
	75,0%	81,8%	75,0%	90,9%	71,4%	84,2%	86,1%	79,5%	65,0%	50,0%	77,4%
	1	2	1	1	4	3	5	9	7	7	40
Yrd.doç. Sınırlılıklar hayır sunulmuş mudur?	1	9	4	11	19	29	17	32	12	6	140
	25,0%	64,3%	50,0%	73,3%	82,6%	74,4%	65,4%	76,2%	66,7%	75,0%	71,1%
	3	5	4	4	4	10	9	10	6	2	57
	75,0%	35,7%	50,0%	26,7%	17,4%	25,6%	34,6%	23,8%	33,3%	25,0%	28,9%

Tezlerin sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.58’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde sınırlılıklar sunumu için anlamlılık değeri $F(2, 675)=1,30$, $p=0,27>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin sınırlılıklar sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 4 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani; sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumu danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.58. Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Sınırlılıklar sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,23	,424	,024	,19	,28	0	1
Doç.	177	,23	,419	,032	,16	,29	0	1
Yrd.doç.	197	,29	,455	,032	,23	,35	0	1
Total	678	,25	,432	,017	,22	,28	0	1

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,486	2	,243	1,303	,273
Within Groups	125,886	675	,186		
Total	126,372	677			

Tezlerde sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı Çizelge 2.59'da verilmiştir. Üniversiteler arasında en başarılı üniversite %57,6 ile Anadolu Üniversitesi, daha sonra da sırasıyla %45,0 ile Kocaeli Üniversitesi, %41,1 ile Ankara Üniversitesi, %34,9 ile Gazi Üniversitesi ve diğer üniversiteler gelmektedir. Son iki sıradaki Marmara ve Ege Üniversiteleri'nde ise bu oranlar %4,1 ve %1,2 olarak çok düşük değerlerde gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.59.Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

% within Tezin bitirildiği yıl

Tezin bitirildiği üniversite		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Sınırlılıklar hayır		50,0%		40,0%	81,8%	62,5%	100%	75,0%	42,9%	66,7%	65,1%
	sunulmuş evet	100%	50,0%		60,0%	18,2%	37,5%		25,0%	57,1%	33,3%	34,9%
Selçuk	Sınırlılıklar hayır	50,0%	50,0%	16,7%	92,3%	46,7%	77,8%	87,5%	62,1%	64,3%	66,7%	66,4%
	sunulmuş evet	50,0%	50,0%	83,3%	7,7%	53,3%	22,2%	12,5%	37,9%	35,7%	33,3%	33,6%
İstanbul	Sınırlılıklar hayır	100%	88,9%	75,0%	75,0%	85,7%	83,3%	46,7%	72,7%	50,0%	80,0%	71,6%
	sunulmuş evet		11,1%	25,0%	25,0%	14,3%	16,7%	53,3%	27,3%	50,0%	20,0%	28,4%
Ankara	Sınırlılıklar hayır	75,0%			54,5%	57,1%	57,9%	78,6%	60,0%		25,0%	58,5%
	sunulmuş evet	25,0%		100%	45,5%	42,9%	42,1%	21,4%	40,0%		75,0%	41,5%
Ege	Sınırlılıklar hayır	100%	90,9%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	98,8%
	sunulmuş evet		9,1%									1,2%
Marmara	Sınırlılıklar hayır	100%	100%		100%	100%	84,2%	100%	100%	100%	87,5%	95,9%
	sunulmuş evet			100%			15,8%				12,5%	4,1%
Kocaeli	Sınırlılıklar hayır		100%		100%	100%	60,0%			100%		55,0%
	sunulmuş evet						40,0%	100%	100%			45,0%
Erciyes	Sınırlılıklar hayır						100%	100%	80,0%	75,0%		81,8%
	sunulmuş evet								20,0%	25,0%		18,2%
Anadolu	Sınırlılıklar hayır	33,3%	50,0%	50,0%	100%	66,7%	25,0%	25,0%	60,0%	33,3%	33,3%	42,4%
	sunulmuş evet	66,7%	50,0%	50,0%		33,3%	75,0%	75,0%	40,0%	66,7%	66,7%	57,6%
Akdeniz	Sınırlılıklar hayır	100%	100%	100%	100%		50,0%	100%	100%	100%	50,0%	93,1%
	sunulmuş evet						50,0%				50,0%	6,9%

Tezlerin sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.60'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde sınırlılıklar sunumu için anlamlılık değeri $F(15, 662)=8,82$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin sınırlılıklar sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani; sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumu üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.60.Sınırlılıklar sunumunun yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Sınırlılıklar sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,35	,481	,061	,23	,47	0	1
Selçuk	137	,34	,474	,040	,26	,42	0	1
İstanbul	67	,28	,454	,055	,17	,39	0	1
Ankara	94	,41	,495	,051	,31	,52	0	1
Ege	83	,01	,110	,012	-,01	,04	0	1
Marmara	122	,04	,199	,018	,01	,08	0	1
Kocaeli	20	,45	,510	,114	,21	,69	0	1
Erciyes	11	,18	,405	,122	-,09	,45	0	1
Anadolu	33	,58	,502	,087	,40	,75	0	1
Akdeniz	29	,07	,258	,048	-,03	,17	0	1

ANOVA

Sınırlılıklar sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	21,062	15	1,404	8,827	,000
Within Groups	105,310	662	,159		
Total	126,372	677			

Tezlerin, **sınırlılıklara ilişkin sunumunun ayrı bir alt başlık altında verilip verilmemesi durumuna göre dağılımı** Çizelge 2.61’de gösterilmiştir. Sınırlılıklar sunumu yapılan tezlerin genel olarak %63,1’inde bu bölümün ayrı bir başlık altında verildiği görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %68,1 iken, doktora tezlerinde %52,7 olarak daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Araştırmanın sınırlılıklarına ilişkin başlığın belirtildiği 106 çalışmada çoğunlukla “Sınırlılıklar”, “Kapsam ve Sınırlılıklar”, “Çalışmanın Sınırlılıkları”, “Araştırmanın Sınırlılıkları”, “Tezin Kısıtlılıkları”, “Sınırlılıklar” başlıkları kullanılmıştır.

Çizelge 2.61. Sınırlılık sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı

Sınırlılıklar sunulmuş mudur?	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet Sınırlılıklar hayır	3	7	4	3	5	16	5	9	7	3	62
ayrı bir alt başlık altında verilmiş midir?	50,0%	63,6%	40,0%	20,0%	27,8%	55,2%	26,3%	29,0%	38,9%	27,3%	36,9%
evet	3	4	6	12	13	13	14	22	11	8	106
	50,0%	36,4%	60,0%	80,0%	72,2%	44,8%	73,7%	71,0%	61,1%	72,7%	63,1%
Total	6	11	10	15	18	29	19	31	18	11	168
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezler **sınırlılıklar sunumundaki içeriğin uygunluğu bakımından** değerlendirildiğinde Çizelge 2.62’deki sonuçlar elde edilmiştir.

Çizelge 2.62’de görüldüğü gibi araştırmaya ilişkin sınırlılıkların sunulduğu çalışmaların %51,2’sinde içeriğin uygun olduğu görülmüştür. Yüksek lisans çalışmalarında bu oran %49,6, doktora çalışmalarında ise %54,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu alanda da doktora çalışmaları yüksek lisans çalışmalarına göre az da olsa daha nitelikli durumdadır.

Bu bulgular, yüksek lisans ve doktora tezlerinde lisansüstü öğrencilerin diğer alt bölümlere kıyasla sınırlılıklar alt bölümünün sunumunda daha az yetkin olduklarını göstermektedir.

Çizelge 2.62.Sınırlılıklar sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı

Sınırlılıklar sunulmuş mudur?	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet Sınırlılıklar hayır içeriği uygun mudur?	3	3	4	6	11	12	13	15	11	4	82
	50,0%	27,3%	40,0%	40,0%	61,1%	41,4%	68,4%	48,4%	61,1%	36,4%	48,8%
evet	3	8	6	9	7	17	6	16	7	7	86
	50,0%	72,7%	60,0%	60,0%	38,9%	58,6%	31,6%	51,6%	38,9%	63,6%	51,2%
Total	6	11	10	15	18	29	19	31	18	11	168
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Sınırlılıklara ilişkin açıklamalara yer verilmiş olmasına rağmen içeriğinin uygun olmadığı değerlendirilen çalışma sayısı 82'dir. Bu çalışmaların büyük kısmında temel hata, sınırlılık olarak belirtilen hususların **çalışmayı sınırlandıran bir durumla ilgili olmaması**, başka bilgileri içermesidir. Bir kısmındaki hata da **sınırlılıklara ilişkin sebep ve dayanakların izah edilmemiş** olmasıdır. Oysaki sınırlılık ifadeleri akla ve gerçeklere uygun sebep ve dayanaklarla sunulmuş olmalıdır (Dura, 2005: 341). Bu hususun göz ardı edildiği çalışmalarda sınırlılık olarak verilen hususların hangi güçlükler veya engellerden kaynaklandığı açıkça ifade edilmemiştir. Bu tür sunumlar, herhangi bir zorunluluk/engel nedeniyle yapmak istenip de yapılamadığından değil de araştırmacının kendi inisiyatifi ve kararına göre planlanan hususların sınırlılık olarak belirtilmiş olduğu izlenimini vermektedir. Aşağıda içerik olarak uygun olmayan sınırlılık örneklerine yer verilmiştir.

“Her sosyal araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın doğasında da insan ögesi bulunduğundan sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda insanı konu alan tüm sınırlılıklar bu çalışma için de geçerlidir.”

“Bölümler birbirini bağlayıcı nitelikte olacak, konuyla ilgisi olmayan açıklamalara yer verilmeyecektir.”

“Çalışmada, Charles Fombrun ve ekibi tarafından ticari işletmelerin kurumsal itibarlarını değerlendirmek üzere geliştirilen kurumsal itibar ölçeği kullanılmıştır.”

“Çalışma, hazırlanan anketten toparlanan bilgilerle sınırlıdır.”

“Araştırma Türkiye sınırları içerisindeki uyuşturucu veya uyarıcı madde suçu ile sınırlıdır.”

“Bu çalışma, üniversite internet sitesinin kurum içi halkla ilişkiler açısından işlevselliğini araştırmakla sınırlıdır.”

“Tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır.”

“Örnekleme dahil edilen AVM’lerle sınırlıdır.”

“Seçilen reklamların hangi reklam ajansı tarafından üretildiği konusu araştırmaya dahil edilmemiştir.”

“Çalışma, siyasal iletişim literatürüyle sınırlıdır.”

2.2.5. “Tanımlar/kavramsal çerçeve” sunumu

Tezlerde “tanımlar/kavramsal çerçeve” sunumunun yapılmış olması durumuna ilişkin dağılım Çizelge 2.63’te verilmiştir.

Çizelge 2.63. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	hayır	12 66,7%	35 79,5%	17 81,0%	52 72,2%	54 71,1%	85 80,2%	73 77,7%	124 83,2%	51 85,0%	30 78,9%	533 78,6%
	evet	6 33,3%	9 20,5%	4 19,0%	20 27,8%	22 28,9%	21 19,8%	21 22,3%	25 16,8%	9 15,0%	8 21,1%	145 21,4%
Total		18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678

Bir araştırma tasarımında sorun sunumunun ilk cümleleriyle birlikte kuramsal/kavramsal çerçeve oluşmaya başlar. Sistematiik bir biçimde sunulan

kavramsal tanımlamalar ve açıklamalar seti ile araştırma sorularına veya hipotezlere ulaşılır. Bu yaklaşımla, ele alınan konu ve incelenecek sorun anlamlı bir çerçeve içine yerleştirilir. Ayrıca her araştırmanın kendisine özgü bir terminolojisi olduğundan özel/farklı anlamda kullanılan kavram/terimlerin de tanımlarının verilmiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda lisansüstü tezlerde kavramların/terimlerin tanımlanıp tanımlanmadığı, tanımlandı ise bu tanımların ne şekilde verildiğinin incelenmesi gerekli görülmüştür. Bu kapsamda Çizelge 2.63'te de görüldüğü üzere tezlerin sadece 145'inde (%21,4) tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 533 (%78,6) çalışmada bu sunum yapılmamıştır.

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve tanım/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.64'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile tanım/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, negatif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r = -0,075$, $p = 0,051 > 0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin tanım/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r = 0,751$, $p = 0,000 < 0,01$) tezlerin tanım/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Çizelge 2.64. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve tanım/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations

		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	-,075
	Sig. (2-tailed)		,000	,051
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	-,079
	Sig. (2-tailed)	,000		,041
	N	678	678	678
Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	Pearson Correlation	-,075	-,079	1
	Sig. (2-tailed)	,051	,041	
	N	678	678	678

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tezlerde **tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre dağılımı** Çizelge 2.65'te verilmiştir. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma oranı yüksek lisans tezlerinde %17,1 (84 çalışma) iken bu oran doktora tezlerinde %32,8 (61 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.65. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı

Tezin düzeyi			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Y.Lisans	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	hayır	9	27	9	41	39	65	58	95	42	23	408
			75,0%	90,0%	81,8%	71,9%	79,6%	83,3%	82,9%	86,4%	89,4%	82,1%	82,9%
		evet	3	3	2	16	10	13	12	15	5	5	84
			25,0%	10,0%	18,2%	28,1%	20,4%	16,7%	17,1%	13,6%	10,6%	17,9%	17,1%
Doktora	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	hayır	3	8	8	11	15	20	15	29	9	7	125
			50,0%	57,1%	80,0%	73,3%	55,6%	71,4%	62,5%	74,4%	69,2%	70,0%	67,2%
		evet	3	6	2	4	12	8	9	10	4	3	61
			50,0%	42,9%	20,0%	26,7%	44,4%	28,6%	37,5%	25,6%	30,8%	30,0%	32,8%

Tezlerin tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.66'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu için anlamlılık değeri $F(1, 676)=20,38$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 3 kabul edilir. Yani; tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumu düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir. Doktora tezlerinin ($\bar{X}=0,33$, $S=0,47$) tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma oranı yüksek lisans tezlerine ($\bar{X}=0,17$, $S=0,37$) göre daha yüksektir.**

Çizelge 2.66. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,17	,377	,017	,14	,20	0	1
Doktora	186	,33	,471	,035	,26	,40	0	1
Total	678	,21	,410	,016	,18	,24	0	1

ANOVA

Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,337	1	3,337	20,383	,000
Within Groups	110,653	676	,164		
Total	113,990	677			

Tezlerde **tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre dağılımı** Çizelge 2.67’de verilmiştir. Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma oranı % 26,6 (81 çalışma) iken, bu oran doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %18,6 (33 çalışma), yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %15,7 (31 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.67. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Prof.	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	hayır	8	13	7	32	23	35	21	55	16	13	223
			80,0%	68,4%	77,8%	69,6%	59,0%	72,9%	65,6%	87,3%	72,7%	81,2%	73,4%
		evet	2	6	2	14	16	13	11	8	6	3	81
		20,0%	31,6%	22,2%	30,4%	41,0%	27,1%	34,4%	12,7%	27,3%	18,8%	26,6%	
Total			10	19	9	46	39	48	32	63	22	16	304
Doç.	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	hayır	1	9	4	10	9	17	30	35	19	10	144
			25,0%	81,8%	100%	90,9%	64,3%	89,5%	83,3%	79,5%	95,0%	71,4%	81,4%
		evet	3	2	0	1	5	2	6	9	1	4	33
		75,0%	18,2%	,0%	9,1%	35,7%	10,5%	16,7%	20,5%	5,0%	28,6%	18,6%	
Total			4	11	4	11	14	19	36	44	20	14	177
Yrd.doç.	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	hayır	3	13	6	10	22	33	22	34	16	7	166
			75,0%	92,9%	75,0%	66,7%	95,7%	84,6%	84,6%	81,0%	88,9%	87,5%	84,3%
		evet	1	1	2	5	1	6	4	8	2	1	31
		25,0%	7,1%	25,0%	33,3%	4,3%	15,4%	15,4%	19,0%	11,1%	12,5%	15,7%	
Total			4	14	8	15	23	39	26	42	18	8	197

Tezlerin tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.68'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu için anlamlılık değeri $F(2, 675)=4,81$, $p=0,008<0,05$ bulunmuştur. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumu danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermektedir. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre **Hipotez 4 kabul edilir. Yani; profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlerin ($\bar{X}=0,27$, $S=0,44$) tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma oranı doçent ve/veya yardımcı doçent doktor ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlere ($\bar{X}=0,16$, $S=0,36$) göre daha yüksektir.**

Çizelge 2.68. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,27	,443	,025	,22	,32	0	1
Doç.	177	,19	,391	,029	,13	,24	0	1
Yrd.doç.	197	,16	,365	,026	,11	,21	0	1
Total	678	,21	,410	,016	,18	,24	0	1

ANOVA

Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,603	2	,801	4,813	,008
Within Groups	112,387	675	,166		
Total	113,990	677			

Multiple Comparisons

Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?

Scheffe

(I) Danışman ünvanı	(J) Danışman ünvanı	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Prof.	Doç.	-,029	,042	,789	-,13	,07
	Yrd.doç.	-,109*	,037	,014	-,20	-,02
Doç.	Prof.	,029	,042	,789	-,07	,13
	Yrd.doç.	-,080	,039	,117	-,17	,01
Yrd.doç.	Prof.	,109*	,037	,014	,02	,20
	Doç.	,080	,039	,117	-,01	,17

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Çizelge 2.69'da tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı verilmiştir. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun en yüksek oranda yapılmış olduğu üniversite %51,1 ile Ankara Üniversitesi'dir. Ankara Üniversitesi'ni %45,5 ile Anadolu Üniversitesi, %23,8 ile Gazi Üniversitesi, %22,6 ile Selçuk Üniversitesi ve sonra diğer üniversiteler takip etmektedir.

Çizelge 2.69. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

% within Tezin bitirildiği yıl

Tezin bitirildiği üniversite			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	100%	83,3%		60,0%	72,7%	87,5%		80,0%	85,7%	66,7%	76,2%
		evet		16,7%		40,0%	27,3%	12,5%	100%	20,0%	14,3%	33,3%	23,8%
Selçuk	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	75,0%	80,0%	100%	69,2%	40,0%	85,2%	81,2%	82,8%	85,7%	66,7%	77,4%
		evet	25,0%	20,0%		30,8%	60,0%	14,8%	18,8%	17,2%	14,3%	33,3%	22,6%
İstanbul	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	50,0%	77,8%	100%	100%	71,4%	100%	93,3%	90,9%	100%	80,0%	88,1%
		evet	50,0%	22,2%			28,6%		6,7%	9,1%		20,0%	11,9%
Ankara	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	50,0%		50,0%	40,9%	42,9%	47,4%	57,1%	53,3%		75,0%	48,9%
		evet	50,0%		50,0%	59,1%	57,1%	52,6%	42,9%	46,7%		25,0%	51,1%
Ege	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	100%	81,8%	66,7%	90,9%	100%	90,0%	72,7%	81,0%		80,0%	81,9%
		evet		18,2%	33,3%	9,1%		10,0%	27,3%	19,0%	100%	20,0%	18,1%
Marmara	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	100%	50,0%		100%	100%	100%	95,7%	96,3%	91,7%	100%	95,9%
		evet		50,0%	100%				4,3%	3,7%	8,3%		4,1%
Kocaeli	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır		100%		100%	100%	100%	50,0%	100%	100%		95,0%
		evet							50,0%				5,0%
Erciyes	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır								100%	100%		81,8%
		evet						100%	100%				18,2%
Anadolu	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	33,3%	50,0%	50,0%	100%	100%	25,0%	50,0%	60,0%	66,7%	33,3%	54,5%
		evet	66,7%	50,0%	50,0%			75,0%	50,0%	40,0%	33,3%	66,7%	45,5%
Akdeniz	Tanım/ kavramsal çerçeve sunulmuş mu?	hayır	100%	100%	100%	100%		50,0%	75,0%	87,5%	66,7%	100%	86,2%
		evet						50,0%	25,0%	12,5%	33,3%		13,8%

Tezlerin tanımlar/kavramasal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.70’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde tanımlar/kavramasal çerçeve sunumu için anlamlılık değeri $F(15, 662)=7,14$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin tanımlar/kavramasal çerçeve sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani; tanımlar/kavramasal çerçeve sunumu yapılmış olma durumu üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.70. Tanımlar/kavramasal çerçeve sunumunun yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Tanım/kavramasal çerçeve sunulmuş mudur?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,24	,429	,054	,13	,35	0	1
Selçuk	137	,23	,420	,036	,16	,30	0	1
İstanbul	67	,12	,327	,040	,04	,20	0	1
Ankara	94	,51	,503	,052	,41	,61	0	1
Ege	83	,18	,387	,042	,10	,27	0	1
Marmara	122	,04	,199	,018	,01	,08	0	1
Kocaeli	20	,05	,224	,050	-,05	,15	0	1
Erciyes	11	,18	,405	,122	-,09	,45	0	1
Anadolu	33	,45	,506	,088	,28	,63	0	1
Akdeniz	29	,14	,351	,065	,00	,27	0	1

ANOVA

Tanım/kavramasal çerçeve sunulmuş mudur?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	15,884	15	1,059	7,145	,000
Within Groups	98,106	662	,148		
Total	113,990	677			

Tezler, **tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun ayrı bir alt başlık altında verilir verilmemesi durumuna göre** incelendiğinde Çizelge 2.71'deki sonuçlar ortaya çıkmıştır. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılan tezlerin genel olarak %29,7'sinde bu bölümün ayrı bir başlık altında verildiği görülmektedir. Bu oranlar yüksek lisans tezlerinde %34,5 iken, doktora tezlerinde %23,0 olarak daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Araştırmanın tanımlar/kavramsal çerçeve sunumuna ilişkin başlığın belirtildiği 43 çalışmada çoğunlukla "Tanımlar", "Kuramsal Çerçeve", "Kavramsal Çerçeve", "Kavram ve Terimler" ve "Kavramlar ve Tanımlar" başlıkları kullanılmıştır.

Çizelge 2.71. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun ayrı bir başlıkta verilmiş olma oranının yıllara göre dağılımı

Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet	Tanım/ kavramsal çerçeve	hayır	1	8	3	10	14	18	19	18	8	3	102
			16,7%	88,9%	75,0%	50,0%	63,6%	85,7%	90,5%	72,0%	88,9%	37,5%	70,3%
	ayrı bir alt başlık altında verilmiş midir?	evet	5	1	1	10	8	3	2	7	1	5	43
			83,3%	11,1%	25,0%	50,0%	36,4%	14,3%	9,5%	28,0%	11,1%	62,5%	29,7%
Total			6	9	4	20	22	21	21	25	9	8	145
			100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezler tanımlar/kavramsal çerçeveye ilişkin sunumlardaki içeriğin uygunluğu bakımından değerlendirildiğinde Çizelge 2.72'deki sonuçlar elde edilmiştir. Çizelge'de görüldüğü gibi araştırmanın tanımlarının/kavramsal çerçevesinin sunulduğu çalışmaların %91,0'inde içeriğin uygun olduğu görülmüştür. Yüksek lisans çalışmalarında bu oran %89,3, doktora çalışmalarında ise %93,5 olmuştur. Doktora çalışmaları yüksek lisans çalışmalarına göre burada da az da olsa daha nitelikli durumdadır.

Çizelge 2.72. Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun içeriğinin uygun olma oranının yıllara göre dağılımı

Tanım/kavramsal çerçeve sunulmuş mudur?	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
evet Tanım/ hayır kavramsal çerçevenin içeriği uygun mudur?	1 16,7%	0 ,0%	0 ,0%	3 15,0%	2 9,1%	2 9,5%	0 ,0%	3 12,0%	1 11,1%	1 12,5%	13 9,0%
evet	5 83,3%	9 100%	4 100%	17 85,0%	20 90,9%	19 90,5%	21 100%	22 88,0%	8 88,9%	7 87,5%	132 91,0%
Total	6 100%	9 100%	4 100%	20 100%	22 100%	21 100%	21 100%	25 100%	9 100%	8 100%	145 100%

Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapıldığı tezlerden içeriği uygun olmayan 13 çalışmada en temel sorun **bilindik kavram/terimlerin açıklanmış** olmasıdır. Araştırmacının kullandığı her terimi tanımlamak gereği yoktur. Aynı alandaki araştırmacı ve uygulayıcılarda, yanlış anlamalara ve değişik yorumlara neden olabilecek ve sık sık kullanılan terimleri tanımlanmakla yetinmelidir.

İçeriği uygun olmayan tezlerde terim olmayan ya da araştırmaya özgü olmayan, farklı anlamlar taşımayan bir diğer deyişle herkes tarafından aynı şekilde anlaşılan kavramların tanımlanması yoluna gidilmiştir. Bu şekilde bazı bilindik kavram/terimlere ilişkin tezlerde yapılan tanımlamalar örnek olarak aşağıda verilmiştir.

“Lobi: Bazı ortak çıkarları olan grupların temsilcilerinden oluşan topluluk.”

“Sivil Toplum: Toplum tarafından gönüllü olarak, kolektif bir şekilde ortak çıkarları savunmak amacıyla organize edilmiş grupları temsil eden özerk kurumlardır.”

“Terfi: Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü’ne göre, derece ve makam bakımından bir üst rütbeye yükselmeleridir.”

“Tüketici: Mal ve hizmetleri başka mal ve hizmetlerin üretimi için değil de tamamen kişisel veya ailesel gereksinimleri için kullanan veya tüketen kişidir.”

“Haber: Genellikle belirli bir zamanda gerçekleşmiş ya da gerçekleşecek bir olaya, düşünceye ve soruna dayanan, belli bir kitleyi ilgilendiren doğru ve gerçek bilgidir.”

“Polis: Yasaların uygulanmasını denetleyen, kontrol eden ve insanların bu düzenlemelere uyması, yaşamlarını bu çerçevede organize etmeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlü örgüttür.”

“Renk: Işığın dalga uzunluğuna göre gözde oluşturduğu algıdır.”

2.2.6. Araştırmanın metodolojisine ilişkin sunumlar

Tezler yöntem sunumunun yapılmış olması durumuna göre incelendiğinde Çizelge 2.73’deki dağılım ortaya çıkmıştır. Tezlerin 607’sinde (%89,5) yönetime ilişkin bilgilere yer verildiği görülmektedir. Geriye kalan 71 (%10,5) çalışmada yöntemle ilgili hiçbir bilgi verilmemiştir.

Çizelge 2.73.Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Yöntem hayır sunulmuş mudur?	4	4	3	8	4	8	9	16	8	7	71
	22,2%	9,1%	14,3%	11,1%	5,3%	7,5%	9,6%	10,7%	13,3%	18,4%	10,5%
	14	40	18	64	72	98	85	133	52	31	607
	77,8%	90,9%	85,7%	88,9%	94,7%	92,5%	90,4%	89,3%	86,7%	81,6%	89,5%
Total	18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve yöntem sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.74’te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile yöntem sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, negatif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r = -0,021$, $p = 0,594 > 0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin yöntem sunumu yapılmış olma durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu

sonuçlara göre **Hipotez 2** kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r=0,751$, $p=0,000<0,01$) tezlerin yöntem sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.

Çizelge 2.74. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve yöntem sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations				
		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Yöntem sunulmuş mudur?
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	-,021
	Sig. (2-tailed)		,000	,594
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	,013
	Sig. (2-tailed)	,000		,740
	N	678	678	678
Yöntem sunulmuş mudur?	Pearson Correlation	-,021	,013	1
	Sig. (2-tailed)	,594	,740	
	N	678	678	678

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tezlerde **yöntem sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre dağılımı** Çizelge 2.75'te verilmiştir. Yöntem sunumu yapılmış olma oranı yüksek lisans tezlerinde %88,8 (437 çalışma) iken bu oran doktora tezlerinde %91,4 (170 çalışma) olarak gerçekleşmiştir. Yöntem sunumunda, doktora tezlerinin başarısı yüksek lisans tezlerinin başarısına göre çok az yüksektir.

Çizelge 2.75. Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı

Tezin düzeyi		Tezin bitirildiği yıl										Total	
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
Y.Lisans	Yöntem sunulmuş mudur?	hayır	3 25,0%	2 6,7%	1 9,1%	8 14,0%	3 6,1%	8 10,3%	6 8,6%	11 10,0%	8 17,0%	5 17,9%	55 11,2%
		evet	9 75,0%	28 93,3%	10 90,9%	49 86,0%	46 93,9%	70 89,7%	64 91,4%	99 90,0%	39 83,0%	23 82,1%	437 88,8%
	Total		12	30	11	57	49	78	70	110	47	28	492
	Doktora	Yöntem sunulmuş mudur?	hayır	1 16,7%	2 14,3%	2 20,0%	0 ,0%	1 3,7%	0 ,0%	3 12,5%	5 12,8%	0 ,0%	2 20,0%
evet			5 83,3%	12 85,7%	8 80,0%	15 100%	26 96,3%	28 100%	21 87,5%	34 87,2%	13 100%	8 80,0%	170 91,4%
Total		6	14	10	15	27	28	24	39	13	10	186	

Tezlerde **yöntem sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre dağılımı** Çizelge 2.76'da verilmiştir. Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde yöntem sunumu yapılmış olma oranı %89,8 (273 çalışma) iken, bu oran doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %89,3 (158 çalışma), yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %89,3 (176 çalışma) olarak gerçekleşmiştir. Danışman ünvanlarına göre sunumdaki başarı hemen hemen aynı oranlarda bulunmuştur.

Çizelge 2.76.Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı	Tezin bitirildiği yıl										Total
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Prof. Yöntem hayır sunulmuş mudur?	3	3	2	5	2	2	3	6	2	3	31
	30,0%	15,8%	22,2%	10,9%	5,1%	4,2%	9,4%	9,5%	9,1%	18,8%	10,2%
	7	16	7	41	37	46	29	57	20	13	273
	70,0%	84,2%	77,8%	89,1%	94,9%	95,8%	90,6%	90,5%	90,9%	81,2%	89,8%
Doç. Yöntem hayır sunulmuş mudur?	0	0	0	1	0	2	5	4	5	2	19
	,0%	,0%	,0%	9,1%	,0%	10,5%	13,9%	9,1%	25,0%	14,3%	10,7%
	4	11	4	10	14	17	31	40	15	12	158
	100%	100%	100%	90,9%	100%	89,5%	86,1%	90,9%	75,0%	85,7%	89,3%
Yrd.doç. Yöntem hayır sunulmuş mudur?	1	1	1	2	2	4	1	6	1	2	21
	25,0%	7,1%	12,5%	13,3%	8,7%	10,3%	3,8%	14,3%	5,6%	25,0%	10,7%
	3	13	7	13	21	35	25	36	17	6	176
	75,0%	92,9%	87,5%	86,7%	91,3%	89,7%	96,2%	85,7%	94,4%	75,0%	89,3%

Çizelge 2.77'de **yöntem sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı** verilmiştir. Çizelge'ye göre yöntem sunumunda en başarılı üniversite %98,4 ile Gazi Üniversitesi olmuştur. Daha sonra sırasıyla, %95,6 ile Kocaeli Üniversitesi, %93,6 ile Ankara Üniversitesi ve %92,8 ile Ege Üniversitesi gelmektedir. Akdeniz ve Anadolu Üniversiteleri en gerideki üniversiteler olmuşlardır.

Çizelge 2.77.Yöntem sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

% within Tezin bitirildiği yıl

Tezin bitirildiği üniversite			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Yöntem hayır									5,0%			1,6%
	sunulmuş evet	100%	100%		100%	100%	100%	100%	100%	95,0%	100%	100%	98,4%
Selçuk	Yöntem hayır		25,0%		15,4%		3,7%	12,5%	10,3%	14,3%		8,0%	
	sunulmuş evet	75,0%	100%	100%	84,6%	100%	96,3%	87,5%	89,7%	85,7%	100%	92,0%	
İstanbul	Yöntem hayır		11,1%	25,0%			33,3%	6,7%	9,1%		20,0%	10,4%	
	sunulmuş evet	100%	88,9%	75,0%	100%	100%	66,7%	93,3%	90,9%	100%	80,0%	89,6%	
Ankara	Yöntem hayır				9,1%	7,1%		7,1%	13,3%			6,4%	
	sunulmuş evet	100%		100%	90,9%	92,9%	100%	92,9%	86,7%		100%	93,6%	
Ege	Yöntem hayır		9,1%			12,5%		18,2%	9,5%			7,2%	
	sunulmuş evet	100%	90,9%	100%	100%	87,5%	100%	81,8%	90,5%	100%	100%	92,8%	
Marmara	Yöntem hayır				25,0%	11,8%	15,8%	8,7%	18,5%	16,7%	25,0%	15,6%	
	sunulmuş evet	100%	100%	100%	75,0%	88,2%	84,2%	91,3%	81,5%	83,3%	75,0%	84,4%	
Kocaeli	Yöntem hayır						10,0%					5,0%	
	sunulmuş evet		100%		100%	100%	90,0%	100%	100%	100%		95,0%	
Erciyes	Yöntem hayır						100%					9,1%	
	sunulmuş evet							100%	100%	100%		90,9%	
Anadolu	Yöntem hayır		33,3%	50,0%	50,0%	100%		25,0%		50,0%	66,7%	30,3%	
	sunulmuş evet		66,7%	50,0%	50,0%		100%	100%	75,0%	100,0%	50,0%	33,3%	69,7%
Akdeniz	Yöntem hayır		100%	50,0%	33,3%				12,5%	33,3%		20,7%	
	sunulmuş evet			50,0%	66,7%	100%		100%	100%	87,5%	66,7%	100%	79,3%

Yöntem sunumu yapılan çalışmalarda aktarılan bilgiler büyük oranda yetersizdir. Verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler çalışmaların çok azında tamdır. Çalışmaların büyük bir kısmında yöntem sunumu, **alt bölümlerin nasıl tasarlandığına ilişkin özet bilgilerle geçirilmiştir.**

Bazı araştırmacılarda “yöntem” konusunda ciddi bilgi eksikliklerinin olduğu anlaşılmıştır. Bir çalışmada şu cümle bunu apaçık gözler önüne sermektedir: “İçerik analizi ile yapacağım nicel ve nitel değerlendirmelerin çıkarsamalarının söylem analizi ile sağlamasını yapmayı amaçlıyorum.” Başka bir çalışmada da yönetime ilişkin olarak örneğin “Çalışmanın yöntemi, literatür taraması ve kurum incelemesinden oluşmaktadır.” denmektedir.

Tezler **varsayım sunumunun yapılmış olması durumuna göre** incelendiğinde Çizelge 2.78’deki dağılım ortaya çıkmıştır. Tezlerin 194’ünde (%28,6) varsayım sunumunun yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 484 (%71,4) çalışmada varsayımla ilgili hiçbir bilgi verilmemiştir.

Çizelge 2.78.Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?	hayır	9	28	10	54	51	72	73	114	44	29	484
		50,0%	63,6%	47,6%	75,0%	67,1%	67,9%	77,7%	76,5%	73,3%	76,3%	71,4%
	evet	9	16	11	18	25	34	21	35	16	9	194
		50,0%	36,4%	52,4%	25,0%	32,9%	32,1%	22,3%	23,5%	26,7%	23,7%	28,6%
Total		18	44	21	72	76	106	94	149	60	38	678
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve varsayım sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.79’da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile varsayım sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmektedir, $r = -0,112$, $p = 0,003 < 0,01$. Yıl ve varsayım sunumu yapılmış olma durumu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir doğrusal korelasyon vardır. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r = 0,751$, $p = 0,000 < 0,01$) tezlerin varsayım sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Tezlerin varsayım sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.81’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde varsayım sunumu için anlamlılık değeri $F(1, 676)=2,79$, $p=0,09>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin varsayım sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 3 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani; varsayım sunumu yapılmış olma durumu düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.81. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,27	,444	,020	,23	,31	0	1
Doktora	186	,33	,473	,035	,26	,40	0	1
Total	678	,29	,452	,017	,25	,32	0	1

ANOVA

Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,571	1	,571	2,799	,095
Within Groups	137,919	676	,204		
Total	138,490	677			

Tezlerde **varsayım sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre dağılımı** Çizelge 2.82’de verilmiştir. Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde varsayım sunumu yapılmış olma oranı %31,9 (97 çalışma) iken, bu oran doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %21,5 (38 çalışma), yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiş tezlerde %29,9 (59 çalışma) olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.82.Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Prof.	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş midir?	6	14	5	32	25	28	25	44	16	12	207
		60,0%	73,7%	55,6%	69,6%	64,1%	58,3%	78,1%	69,8%	72,7%	75,0%	68,1%
	evet	4	5	4	14	14	20	7	19	6	4	97
		40,0%	26,3%	44,4%	30,4%	35,9%	41,7%	21,9%	30,2%	27,3%	25,0%	31,9%
Total		10	19	9	46	39	48	32	63	22	16	304
Doç.	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş midir?	2	8	2	10	10	17	31	32	16	11	139
		50,0%	72,7%	50,0%	90,9%	71,4%	89,5%	86,1%	72,7%	80,0%	78,6%	78,5%
	evet	2	3	2	1	4	2	5	12	4	3	38
		50,0%	27,3%	50,0%	9,1%	28,6%	10,5%	13,9%	27,3%	20,0%	21,4%	21,5%
Total		4	11	4	11	14	19	36	44	20	14	177
Yrd.doç.	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş midir?	1	6	3	12	16	27	17	38	12	6	138
		25,0%	42,9%	37,5%	80,0%	69,6%	69,2%	65,4%	90,5%	66,7%	75,0%	70,1%
	evet	3	8	5	3	7	12	9	4	6	2	59
		75,0%	57,1%	62,5%	20,0%	30,4%	30,8%	34,6%	9,5%	33,3%	25,0%	29,9%
Total		4	14	8	15	23	39	26	42	18	8	197
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezlerin varsayım sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.83'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde varsayım sunumu için anlamlılık değeri $F(2, 675)=3,12$, $p=0,045<0,05$ bulunmuştur. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre **Hipotez 4 kabul edilir. Yani, varsayım sunumu yapılmış olma durumu danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.83.Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,32	,467	,027	,27	,37	0	1
Doç.	177	,21	,412	,031	,15	,28	0	1
Yrd.doç.	197	,30	,459	,033	,23	,36	0	1
Total	678	,29	,452	,017	,25	,32	0	1

ANOVA

Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,269	2	,634	3,120	,045
Within Groups	137,221	675	,203		
Total	138,490	677			

Çizelge 2.84'te varsayım sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı verilmiştir. Çizelge'ye göre varsayım sunumunda en başarılı üniversite %65,1 ile Gazi Üniversitesi olmuştur. Daha sonra sırasıyla, %54,3 ile Ankara Üniversitesi, %50,0 ile Kocaeli Üniversitesi ve %42,4 ile Anadolu Üniversitesi gelmektedir. Marmara ve Ege Üniversiteleri varsayım sunumunda %9,0 ve %7,2'lik oranlarla sondaki üniversiteler olmuşlardır.

Çizelge 2.84. Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

% within Tezin bitirildiği yıl

Tezin bitirildiği üniversite		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	100%	16,7%		60,0%	27,3%	37,5%	50,0%	50,0%		33,3%	34,9%
			83,3%		40,0%	72,7%	62,5%	50,0%	50,0%	100%	66,7%	65,1%
Selçuk	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	25,0%	50,0%	33,3%	76,9%	66,7%	77,8%	68,8%	96,6%	92,9%	100%	75,9%
		75,0%	50,0%	66,7%	23,1%	33,3%	22,2%	31,2%	3,4%	7,1%		24,1%
İstanbul	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	100%	77,8%	50,0%	100%	71,4%	66,7%	73,3%	72,7%	100%	80,0%	76,1%
			22,2%	50,0%		28,6%	33,3%	26,7%	27,3%		20,0%	23,9%
Ankara	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	25,0%			45,5%	57,1%	47,4%	42,9%	46,7%		50,0%	45,7%
		75,0%		100%	54,5%	42,9%	52,6%	57,1%	53,3%		50,0%	54,3%
Ege	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	100%	81,8%	100%	100%	87,5%	100%	100%	95,2%	50,0%	80,0%	92,8%
			18,2%			12,5%			4,8%	50,0%	20,0%	7,2%
Marmara	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	100%	50,0%		91,7%	88,2%	84,2%	100%	92,6%	91,7%	100%	91,0%
			50,0%	100%	8,3%	11,8%	15,8%		7,4%	8,3%		9,0%
Kocaeli	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet		100%		100%	100%	40,0%	50,0%		100%		50,0%
							60,0%	50,0%	100%			50,0%
Erciyes	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet						100%	100%	60,0%	75,0%		72,7%
									40,0%	25,0%		27,3%
Anadolu	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	33,3%	50,0%	50,0%	100%	66,7%	50,0%	50,0%	60,0%	66,7%	66,7%	57,6%
		66,7%	50,0%	50,0%		33,3%	50,0%	50,0%	40,0%	33,3%	33,3%	42,4%
Akdeniz	Varsayımlar hayır açıkça ifade edilmiş mi? evet	100%	100%	66,7%	100%		100%	100%	75,0%	66,7%	100%	86,2%
				33,3%					25,0%	33,3%		13,8%

Tezlerin varsayım sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.85'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde varsayım sunumu için anlamlılık değeri $F(15, 662)=10,56$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin varsayım sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani; varsayım sunumu yapılmış olma durumu üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.85.Varsayım sunumunun yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for		Minimum	Maximum
					Mean			
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,65	,481	,061	,53	,77	0	1
Selçuk	137	,24	,429	,037	,17	,31	0	1
İstanbul	67	,24	,430	,052	,13	,34	0	1
Ankara	94	,54	,501	,052	,44	,65	0	1
Ege	83	,07	,261	,029	,02	,13	0	1
Marmara	122	,09	,288	,026	,04	,14	0	1
Kocaeli	20	,50	,513	,115	,26	,74	0	1
Erciyes	11	,27	,467	,141	-,04	,59	0	1
Anadolu	33	,42	,502	,087	,25	,60	0	1
Akdeniz	29	,14	,351	,065	,00	,27	0	1

ANOVA

Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	26,758	15	1,784	10,569	,000
Within Groups	111,732	662	,169		
Total	138,490	677			

Bazı çalışmalardaki varsayım sunumları içeriği uygun olmadığından geçerli kabul edilmemiştir. Bu hususta en fazla karşılaşılan hata **varsayımın hipotezle karıştırılmış olmasıdır**. Hipotez biçiminde yazılan varsayım örnekleri şöyledir:

“Yaş gruplarına göre grupların faaliyetlerle ilgili bilgi düzeyleri arasında bir fark yoktur.”

“İş görenlerin fikirlerini beyan etmelerine, istek ve şikâyetlerini ortaya koymalarına olanak verilmesi yani yönetime katılımlarının sağlanması ve örgütsel etkinlik arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır.”

“İş ilanlarında bazı kurumlar özellikle halkla ilişkiler başlığı altında eleman ararken özellikle kadın aday tercih etmektedir.”

“Polisin iş doyumu yeterli düzeyde değildir (Ho).”

“Yazılı basında niceliksel açıdan gazetelerde yer alan haberlerin dergilere göre sayısı, boyutu ve reklam eş değeri daha yüksektir.”

“Bir ürünün tercih edilmesindeki sebep ile gösteriş amacıyla tüketilmesi ifadesine katılma derecesi arasında ilişki vardır.”

Bazı çalışmalarda da varsayım başlığı altında verilen ön kabuller **niteliği itibarıyla uygun bulunmamıştır**. Bir kısım çalışmada doğruluğu bilimsel araştırmalarla tespit edilmiş/edilebilir hususlar ile herkesin açık gördüğü, izlediği, bildiği ya da çok kısa bir alan yazın taraması ile ulaşabileceği hususlar varsayım olarak ifade edilmiştir.

Varsayım sunumlarının bir kısmında da **ifade bozuklukları** olduğu, düz cümle ve geniş zaman kipi kullanılması gerekirken bu hususa dikkat edilmediği tespit edilmiştir. Niteliği uygun olmayan veya ifade bozuklukları bulunan bazı varsayım cümleleri örnek olarak aşağıda verilmiştir.

“Ülkemizde uyuşturucu madde suç oranları her geçen gün artmaktadır.”

“Anket ve mülakatta kullanılan deneklerin verdikleri cevaplardan, onların gerçek görüş ve düşünceleri yansıttıkları varsayılmıştır.”

“Sponsorluk faaliyetleri, faaliyet gösteren alana bağlı olarak kurum imajının oluşmasında büyük bir öneme sahiptir.”

“Belirlenen örneklemden elde edilecek sonuçların Türkiye genelinde yayınlanan televizyon reklamlarında ünlülerin rol alma eğilimlerini yansıttığı varsayılmaktadır.”

“MSN özellikle genç hedef kitle tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır.”

“Tezin varsayımı, TKY ve halka ilişkilerin işletmeler için önemli olduğu ile TKY ilkeleri ve halkla ilişkiler arasında nasıl bir ilişkinin bulunduğu.”

“Araştırmada incelenen belgeler doğru ve geçerli bilgilere göre hazırlanmıştır.”

“Araştırmada görüşme yapılan kişi geçerli ve güvenli bilgiler vermiştir.”

Tezler araştırma soruları/hipotez sunumunun yapılmış olması durumuna göre incelendiğinde Çizelge 2.86'daki dağılım ortaya çıkmıştır. Tezlerin 150'sinde (%22,1) araştırma soruları/hipotez geliştirildiği görülmektedir. Geriye kalan 528 (%77,9) çalışmada bu sunum yapılmamıştır.

Çizelge 2.86. Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

		Tezin bitirildiği yıl										Total
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	14 77,8%	36 81,8%	17 81,0%	57 79,2%	58 76,3%	86 81,1%	70 74,5%	121 81,2%	39 65,0%	30 78,9%	528 77,9%
	evet	4 22,2%	8 18,2%	4 19,0%	15 20,8%	18 23,7%	20 18,9%	24 25,5%	28 18,8%	21 35,0%	8 21,1%	150 22,1%
Total		18 100%	44 100%	21 100%	72 100%	76 100%	106 100%	94 100%	149 100%	60 100%	38 100%	678 100%

Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları Çizelge 2.87’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tezlerin bitirildiği yıllar ile araştırma soruları/hipotez sunumunun yapılmış olma durumu arasında çok zayıf düzeyde, pozitif fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir, $r = 0,038$, $p = 0,323 > 0,01$. Yıllar geçtikçe tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunda anlamlı bir artma veya azalma gözlenmemektedir. Bu sonuçlara göre **Hipotez 2 kabul edilir. Yani, yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken ($r = 0,751$, $p = 0,000 < 0,01$) tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmamaktadır.**

Çizelge 2.87. Tezin bitirildiği yıl, tez sayısı ve araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumu arasındaki korelasyon sonuçları

Correlations				
		Tezin bitirildiği yıl	Tez sayısı (evren)	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?
Tezin bitirildiği yıl	Pearson Correlation	1	,751**	,038
	Sig. (2-tailed)		,000	,323
	N	678	678	678
Tez sayısı (evren)	Pearson Correlation	,751**	1	-,009
	Sig. (2-tailed)	,000		,823
	N	678	678	678
Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	Pearson Correlation	,038	-,009	1
	Sig. (2-tailed)	,323	,823	
	N	678	678	678

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tezlerde **araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre dağılımı** Çizelge 2.88’de verilmiştir. Araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma oranı yüksek lisans tezlerinde %21,3 (105 çalışma) iken bu oran doktora tezlerinde %24,2 (45 çalışma) olarak gerçekleşmiştir. Doktora tezlerinin başarısı yüksek lisans tezlerinin başarısına göre biraz yüksektir.

Çizelge 2.88.Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun yıllar itibarıyla düzeylerine göre dağılımı

Tezin düzeyi			Tezin bitirildiği yıl									Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Y.Lisans Araştırma soruları/ hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır		27	9	46	36	65	52	89	30	22	387
			90,0%	81,8%	80,7%	73,5%	83,3%	74,3%	80,9%	63,8%	78,6%	78,7%
	evet		3	2	11	13	13	18	21	17	6	105
			10,0%	18,2%	19,3%	26,5%	16,7%	25,7%	19,1%	36,2%	21,4%	21,3%
	Total		12	30	11	57	49	78	70	110	47	28
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Doktora Araştırma soruları/ hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	3	9	8	11	22	21	18	32	9	8	141
		50,0%	64,3%	80,0%	73,3%	81,5%	75,0%	75,0%	82,1%	69,2%	80,0%	75,8%
	evet	3	5	2	4	5	7	6	7	4	2	45
		50,0%	35,7%	20,0%	26,7%	18,5%	25,0%	25,0%	17,9%	30,8%	20,0%	24,2%
	Total		6	14	10	15	27	28	24	39	13	10
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu sunumu yapılmış olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.89’da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde araştırma soruları/hipotez sunumu için anlamlılık değeri $F(1, 676)=0,63$, $p=0,42>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 3 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani; araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumu düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.89.Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun düzeylerine göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Y.Lisans	492	,21	,410	,018	,18	,25	0	1
Doktora	186	,24	,429	,031	,18	,30	0	1
Total	678	,22	,415	,016	,19	,25	0	1

Tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.91’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde araştırma soruları/hipotez sunumu için anlamlılık değeri $F(2, 675)=0,26$, $p=0,76>0,05$ bulunmuştur. Tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu için $p>0,05$ olduğundan **Hipotez 4 reddedilir, H_0 kabul edilir. Yani; araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumu danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermemektedir.**

Çizelge 2.91.Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun yıllar itibarıyla danışman ünvanlarına göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Prof.	304	,22	,413	,024	,17	,26	0	1
Doç.	177	,21	,408	,031	,15	,27	0	1
Yrd.doç.	197	,24	,427	,030	,18	,30	0	1
Total	678	,22	,415	,016	,19	,25	0	1

ANOVA

Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,091	2	,045	,262	,769
Within Groups	116,723	675	,173		
Total	116,814	677			

Çizelge 2.92’de **araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre dağılımı** verilmiştir. Çizelge’ye göre araştırma soruları/hipotez sunumunda en başarılı üniversite %54,5 ile Anadolu Üniversitesi olmuştur. Daha sonra sırasıyla, %50,0 ile Ankara Üniversitesi, %32,8 ile İstanbul Üniversitesi ve %27,3 ile Erciyes Üniversitesi gelmektedir.

Çizelge 2.92.Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun yıllar itibarıyla yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

% within Tezin bitirildiği yıl

Tezin bitirildiği üniversite			Tezin bitirildiği yıl										Total
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Gazi	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	100%	100%		100%	90,9%	100%	50,0%	75,0%	42,9%	66,7%	81,0%
		evet					9,1%		50,0%	25,0%	57,1%	33,3%	19,0%
Selçuk	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	75,0%	60,0%	83,3%	76,9%	66,7%	85,2%	81,2%	82,8%	78,6%	100%	78,8%
		evet	25,0%	40,0%	16,7%	23,1%	33,3%	14,8%	18,8%	17,2%	21,4%		21,2%
İstanbul	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	100%	88,9%	100%	50,0%	85,7%	83,3%	46,7%	45,5%	50,0%	80,0%	67,2%
		evet		11,1%		50,0%	14,3%	16,7%	53,3%	54,5%	50,0%	20,0%	32,8%
Ankara	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	75,0%		50,0%	54,5%	28,6%	42,1%	50,0%	73,3%		25,0%	50,0%
		evet	25,0%		50,0%	45,5%	71,4%	57,9%	50,0%	26,7%		75,0%	50,0%
Ege	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	100%	81,8%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	97,6%
		evet		18,2%									2,4%
Marmara	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	100%	100%		100%	100%	100%	95,7%	96,3%	100%	100%	97,5%
		evet			100%				4,3%	3,7%			2,5%
Kocaeli	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır		100%		100%	100%	90,0%	50,0%	100%			85,0%
		evet						10,0%	50,0%		100,0%		15,0%
Erciyes	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır							100%	100%	50,0%		72,7%
		evet						100%			50,0%		27,3%
Anadolu	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	33,3%	50,0%	50,0%	100%	66,7%	50,0%	50,0%	60,0%	16,7%	33,3%	45,5%
		evet	66,7%	50,0%	50,0%		33,3%	50,0%	50,0%	40,0%	83,3%	66,7%	54,5%
Akdeniz	Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?	hayır	100%	100%	100%	100%		100%	100%	62,5%	100%	100%	89,7%
		evet								37,5%			10,3%

Tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere göre ANOVA sonuçları Çizelge 2.93'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, %95 güven düzeyinde araştırma soruları/hipotez sunumu için anlamlılık değeri $F(15, 662)=10,56$, $p=0,00<0,05$ bulunmuştur. Tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu için $p<0,05$ olduğundan **Hipotez 5 kabul edilir. Yani; araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumu üniversitelere bağlı olarak anlamlı bir fark/değişim göstermektedir.**

Çizelge 2.93. Araştırma soruları/hipotez geliştirmiş olma durumunun yapıldığı üniversitelere göre ANOVA sonuçları

Descriptives

Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Gazi	63	,19	,396	,050	,09	,29	0	1
Selçuk	137	,21	,410	,035	,14	,28	0	1
İstanbul	67	,33	,473	,058	,21	,44	0	1
Ankara	94	,50	,503	,052	,40	,60	0	1
Ege	83	,02	,154	,017	,00	,06	0	1
Marmara	122	,02	,156	,014	,00	,05	0	1
Kocaeli	20	,15	,366	,082	-,02	,32	0	1
Erciyes	11	,27	,467	,141	-,04	,59	0	1
Anadolu	33	,55	,506	,088	,37	,72	0	1
Akdeniz	29	,10	,310	,058	-,01	,22	0	1

ANOVA

Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	22,267	15	1,484	10,394	,000
Within Groups	94,547	662	,143		
Total	116,814	677			

Bazı çalışmalarda **araştırma soruları/hipotez ifadelerinin niteliğinin uygun olmadığı** görülmüştür. Bunlardan birkaçında araştırma kapsamında aynı yargıya ilişkin hem hipotez hem soru cümlesi kullanılması yönünde bir hata yapılmıştır. Bunlardan birinde örneğin, hem “A Mağazaları çalışanları bireysel farklılıktan kaynaklanan çatışmalar yaşamakta mıdır?” şeklinde bir araştırma sorusu belirlenmiş hem de “A Mağazaları çalışanları bireysel farklılıktan kaynaklanan çatışmalar yaşamaktadır.” şeklinde hipotez cümlesi ifade edilmiştir. Bu tür uygulamalar aynı fikrin tekrarı niteliğindedir.

Bazı çalışmalarda da geliştirilen **soru/hipotezlerin sorun ya da amaçla uyumlu olmadığı** anlaşılmıştır. Araştırma soruları/hipotezleri araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilmesi gerekirken bu tezlerde ya amaç yanlış ifade edilmiş ya da soru/hipotezler yanlış belirlenmiştir.

Örneğin, amacı “Çocukların A kurumunu nasıl tanıdığı ve algıladığını ortaya koymak” olarak ifade edilen bir çalışmada, araştırma sorularının tamamı çocuklarla ilgili değil bahse konu kurumun halkla ilişkiler faaliyetlerindeki yeterliliğinin tespitine yöneliktir. Başka bir çalışmada da amaç sunumunda sorunla ilgili alternatif çözüm önerileri geliştirilmesi hususunda herhangi bir açıklamaya yer verilmemişken araştırma soruları arasında soruna yönelik yeni bir model önerisinin nasıl olması gerektiği ifade edilmiştir.

Bazı çalışmalarda ise araştırma soruları, “sorun”u anlatılandan daha geniş, daha kapsamlı bir boyuta taşımıştır. Bu çalışmalarda da anlaşılan ya sorun yanlış tanımlanmış ya da araştırma soruları yanlış hazırlanmıştır.

Tezler, araştırma soru/hipotezlerinin sorunla veya amaçla uyumlu olup olması durumuna göre incelendiğinde Çizelge 2.94’teki dağılım ortaya çıkmıştır. Tezlerin 141’inde (%94,0) geliştirilen araştırma soruları/hipotezlerin sorunla ve amaçla uyumlu olduğu görülmektedir. Geriye kalan sadece 9 tezde (%6,0) böyle bir uyumsuzluk tespit edilmiştir.

Çizelge 2.94.Araştırma soruları/hipotez sorunla/amaçla ilgili olma durumunun genel olarak yıllara göre dağılımı

Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?			Tezin bitirildiği yıl									Total	
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011		2012
evet	Araştırma soruları/hipotezler sorunla ilgili midir?	hayır	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	4 22,2%	1 5,0%	2 8,3%	1 3,6%	1 4,8%	0 ,0%	9 6,0%
		evet	4 100%	8 100%	4 100%	15 100%	14 77,8%	19 95,0%	22 91,7%	27 96,4%	20 95,2%	8 100%	141 94,0%
	Total		4 100%	8 100%	4 100%	15 100%	18 100%	20 100%	24 100%	28 100%	21 100%	8 100%	150 100%

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

3.1. Sonuçlar

Halkla ilişkiler alanında 2003-2012 yılları arasında tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının sayısı yıllar geçtikçe yüksek düzeyde bir artış göstermektedir. 2003-2007 yılları arasında yıllık ortalama 65 olan tez sayısı, 2008-2012 yılları arasında ortalama 114'e ulaşmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin 16 farklı üniversitede yapıldığı görülmüştür. En çok çalışma Selçuk Üniversitesi (%20.2), Marmara Üniversitesi (%18.0) ve Ankara Üniversitesi (%13.9)'nde yapılmıştır.

Örnekleme dahil edilen 678 tezin 492'si (%72,6) yüksek lisans düzeyinde, 186'sı da (%27,4) doktora düzeyindedir.

Çalışmaların 304'ü (%44,8) profesör, 177'si (%26,1) doçent, 197'si de (%29,1) yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilmiştir. Doktora tezlerine yüksek lisans tezlerine göre daha yüksek ünvana sahip danışman ataması yapılmaktadır.

Tezlerde toplam 274 farklı konu/kavramın araştırıldığı saptanmıştır. Bazı çalışmalarda tek bir konu/kavram üzerinde durulmuşken bazı çalışmalarda ise iki veya üç konu/kavram üzerinde odaklanıldığı görülmüştür. "H.i. uygulamalarının değerlendirilmesi", "reklamaların içeriksel analizi", "siyasal iletişim", "kurumsal imaj", "pazarlama iletişimi", "KSS kampanyaları", "markalaşma", "internet", "tüketici davranışları", "tanıtım", "haberlin yapılandırılması" en fazla işlenen konu/kavramlardır. Tezlerde ele alınan konu/kavramlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde;

Çalışmaların birbirinin tekrarı niteliğinde olduğu, aynı konu ve kavramların aynı amaç ve yöntemlerle tekrar tekrar araştırıldığı, konu/kavram seçiminde orijinalliği esas alan bir anlayışın oluşturulamadığı,

Her üniversitenin kendine özgü bir araştırma kültürü içerisine sıkıştığını doğrular nitelikte, bazı konu ve kavramların bazı üniversitelerde ve bazı danışmanların yürüttüğü çalışmalarda yoğunlaşmış olduğu,

Çalışmaların, araştırmacıların özgün ve yaratıcı fikirlerinin bir ürünü olarak şekillendirilemediği sonucuna varılmıştır.

Tezlerin 620'sinin (%91.4) sektörel alana, 58'inin (%8,6) de akademik/sosyal alana katkı sağlamak üzere yapıldığı tespit edilmiştir. Sektörel alana katkı yapmak üzere gerçekleştirilen çalışmaların amacının genellikle dar kapsamlı analizler yapılarak var olan yapıyı meşrulaştırmak ve firma çıkarları doğrultusunda bu yapının daha etkin işlemesine yönelik öneriler getirmek olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların tamamına yakınında genel olarak; hedef kitlenin (tüketici, seçmen, çalışan, müşteri, izleyici vb.) motivasyonları, tutum ve davranışları, tercihleri, memnuniyetleri, tatminleri, sadakatleri, etkilenmeleri, algılamaları, alışkanlıkları üzerine odaklanılmıştır. **Tezlerin katkıda bulunacakları alanlara ilişkin verilerin incelenmesi sonucunda;**

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin akademik/sosyal alana katkı durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişim olmadığı,

Doktora tezlerinin akademik/sosyal alana katkı oranının yüksek lisans tezlerine göre daha yüksek olduğu,

Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlerin akademik/sosyal alana katkı oranının doçent ve/veya yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlere göre daha yüksek olduğu,

Tezlerin katkıda bulunacakları alanların üniversitelere bağlı olarak (en yüksek olan ilk üç üniversite sırasıyla, Ankara Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Giriş bölümünün geneliyle ilgili olarak bazı çalışmalarda giriş bölümü altında teşekkür ifadelerine, bazı çalışmalarda da bulgu ve yorumlara yer verilmiş olduğu;

bazı tezlerde ise tezin adı/başlığının giriş bölümündeki sunumlarla (sorun, amaç, yöntem vb.) örtüşmediği tespit edilmiştir.

Tezlerin “giriş” bölümlerine ait sunumlarının uygunluğu “Sorun”, “Amaç”, “Önem”, “Sınırlılıklar”, “Tanımlar/Kavramsal Çerçeve” ve “Metodoloji” alt bölümlerine ilişkin anlatımlar analiz edilerek değerlendirilmiştir.

“Sorun sunumu”nun uygunluğu bakımından yapılan inceleme sonucunda; tezlerin 289’unda (%42,6) sorun sunumu yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 389 (%57,4) çalışmada sorun sunumu yapılmamıştır. Sorun sunumunun olmadığı değerlendirilen çalışmalarda,

Giriş bölümünde verilen açıklama/bilgilerin alan yazından derlenmiş kavramsal açıklamalardan ibaret olduğu, bu açıklamalardan araştırmaya değer bir sorun tanımının çıkartılamadığı,

Sunumda sistematik ve bütüncül bir yaklaşımın gözetilmediği,

Sorunun merkezi bir noktaya odaklandırılmadığı,

Giriş bölümünün bir veya birkaç cümleyle çok kısa tutulduğu, sadece ne yapıldığının anlatıldığı; fakat araştırılacak soruna, araştırma sorularına veya hipotezlere giden nitel bir tartışma ve gerekçe sunumuna ihtiyaç duyulmadığı yönünde eksiklikler görülmüştür.

Tezlerin sorun sunumu yapılmış olma durumuyla ilgili hipotezlerin test edilmesi sonucunda;

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin sorun sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmadığı,

Doktora tezlerinin sorun sunumu yapılmış olma oranının yüksek lisans tezlerine göre daha yüksek olduğu,

Sorun sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermediği,

Sorun sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere bağlı olarak (en yüksek oranda yapılmış olduğu ilk dört üniversite ise sırasıyla Ankara Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Sorun sunumu yapılmış olan tezlerde de bazı eksiklikler gözden kaçmamıştır. Sorun sunumu yapılan 289 tez çalışmasından,

43 çalışmada açık ve anlaşılır bir anlatımın sağlanamadığı,

120 çalışmada gerekçelerin açıklanmamış olduğu,

237 çalışmada ilgili incelemelerden yararlanılmamış olduğu,

21 çalışmada ilgisiz ve bağıntısız anlatımlardan kaçınılmadığı,

72 çalışmada da sorun cümlesinin ifade edilmediği tespit edilmiştir.

“Amaç sunumu”nun uygunluğu bakımından yapılan inceleme sonucunda, tezlerin 503’ünde (%74,2) amaç sunumu yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 175 (%25,8) çalışmada amaç sunumu yapılmamıştır.

Tezlerin amaç sunumu yapılmış olma durumuyla ilgili hipotezlerin test edilmesi sonucunda;

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin amaç sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmadığı,

Amaç sunumu yapılmış olma durumunun tezlerin düzeylerine ve danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermediği,

Amaç sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere bağlı olarak (en yüksek oranda yapılmış olduğu ilk dört üniversite ise sırasıyla Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Tezlerde araştırmanın amacının sunulduğu 503 tez çalışmasından 38'inin içeriğinin uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Bu çalışmalarda,

Amacın sorunla karıştırıldığı ve adeta bir sorun cümlesi olarak ifade edildiği,

Bazı amaç sunumlarının da ifade bozuklukları ve eksik ya da karmaşık anlatımlar nedeniyle açık ve anlaşılır olmadığı yönünde eksiklikler görülmüştür.

“Önem sunumu”nun uygunluğu bakımından yapılan inceleme sonucunda, tezlerin 277'sinde (%40,9) önem sunumu yapıldığı, 401'inde (%59,1) ise önem sunumu yapılmadığı görülmektedir.

Tezlerin önem sunumu yapılmış olma durumuyla ilgili hipotezlerin test edilmesi sonucunda;

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin önem sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmadığı,

Doktora tezlerinin önem sunumu yapılmış olma oranının yüksek lisans tezlerine göre daha yüksek olduğu,

Önem sunumu yapılmış olma durumunun danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermediği,

Önem sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere bağlı olarak (en yüksek oranda yapılmış olduğu ilk dört üniversite ise sırasıyla Ankara Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Önem sunumu yapılan 277 çalışmadan içeriği uygun bulunmayan 68 çalışmada en sık karşılaşılan sorunlar,

Çalışmanın değil de ele alınan konunun ya da konuyla ilgili sorunun öneminin ifade edilmiş olması ve

Önemin amaç ifadesi biçiminde sunulmuş olmasıdır.

“Sınırlılıklar sunumu”nun uygunluğu bakımından yapılan inceleme sonucunda, tezlerin 168’inde (%24,8) sınırlılıklar sunumu yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 510 (%75,2) çalışmada bu sunum yapılmamıştır.

Tezlerin sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumuyla ilgili hipotezlerin test edilmesi sonucunda;

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmadığı,

Sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunun tezlerin düzeylerine ve danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermediği,

Sınırlılıklar sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere bağlı olarak (en yüksek oranda yapılmış olduğu ilk dört üniversite ise sırasıyla Anadolu Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Sınırlılıklara ilişkin açıklamalara yer verilmiş olmasına rağmen içeriğinin uygun olmadığı değerlendirilen çalışma sayısı 82’dir. Bu çalışmaların büyük kısmındaki en temel hatalar,

Sınırlılık olarak belirtilen hususların çalışmayı sınırlayan bir durumla ilgili olmaması, başka bilgileri içermesi ve

Sınırlılıklara ilişkin sebep ve dayanakların izah edilmemiş olmasıdır.

“Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu”nun uygunluğu bakımından yapılan inceleme sonucunda, tezlerin sadece 145’inde (%21,4) tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapıldığı görülmektedir. 533 (%78,6) çalışmada bu sunum yapılmamıştır.

Tezlerin tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumuyla ilgili hipotezlerin test edilmesi sonucunda;

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmadığı,

Doktora tezlerinin tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma oranının yüksek lisans tezlerine göre daha yüksek olduğu,

Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlerin tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma oranının doçent ve/veya yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlere göre daha yüksek olduğu,

Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere bağlı olarak (en yüksek oranda yapılmış olduğu ilk dört üniversite sırasıyla Ankara Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Tanımlar/kavramsal çerçeve sunumunun yapıldığı tezlerden içeriği uygun olmayan 13 çalışmada en temel sorun bilindik kavram/terimlerin açıklanmış olmasıdır.

“Yöntem sunumu”nun uygunluğu bakımından yapılan inceleme sonucunda, tezlerin 607’sinde (%89,5) yöneme ilişkin bilgilere yer verilmişken 71 (%10,5) çalışmada yöntemle ilgili hiçbir bilginin paylaşılmadığı tespit edilmiştir.

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin yöntem sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmamaktadır.

Yöntem sunumu yapılan çalışmalarda aktarılan bilgiler büyük oranda yetersizdir. Verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler çalışmaların çok azında tamdır. Çalışmaların büyük bir kısmında yöntem sunumu, alt bölümlerin nasıl tasarlandığına ilişkin özet sunumlarla geçirilmiştir.

Tezler “varsayım sunumu”nun yapılmış olması durumuna göre incelendiğinde, tezlerin 194’ünde (%28,6) varsayım sunumunun yapıldığı, geriye kalan 484 (%71,4) çalışmada varsayımla ilgili hiçbir bilgiye yer verilmediği görülmüştür.

Tezlerin varsayım sunumu yapılmış olma durumuyla ilgili hipotezlerin test edilmesi sonucunda;

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin varsayım sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmadığı,

Varsayımlar sunumu yapılmış olma durumunun tezlerin düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermediği,

Profesör ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlerin varsayımlar sunumu yapılmış olma oranının doçent ve/veya yardımcı doçent ünvanına sahip danışmanlarca yönetilen tezlere göre daha yüksek olduğu,

Varsayımlar sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere bağlı olarak (en yüksek oranda yapılmış olduğu ilk dört üniversite sırasıyla Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Bazı çalışmalardaki varsayım sunumları içeriği uygun olmadığından geçerli kabul edilmemiştir. Bu çalışmaların büyük kısmındaki en temel hatalar,

Varsayımın hipotezle karıştırılmış olması,

İfade bozuklukları bulunması,

Varsayım başlığı altında verilen ön kabullerin niteliğinin uygun olmamasıdır.

“Araştırma soruları/hipotez sunumu”nun uygunluğu bakımından yapılan inceleme sonucunda, tezlerin 150’sinde (%22,1) araştırma soruları/hipotez geliştirildiği görülmektedir. Geriye kalan 528 (%77,9) çalışmada bu sunum yapılmamıştır.

Tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumuyla ilgili hipotezlerin test edilmesi sonucunda;

Yıllar geçtikçe tez sayıları yüksek düzeyde bir artış gösterirken tezlerin araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunda pozitif yönlü anlamlı bir değişim/gelişimin olmadığı,

Araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunun tezlerin düzeylerine ve danışman ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermediği,

Araştırma soruları/hipotez sunumu yapılmış olma durumunun üniversitelere bağlı olarak (en yüksek oranda yapılmış olduğu ilk dört üniversite sırasıyla Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi) anlamlı bir fark/değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Bazı çalışmalarda araştırma soruları/hipotez ifadelerinin niteliğinin uygun olmadığı görülmüştür. Bunlardan birkaçında araştırma kapsamında aynı yargıya ilişkin hem hipotez hem soru cümlesi kullanılması yönünde bir hata yapılmıştır.

Bazı çalışmalarda da geliştirilen soru/hipotezlerin sorun ya da amaçla uyumlu olmadığı anlaşılmıştır. Araştırma soruları/hipotezleri araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilmesi gerekirken bu tezlerde ya amaç yanlış ifade edilmiş ya da soru/hipotezler yanlış belirlenmiştir.

Bazı çalışmalarda ise araştırma soruları, “sorun”u anlatılandan daha geniş, daha kapsamlı bir boyuta taşımıştır. Bu çalışmalarda da anlaşılan ya sorun yanlış tanımlanmış ya da araştırma soruları yanlış hazırlanmıştır.

Halkla ilişkiler alanında 2003-2012 yılları arasında tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları ile ilgili olarak;

Tez çalışmalarının hemen hemen her yıl bir önceki yıla göre niceliksel olarak yüksek düzeyde bir artış gösterdiği,

Tezlerde aynı konu ve kavramların aynı amaç ve yöntemlerle tekrar tekrar araştırıldığı, konu/kavram seçiminde orijinalliği esas alan bir anlayışın oluşturulamadığı,

Tezlerin büyük çoğunluğunun (%91.4) sektörel alana katkı sağlamak üzere gerçekleştirildiği,

Tez çalışmalarının, yıllar itibarıyla niceliksel olarak artış gösterirken giriş bölümünün sunumu bakımından niteliksel olarak anlamlı bir değişim/gelişim içerisinde olmadığı,

Tezlerin raporlaştırılmasında bir standardın olmadığını gösterir nitelikte, giriş bölümüne ait alt bölümlerinin başlıklarına ilişkin onlarca farklı adlandırmanın yapılmış olduğu,

Giriş bölümünün sunumunda, doktora tezlerinin başarısının yüksek lisans tezlerinin başarısına göre daha yüksek olduğu,

Giriş bölümünün sunumundaki başarının tez danışmanlarının ünvanlarına bağlı olarak anlamlı bir değişim göstermediği,

Giriş bölümünün sunumunda, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nin diğer üniversitelere göre daha başarılı sonuçlar elde ettiği,

Bu tespit ve değerlendirmeler ışığında giriş bölümünün sunumunda lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri konusunda arzu edilen yetkinlikte olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

3.2. Öneriler

Yükseköğretim alanında kalite sorununun en büyük nedenlerinden biri bu konuda benimsenmiş bir kalite politikasının ve etkili bir değerlendirme sisteminin bulunmayışıdır. Ülkemizde yapılan bilimsel araştırmaların kalite yönünden denetlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi hususunda açık bir düzenleme getirilmelidir. Bu kapsamda Üniversitelerarası Kurul tarafından lisansüstü tezlerin değerlendirilmesine yönelik bir “Lisansüstü Tez Değerlendirme Modeli” üzerinde çalışılabilir. Avrupa Birliği ülkelerinde en yerleşik araştırma kalite değerlendirme sistemi olan HEFCE (Higher Education Funding Council for England) örnek alınabilir. HEFCE İngiltere’de ülke çapında öğretim ve araştırma kalite değerlendirmesi yapmakta ve bu değerlendirme sonuçlarına göre başarılı üniversiteler arasında bir sıralama yapılmaktadır. Böyle bir sistemin kurulması ve sürdürülmesi, araştırmaların toplumun faydasına sunulması açısından olumlu olabileceği gibi araştırmada kalite açısından da ortak bir ölçütler zinciri sunması ve özendirici olması bakımından yararlı olabilir.

Halkla ilişkiler alanında yapılacak tezlerde konu/kavram seçiminde orijinalliği esas alan bir anlayışın oluşturulması ve sosyal/akademik alana katkı sağlayacak çalışmaların sayısının artırılması için yönlendirici olunmalı; danışman atamasında ve tez önerilerinin değerlendirilmesinde daha titiz davranılarak ilave tedbirler geliştirilmelidir.

İncelenen lisansüstü tezlerde, giriş bölümünün sunumunda lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri konusunda arzu edilen yetkinlikte olmadıkları göz önünde bulundurularak; lisans/yüksek lisans eğitiminde verilen bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri dersi ile ilgili süre/konu/kapsam/yöntem vb. hususlar gözden geçirilmeli, uygulamaya dönük çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Uluslararası atıf dizinlerine giren Türkiye orijinli dergilerin arasında iletişim içerikli dergi bulunmamaktadır. İletişim içerikli dergilerin uluslararası atıf dizinlerine dahil edilmesi için ilgili kurum/kuruluşlarca girişimlerde bulunulmalıdır. İletişim

araştırmalarının uluslararası atıf dizinlerindeki yerini alması alandaki araştırmaların hem niceliksel hem de niteliksel olarak üretkenliğini artıracaktır.

Ülkemizde akademik çalışmaların etki değerlerini ortaya çıkarabilecek ulusal bir atıf sistemi oluşturulamamıştır. Türkçe atıf taramasının on-line biçimde yapılabilmesine olanak sağlayacak ulusal bir atıf sistemi geliştirilmelidir. Akademik yayınları oluşturulacak bu sisteme dahil etmek çalışmaların niteliğine önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu çalışmada halkla ilişkiler alanında yapılan tezlerin niteliği “giriş” bölümlerine ait sunumların uygunluğu bakımından değerlendirilmiştir. Bu çalışma örnek alınarak alandaki çalışmaların niteliğine ilişkin başka kategorilerde de (özgünlük, önemlilik, yöntem açısından hatasızlık, kuramsal altyapı açısından uygunluk, etik ilkelere saygı, bulgular açısından doğruluk ve yansızlık vb.) araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, M., Özdemir, P. (2006). *Disiplinlerarası Bir Alan Olarak Halkla İlişkiler: Türkiye'deki Akademik Çalışmalar Üzerine Niteliksel Bir İnceleme*. Kocaeli Üniversitesi II Ulusal Halkla İlişkiler Sempozyumu (21.Yüzyılda halkla ilişkilerde yeni yönelimler, sorunlar ve çözümler) Bildirisi, 33-43.
- Al, U. (2008). *Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 129.
- American Psychological Association (APA). (2010). *Publication manual of the American Psychological Association (Sixth Edition)*. Washington, DC: Automated Graphic Systems, 23.
- Arık, M., B. (2012). İletişim fakültelerinin yeniden yapılandırılması. *Eğitime Bakış: Eğitim, Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 23, 101-104.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama* (4.Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd.Ş, 57.
- Aydın, U. (2009). Uluslararası ilişkilerde araştırma yöntemleri: temel prensipler. *Bilimsel Araştırma ve Düşünce Süreçleri Semineri (01 Ekim 2009)*, (1.Baskı). İstanbul: Harp Akademileri Basımevi, 125-141.
- Bakioğlu, A., Kurnaz, Ö. (2011). *Araştırmada kalite* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık, 28-138.
- Biber, A. (2012). *Halkla ilişkilerde teorik bir çerçeve* (2. Baskı). Ankara: Korza Basım, 27.
- Boyner, Ü., N. (2012). Üniversite - sanayi işbirliğinin geliştirilmesine yönelik öneriler. *Eğitime Bakış: Eğitim, Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 23, 65.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 4, No 2, 184.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı/istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum (10.Baskı). Ankara: Canteğin Matbaacılık, 171.
- Cole, A., H., Bigelow, K., W. *Tez hazırlama el kitabı* (çev. E. Tüze). İstanbul: Anka Ofset A.Ş. (Eserin orijinali 1997'de yayımlandı).
- Çakmak, A., F., Kilci, S. (2011). Kamu yönetiminde halkla ilişkilerin yeri ve önemi. *Kamu-İş Dergisi*, Cilt 11, Sayı 4, 219-270.
- Day, R.,A. (1997). *Bilimsel bir makale nasıl yazılır?* (çev. G. A. Altay), (2.Baskı). Ankara: TÜBİTAK Matbaası, 109.

- Dura, C. (2005). *Düşünme, araştırma ve yazma yöntemleri*, (1.Baskı). Ankara: Başak Matbaacılık, 321-341.
- Erdoğan, İ. (2001). *Sosyal bilimlerde pozitivist-ampirik akademik araştırmaların tasarım ve yöntem sorunları*. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12, 17-34.
- Erdoğan, İ. (2009). Türkiye’de iletişim araştırmalarının geleceği. *Türkiye’de Kitle İletişimi: Dün – Bugün – Yarın*. Ankara: Gazeteciler Cemiyeti Yayını, 1-30.
- Erdoğan, İ., Alemdar, K. (2010). *Öteki Kuram: Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi*, (3. Baskı). Ankara: Pozitif Matbaacılık, 457-458.
- Erdoğan, İ. (2012). *Positivist metodoloji ve ötesi: araştırma tasarımları, niteliksel ve istatistiksel yöntemler* (3.Baskı). Ankara: Erk Yayıncılık, 78.
- Erdoğan, İ. (2013). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: sorunlar ve çözümler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, 1-12.
- İnternet: Akbulut, U. (2012). *Dünya sıralamalarında 143 Türk üniversitesinin durumu Temmuz-2012*. Web: <http://www.urapcenter.org> adresinden 17 Haziran 2013’te alınmıştır.
- İnternet: Cryer, P. (1996). *How to recognise and develop originality in research?* Web: <http://www.postgradresources.info/student-resources08originality.htm> adresinden 16 Şubat 2014’te alınmıştır.
- İnternet: Erdoğan, İ. (2004). Türkiye’de iletişim araştırmalarının geleceği. Web: <http://www.irfanerdogan.com/> adresinden 02 Şubat 2014’te alınmıştır.
- İnternet: Erdoğan, İ. (2008). *Kuram ve araştırma üzerine*. Web: <http://www.irfanerdogan.com/> adresinden 01 Şubat 2014’te alınmıştır.
- İnternet: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). 2009. *Araştırma raporu yazım kılavuzu*. Web: <http://www.yegitek.meb.gov.tr> adresinden 01 Haziran 2013’te alınmıştır.
- İnternet: RAE (2012). *Resarch Assessment Exercise*. Web: <http://www.rae.ac.uk> adresinden 06 Haziran 2013’te alınmıştır.
- İnternet: Şimşek, A. (2013). *İletişim araştırmalarının tarihi*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinin 1642 nu.lı yayını. Web: <http://eogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap/ILT209U.pdf> adresinden 31 Ocak 2013’te alınmıştır.
- İnternet: Ulusal Tez Merkezi, YOK. *Tez Tarama Sayfası*. Web: <http://www.tez.yok.gov.tr> adresinden 01 Haziran 2013’te alınmıştır.

- Kaptan, S. (1991). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*, (1.Baskı). Ankara: Tekişik Web Ofset Tesisleri, 89-199.
- Karakaş, M. (2012). Sosyal bilimler enstitülerinin yapısal özellikleri. *Eğitim, Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 23, 147-154.
- Karaman, S., Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, II, 94-114.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelemesi. *Ahi Evren Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 3, 75-87.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamalı Eğitim Yönetimi Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1, 49-71.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*, (21.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık, 40-66.
- Kazancı, M. (2001). Halkla ilişkiler eğitimi ve iletişim fakülteleri. *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yıllık 2001*, 237-244.
- Keloğlu İşler, E. (2007). *Halkla İlişkiler Mitler ve Gerçekler*, (1. Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, 18-38, 167-170.
- Lazar, J. (2009). *İletişim bilimi* (çev. C.Anık), (2.Baskı). Ankara: Vadi Yayınları, 15.
- Okay, A., Okay, A. (2008). Türkiye’de lisans ve lisansüstü halkla ilişkiler eğitimi: tezlerin halkla ilişkiler alanına katkısının kantitatif bir çalışması (1984-2007). *Selçuk İletişim Dergisi*, Ocak-2008, 5-14.
- Öztürk, S. (2008). *Türkiye’de iletişim düşüncesinin kökenleri* (1.Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, 151-193.
- Solmaz, B. (2012). Türkiye’de lisans eğitimi üzerine bir değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 27, 253-269.
- Şimşek, E. (2011). *Örgütsel iletişim ve kişilik özelliklerinin yaşam doyumuna etkileri*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 52.
- Şimşek, H., Yıldırım, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Geliştirilmiş 6.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11-311.
- Tavşancıl, E., Çokluk, Ö., Çıtak, G. G., Kezer, F., Yıldırım, Y., Bilican S., Büyükturan, E. B., Şekercioğlu, G., Yalçın, N., Erdem D., Özmen, D. T. (2010). *Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Tamamlanmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi (2000-2008)*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu, Ankara, 1-270.

- Tokgöz, O. (2006). Türkiye’de iletişim araştırmalarında iletişim eğitiminin rolü ve önemi. *Küresel İletişim Dergisi*. Sayı 1, Bahar 2006, 1-12.
- Tokgöz, O. (2013). Salı toplantıları (Prof.Dr. Oya TOKGÖZ ile iletişim araştırmaları üzerine). *Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. Sayı 36, Bahar 2013, 310-316.
- Türkiye Bilimler Akademisi. (2002). *Bilimsel araştırmada etik ve sorunları*. Ankara: TÜBİTAK Matbaası, 18.
- Uysal, Ş. (2013). *Türkiye’de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 20-23.
- Yükseköğretim Kurumu (YOK). (2010). *Yükseköğretimde yeniden yapılanma: 66 soruda Bologna süreci uygulamaları raporu*, 74.

EKLER

Ek-1. Tez İnceleme Formu

1.Tanıtıcı Bilgiler			
1.1. Adı			
1.2. Tamamlandığı Yıl			
1.3. Yapıldığı Üniversite			
1.4. Düzeyi	Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐	
1.5. Danışman Ünvanı	Prof.Dr. ☐	Doç.Dr. ☐	Yrd.Doç.Dr. ☐
2. “Konu” Sınıflandırması			
2.1. İncelenen Konu/Kavram(lar)			
3. “Giriş” Bölümünün Sunumu			
			Evet: (1) Hayır: (0)
3.1. Sorun	3.1.1. Sunulmuş mudur?		
	3.1.2. Ayrı bir alt başlık altında mı verilmiştir?		
	3.1.3. Açık ve anlaşılır mıdır?		
	3.1.4. Gerekçeler açıklanmış mıdır?		
	3.1.5. Gerekçelendirmede ilgili incelemelerden yararlanılmış mıdır?		
	3.1.6. İlgisiz/bağıntısız anlatımlardan kaçınılmış mıdır?		
	3.1.7. “Problem cümlesi” ifade edilmiş midir?		
3.2. Amaç	3.2.1. Sunulmuş mudur?		
	3.2.2. Ayrı bir alt başlık altında mı verilmiştir?		
	3.2.3. İçeriği uygun mudur?		
3.3. Önem	3.3.1. Sunulmuş mudur?		
	3.3.2. Ayrı bir alt başlık altında mı verilmiştir?		
	3.3.3. İçeriği uygun mudur?		
	3.3.4. Araştırmanın katkıda bulunacağı alan hangisidir?	Sektörel Alan (0) Akademik/Sosyal Alan (1)	
3.4. Sınırlılıklar	3.4.1. Sunulmuş mudur?		
	3.4.2. Ayrı bir alt başlık altında mı verilmiştir?		
	3.4.3. İçeriği uygun mudur?		
3.5. Tanımlar/ Kavramsal Çerçeve	3.5.1. Sunulmuş mudur?		
	3.5.2. Ayrı bir alt başlık altında mı verilmiştir?		
	3.5.3. İçeriği uygun mudur?		
3.6. Metodoloji	3.6.1. Yöntem sunulmuş mudur?		
	3.6.2. Varsayımlar açıkça ifade edilmiş midir?		
	3.6.3. Araştırma soruları/hipotezler geliştirilmiş midir?		
	3.6.4. Araştırma soruları /hipotezler sorunla ilgili midir?		

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : SARIER, Osman
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 01/04/1974 Emirdağ
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 (312) 321 16 06
Faks : -
e-posta : namso2626@yahoo.com

Eğitim Derecesi

Yüksek lisans

Okul/Program

Gazi Üniversitesi /Halkla
İlişkiler ve Tanıtım Bilim
Dalı

Mezuniyet yılı

Devam Ediyor

Lisans

Kara Harp Okulu/ Sistem
Mühendisliği

1996

Lise

Kuleli Askeri Lisesi

1992

Yabancı Dili

İngilizce

Hobiler

Futbol, Kitap okuma

GAZİ GELECEKTİR..

Gazi gelecektir...

